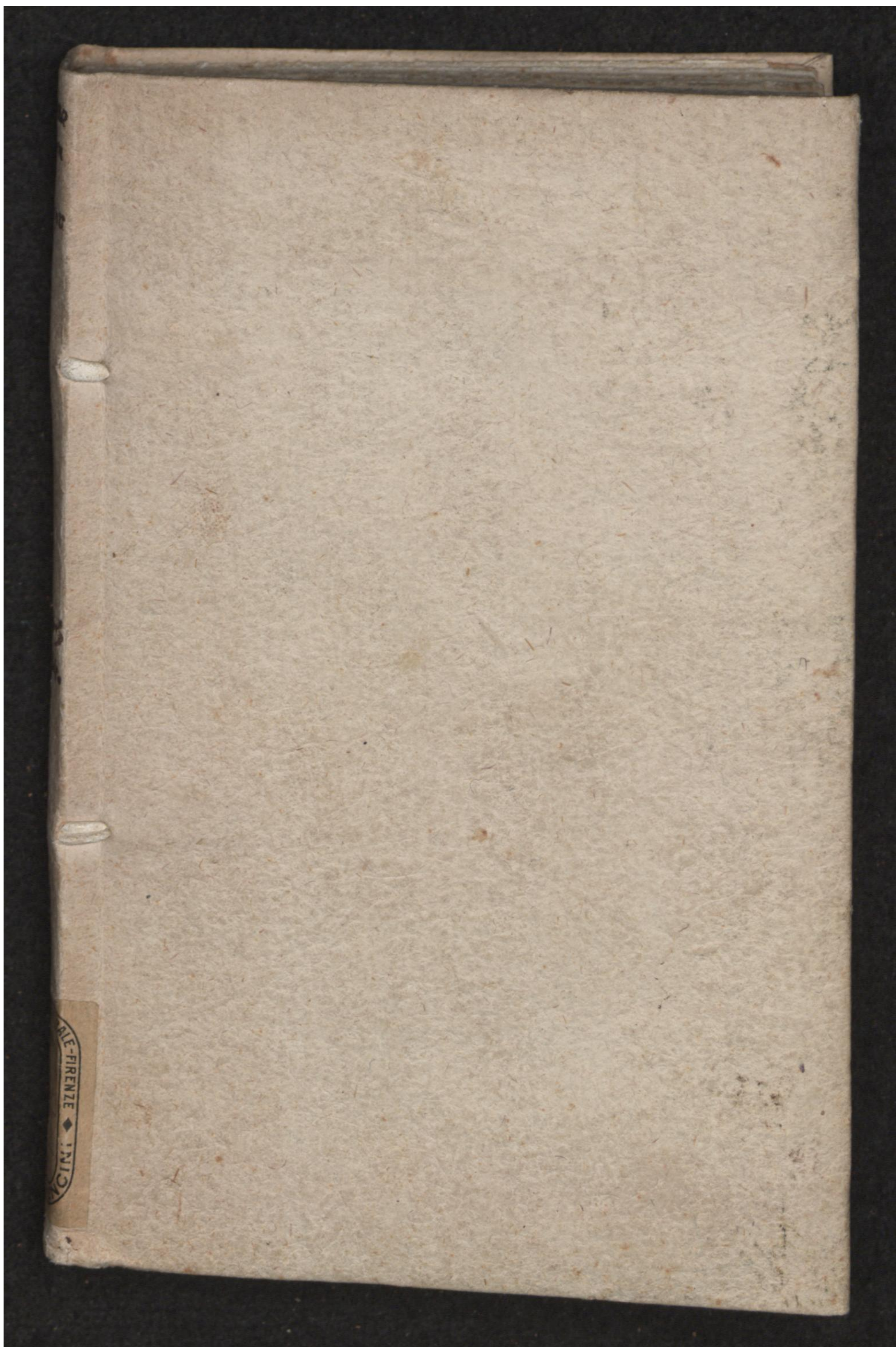
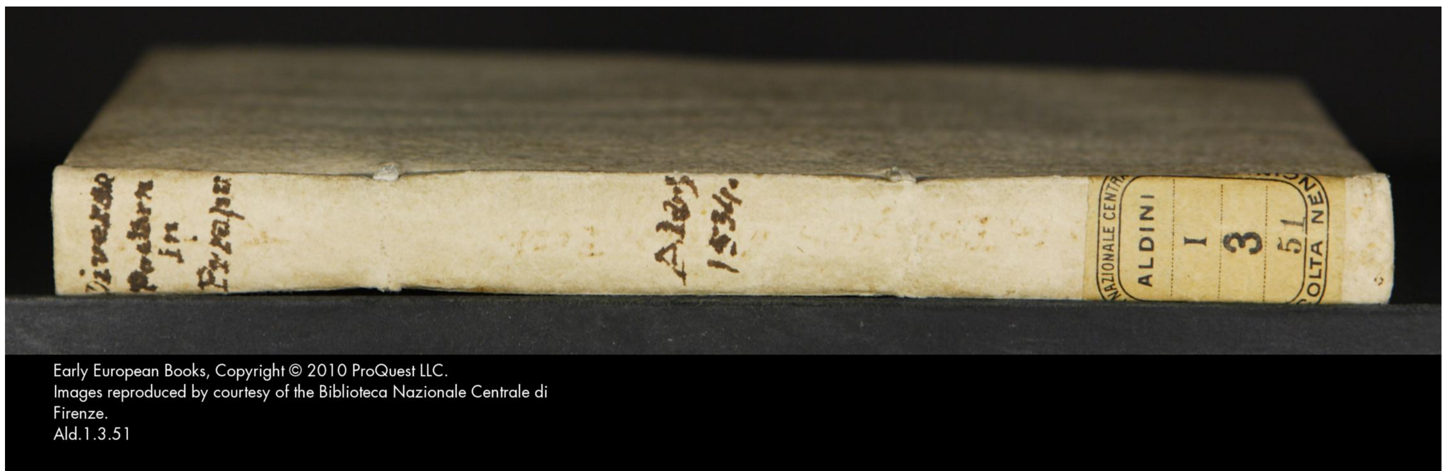
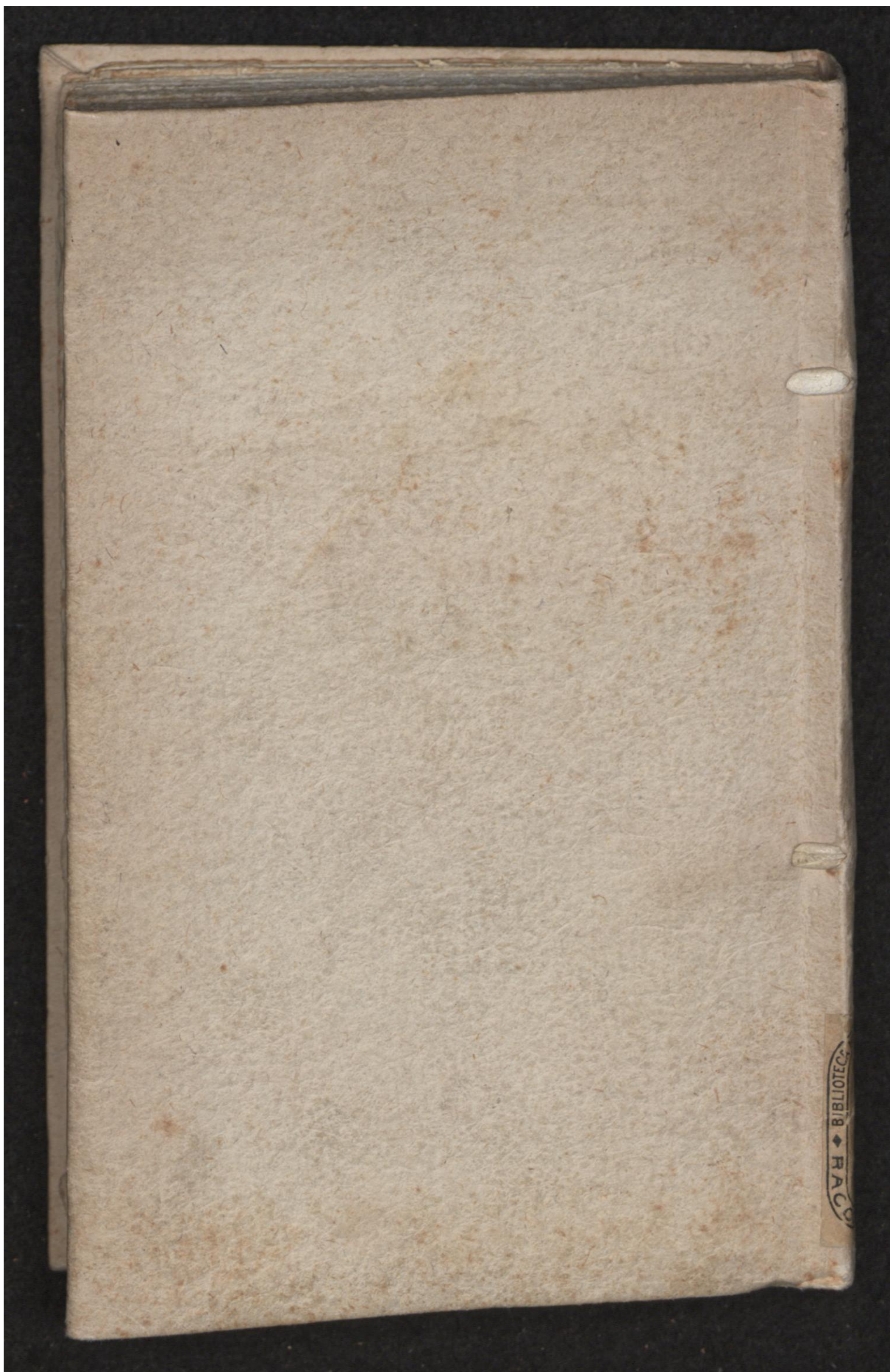

ALE-FIRENZE

ALDINI
I
3
51

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
I
3
51
RACCOLTA NENCINI

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1874

DIVERSORVM VETERVM POETARVM IN PRIAPVM LVSVS.

P. V. M. CATALECTA. COPA. ROSAE. CVLEX. DIRAE. MORETVM. CIRIS.

AETNA. ELEGIA IN MECOENATIS OBITVM. ET ALIA NONNVLLA, QVAE FALSÒ VIRGILII CREDVNTVR.

ARGVMENTA IN VIRGILII LIBROS, ET ALIA DIVERSORVM COMPLVRA.

QVAE OMNIA NVPER DILIGENTIVS SVNT EMENDATA.

M. D. XXXIIII.

LECTORI.

Vt hosce in Priapum lusus, diuersorum esse poëtarum crediderimus: cum ipsa stili uarietate, quae in his cernitur: tum nonnullis maxime epigrammatis, quae id manifestissime uidentur ostendere: adducti sumus: ut ea sunt. s. quibus Priapus ipse male his imprecatur, qui nō sibi uersus dedicarint: et id, quo malus olim fructuosa sterilitatem confert in mali poëtae carmina, quibus praegrauetur. Ac fieri quidem potest: ut & aliquid horum etiam Virgilius scripserit: cum praesertim eiusmodi sint eorum multa, ut nihil fieri elegantius, ac cultius possit. Sed ut hoc non negemus: ita id constantissime affirmare uidemur posse: non unum haec quēpiam scripsisse omnia. quin & quaedam etiam non satis digna sunt, quae bono cuipiam poëtae ascribantur. Aetnam quoq; (quāquam non inelegans carmen sit) non esse tamen Virgilij, ac multo minus elegiam in Mecoenatis obitum, censuimus. Iam caetera illa rudimenta, quae nescio quo pacto in Virgilij nomen irrepserant: & tanto hoc poëta indigna, & nullo pacto eius nomine inscribenda duximus: sed in medium reliquimus, ipsis eorū authoribus, siquando inuenti fuerint: restituēda. Et haec autem, & ea, quae sub Virgilij nomine edimus: emendauimus nos quidē collatis pluribus more nostro exēplaribus, nihil temere inuertentes. neq; id tn̄ inficiari uolumus, multa in his deesse, multa mendose legi. Nos quae potuimus praestitimus: ac tam multa castigauimus, ut siquis tantūdē fecerit, pauca ad-

modũ defutura uideantur. emendatiora nacti exemplaria, emendatiora dabimus. aut alij fortasse à nobis excitati, in id incumbent. qui utinã multi sint: qui & hunc & alios ueterum libros diligenter & integre castigantes, opem latinæ linguæ ferant. Nos, quantum in nobis erit, id unũ semper agemus: neq; labori aut sumptibus unquam ullis parcemus: dum quod ab Aldo cœptum atq; institutum erat, plene aliquando à nobis perficiatur.

DIVERSORVM VETERVM POETARVM IN PRIAPVM LVSVS.

AD LECTOREM.

Arminis incompti lusus lecture procaces,
c Conueniens Latio pone supercilium.
Non soror hoc habitat Phœbi, non Vesta sacello,
Nec quæ de patrio uertice nata dea est:
S ed ruber hortorum custos membrosior æquo:
Qui tectum nullis uestibus inguen habet.
A ut igitur tunicam parti prætende tegendæ:
Aut quibus hanc oculis aspicis, ista lege.

AD PRIAPVM.

L udens hæc ego teste te Priape
H orto carmina digna, non libello,
S cripsi non nimium laboriose.
N ec musas tamen (ut solent poetæ)
A d non uirgineum locum uocaui.
N am sensi mihi, corq; defuisset,
C astas, Pieridum chorum, sorores
A uso ducere mentulam ad Priapi.
E rgo quidquid id est, quod otiosus
T empli parietibus tui notaui:
I n partem accipias bonam, rogamus.

PRIAPVS.

O bscure poteram tibi dicere, da mihi, quod tu

Des licet assidue, nil tamen inde perit.
D a mihi, quod cupies frustra dare forsitan olim,
Cum teget obsessas inuida barba genas:
Quod'q; Ioui dederat, qui raptus ab alite sacra,
Miscet amatori pocula grata suo:
Quod uirgo prima cupido dat nocte marito,
Dum timet alterius uulnus inepta loci.
S implicius multo est, da pædicare, latine
Dicere. quid faciam? crassa minerua mea est.

AD PRIAPVM.

O bscœnas rigido deo tabellas
D ucens ex Elephantidos libellis
D at donum Lalage: rogat'q; tentes,
S i pictas opus edat ad figuras.

DE PRIAPO.

Quam puero legem fertur dixisse Priapus,
Versibus hic infra scripta duobus erit.
Quod meus hortus habet, sumas impune licebit:
Si dederis nobis, quod tuus hortus habet.

PRIAPVS.

V t sim ligneus, ut uides, Priapus,
E t falx lignea, ligneus'q; penis:
P rendam te tamen: & tenebo prensam:
T otam'q; hanc, sine fraude, quantacunq; est,
T ormento, cithara'q; tentiorem
A d costam tibi septimam recondam.

PRIAPVS.

C um loquor: una mihi peccatur littera: nam prae
Pae dico semper: blaesaq; lingua mea est.

PRIAPVS.

M atronae procul hinc abite castae:
T urpe est uos legere impudica uerba.
N on assis faciunt: euntq; recta.
N imirum sapiunt: uidentq; magnam
M atronae quoq; mentulam libenter.

PRIAPVS.

C ur obscoena mihi pars sit sine ueste, requiris.
Quaero tegat nullus cur sua tela deus.
F ulmen habet mundi dominus: tenet illud aperte:
Nec datur aequoreo fuscina tecta deo:
N ec Mauors illum, per quem ualet, occulit ensem:
Nec latet in tepido Palladis hasta sinu.
N um pudet auratas Phoebum portare sagittas?
Clam'ne solet pharetram ferre Diana suam?
N um tegit Alcides nodosae robora clauae?
Sub tunica uirgam num deus ales habet?
Quis Bacchum gracili uestem praetendere thyrso?
Quis te caelata cum face uidit Amor?
N ec mihi sit crimen, quòd mentula semper aperta est.
Hoc mihi si telum desit, inermis ero.

PRIAPVS.

I nsulsissima quid puella rides?

Non me Praxiteles, Scopas'ue fecit:
Nec ſum phidiaca manu politus:
Sed lignum rude uillicus dolauit:
Et dixit mihi, tu Priapus eſto.
Spectas me tamen: & ſubinde rides.
Nimirum tibi ſalſa res uidetur,
Aſtans inguinibus columna noſtris.

PRIAPVS.

Ne prenſere, caue. prenſo nec fuſte nocebo:
Sæua nec incurua uulnera falce dabo.
Traiectus conto ſic extendere pedali:
Vt culum rugas non habuiſſe putes.

PRIAPVS.

Quædam ſegnior Hectoris parente,
Cumeæ ſoror, ut puto, Sibyllæ,
Aequalis tibi, quam domum reuertens,
Theſeus repperit in rogo iacentem:
Infirmo ſolet huc gradu uenire:
Rugoſas'q; manus ad aſtra tollens,
Ne deſit ſibi, mentulam rogare.
Heſterna quoq; luce, dum precatur,
Dentem de tribus eſcreauit unum.
Tolle inquam procul, ac iube latere
Sciſſa ſub tunica, ſtola'q; rufa,
Vt ſemper ſolet, & timere lucem,
Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente naſo,
Vt credas Epicuron oſcitari.

PRIAPVS.

P ræcidere puer, moneo: futuere puella:
Barbatum furem tertia pœna manet.

PRIAPVS.

H uc huc, quisquis es, in dei salacis
D iuerti graue ne puta sacellum.
E tsi nocte fuit puella tecum:
H ac re quod metuas adire, non est.
I stuc cœlitibus datur seueris.
N os uappæ sumus, & pusilla culti
R uris numina: nos pudore pulso
S tamus sub Ioue coleis apertis.
E rgo quilibet huc licebit intret
N igra fornicis oblitus fauilla.
C ommisso mihi non satis modestus
Q uicunq; attulerit manus agello:
I s me sentiet esse non spadonem.
H ic inter frutices loco remoto,
D icat forsitan hoc sibi ipse, Nemo
P ræcisum sciet esse me. sed errat.
M agnis testibus ista res agetur.

AD PRIAPVM.

Qualibus Hippomanes rapuit Schœneida pomis:
Qualibus Hesperidum nobilis hortus erat:
Qualia credibile est spatiantem rure paterno
Nausicaam pleno sæpe tulisse sinu:
Quale fuit malum, quod littera pinxit Aconti:

Qua lecta, cupido pacta puella uiro est:
Talia quinq; puer dominus florentis agelli
Imposuit mensæ nude Priape tuæ.

PRIAPVS.

Quid mecum tibi circitor moleste?
Ad me quid prohibes uenire furem?
Accedat, sine: laxior redibit.

PRIAPVS.

Commoditas hæc est in nostro maxima pene:
Laxa quòd esse mihi fœmina nulla potest.

AD PRIAPVM.

Hic quando Theletusa circulatrix,
Quæ clunem tunica tegente nulla
Extis aptius, altius'q; motat:
Crissabit tibi fluctuante lumbo?
Sic ut non modo te Priape posset,
Priuignum quoq; sed mouere Phædræ.

PRIAPVS.

Fulmina sub Ioue sunt: Neptuni fuscina telum:
Ense potens Mars est: hasta Minerua tua est.
Sutilibus Liber committit prælia thyrsis:
Fertur apollinea missa sagitta manu:
Herculis armata est inuicti dextera claua:
At me terribilem mentula tenta facit.

AD PRIAPVM.

Copia me perdit: tu suffragare rogatus,

Indicio nec me prode Priape tuo:
Quæq; tibi posui tanquam uernacula poma,
De sacra nulli dixeris esse uia.

PRIAPVS.

F œmina si furtum faciet mihi, uir'q;, puer'q;:
Hæc cunnum, caput hic præbeat, ille nates.

PRIAPVS.

Quicunq; hic uiolam, rosam'ue carpet,
F urtiuum'ue olus, aut inempta poma:
D efectus pueroq; fœminaq;,
H ac tentigine, quam uidetis in me,
R umpatur precor usq;: mentulaq;
N equicquam sibi pulset umbilicum.

PRIAPVS.

H ic me custodem fœcundi uillicus horti
Mandati curam iussit habere loci.
F ur habeas pœnam, licet indignere: feram'q;
Propter olus dicas hoc ego, propter olus.

PRIAPVS.

H oc sceptrum, quod ab arbore ut recisum est,
N ulla iam poterit uirere fronde:
S ceptrum, quod pathicæ petunt puellæ:
Quod quidam cupiunt tenere reges:
C ui dant oscula nobiles cinædi:
I ntra uiscera furis ibit usq;
A d pubem, capulum'q; coleorum.

PRIAPVS.

O ro(nam quis erit modus Quirites?)
A ut præcidite seminale membrum:
Quod totis mihi noctibus fatigant
V icinæ sine fine prurientes,
V ernis passeribus salaciores:
A ut rumpar: nec habebitis Priapum.
I psi cernitis, exfututus ut sim,
C onfectusq;, macerq;, pallidusq;:
Qui quondam ruber & ualens solebam
F ures cædere, quanlibet ualentes.
D efecit latus: & periculosam
C um tussi miser expuo saliuam.

AD PRIAPVM.

D eliciæ populi magno notissima circo
Quintia, uibratas docta mouere nates,
C ymbala cum crotalis, pruriginis arma, Priapo
Ponit, & adducta tympana pulsa manu.
P ro quibus, ut semper placeat spectantibus, orat:
Tentaq; ad exemplum sit sua turba dei.

PRIAPVS.

T u, qui non bene cogitas: & ægre
C arpendo tibi temperas ab horto:
P ædicabere fascino pedali.
Quod si tam grauis, & molestæ pœna
N on profecerit: altiora tangam.

AD PRIAPVM.

O bſcœnis, peream Priape, ſi non
V ti me pudet, improbiſq; uerbis.
S ed cum tu poſito deus pudore,
O ſtendas mihi coleos patentes:
C um cunno mihi mentula eſt uocanda.

AD PRIAPVM.

F alce minax, & parte tui maiore Priape,
Ad fontem quæſo dic mihi, qua ſit iter.
Pr. V ade per has uites: quarum ſi carpſeris uuas,
Cur aliter ſumas hoſpes habebis aquam.

PRIAPVS.

D onec proterua nil mei manu carpes:
L icebit ipſa ſis pudicior Veſta.
S in: hæc mei te uentris arma laxabunt:
E xire ut ipſa de tuo queas culo.

PRIAPVS. *

V uis aridior puella paſſis,
B uxo pallidior, nouaq; cera,
C ollatas ſibi quæ ſuiſq; membris,
F ormicas facit altiles uideri:
C uius uiſcera non aperta thuſcus
P er pellem poterit uidere aruſpex:
Q uæ ſucco caret: ut putriſq; pumex,
N emo uiderit hanc ut expuentem.
Q uam pro ſanguine puluerem, ſcobemq;

In uenis medici putant habere:
Ad me nocte solet uenire: & affert
Pallorem, maciemq; laruualem.
Ductor ferreus insularis, æque
Laternæ uideor fricare cornu.

PRIAPVS.

Naiadas antiqui, Dryadasq; habuere Priapi:
Et, quo tenta dei uena subiret, erat.
Nunc adeo nihil est, adeo mea plena libido:
Vt nymphas omnes interijsse putem.
Turpe quidem factu: sed ne tentigine rumpar,
Falce manu posita, fiet amica manus.

AD PRIAPVM.

Cum sacrum fieret deo salaci:
Conducta est pretio puella paruo,
Communis satis omnibus futura.
Quæ quot nocte uiros peregit una,
Tot uerpas tibi dedicat salignas.

PRIAPVS.

Pædicabere fur semel. sed, idem
Si prensus fueris bis: irrumabo.
Quòd si tertia furta molieris:
Vt pœnam patiare & hanc, & illam:
Pædicaberis, irrumaberisq;.

PRIAPVS.

Notas habemus quisq; corporis formas.

P hoebus comosus: Hercules lacertosus:
T rahit figuram uirginis tener Bacchus.
M inerua flauo lumine est, Venus peto.
F rontem comatos arcades uides Faunos.
H abet decenteis nuntius deûm plantas:
T utela Lemni dispares mouet gressus:
I ntonsa semper Aesculapio barba est:
N emo est feroci pectorosior Marte.
Q uòd siquis inter hæc locus mihi restat,
D eus Priapo mentulatior non est.

VOTI SOLVTIO.

C ur pictum memori sit in tabella
M embrum, quæritis, unde procreamur.
C um penis mihi forte læsus esset:
C hirurgíq; manum miser timerem:
D ijs me legitimis, nimisq; magnis,
V t phœbo puta, filióq; Phœbi,
C uratum dare mentulam uerebar.
H uic, dixi, fer opem Priape parti:
C uius tu pater. ipse par uideris.
Q ua salua sine sectione facta,
P onetur tibi picta, quam leuaris,
P árq;, consimilísq;, concolórq;.
P romisit fore: mentulamq; mouit
P ro nutu deus: & rogata fecit.

PRIAPVS.

S impliciter tibi me, quodcunq; est, dicere oportet:
Natura est quoniam semper aperta mihi.

P ædicare uolo: tu uis decerpere poma.
Quod peto, si dederis: quod petis, accipies.

PRIAPVS.

F orma Mercurius potest placere:
F orma conspiciendus est Apollo:
F ormosus quoq; pingitur Lyæus:
F ormosissimus omnium Cupido est.
M e pulchra fateor carere forma:
V erum mentula luculenta nostra est.
H anc mauult sibi, quàm deos priores,
S iqua est non fatui puella cunni.

AD PRIAPVM.

N ota suburranas inter Theletusa puellas,
Quæ puto de quæstu libera facta suo est:
C ingit inaurata penem tibi sancte corona.
Hunc pathicæ summi numinis instar habent.

PRIAPVS.

Quisquis uenerit huc, poeta fiat:
E t uersus mihi dedicet iocosos.
Qui non fecerit: inter eruditos
F icosissimus ambulet poetas.

AD PRIAPVM.

L ætus Aristagoras natis bene uillicus uuis
De cera facta dat tibi poma deus.
A t tu sacrati contentus imagine pomi,
Fac ueros fructus ille Priape ferat.

Priapus.

PRIAPVS.

N olite omnia, quæ loquor, putare
P er lusum mihi, per iocumq; dici.
D eprensos ego ter, quaterq; fures
O mnes, ne dubitetis, irrumabo.

PRIAPVS.

V elle quid hanc dicas, quamuis sim ligneus, hastam:
Oscula dat medio siqua puella mihi.
A ugure non opus est: in me mihi credite dixit.
V tetur ueris usibus hasta rudis.

PRIAPVS. *

C um quendam rigidus deus uideret
F eruenti caput ustulare ferro:
V t mauræ similis foret puellæ:
H eus, inquit, tibi dicimus cinæde,
V ras te licet usq;, torqueasq;:
N um tandem prior est puella, quæso:
Quàm sunt, mentula quos habet, capilli?

PRIAPVS.

O` non candidior puella mauro,
S ed morbosior omnibus cinædis,
P ygmæo breuior gruem timenti,
V rsis asperior, pilosiorq;,
M edis laxior, indicisq; bracis,
*Manes hic licet: ut libenter ires.
N am quamuis uidear satis paratus:

E rucarum opus est decem maniplis:
F ossas inguinis ut teram: dolemq;
C unni uermiculos scaturientes.

PRIAPVS.

Quicunq; uestrum, qui uenitis ad cœnam,
L ibare nullos sustinet mihi uersus:
I llius uxor, aut amica, riualem
L asciuiendo languidum precor reddat:
E t ipse longa nocte dormiat solus,
L ibidinosis incitatus erucis.

PRIAPVS.

Quòd partem madidam mei uidetis,
P er quam significor Priapus esse:
N on ros est, mihi crede, non pruina:
S ed quod sponte sua solet remitti:
C um mens est pathicæ memor puellæ.

PRIAPVS.

T u quicunq; uides circa tentoria nostra
Non nimium casti carmina plena ioci:
V ersibus obscœnis offendi desine: non est
Mentula subducti nostra supercilij.

AD PRIAPVM.

Quædam, si placet hoc tibi Priape,
F icosissima me puella ludit:
E t nec dat mihi: nec negat daturam:
C ausas inuenit usq; differendi.

Quæ si contigerit fruenda nobis:
Totam comparibus Priape nostris
Cingemus tibi mentulam coronis.

PRIAPVS. *

Quid hoc negotij est? quá ue suspicer causa
Venire in hortum plurimos meum fures?
Cum quisquis in nos incidit, luat pœnas:
Et usq; curuos excauetur ad lumbos?
Non ficus hic est præferenda uicinæ,
Vuæq;, quales flaua non legit Crete:
Non mala truncis afferenda picenis,
Pirum'ue, tanto quod periculo captes:
Magisq; cera luteum noua prunum,
Sorbum'ue uentres lubricos moraturum.
Præsigne ramis nec mei ferunt morum,
Nucem'ue longam, quam uocant auellanam:
Amygdalum'ue flore purpureo fulgens.
Non brassicæ fero gulosior caules,
Betas'ue, quantas hortus educat nullus:
Crescens'ue semper in suum caput porrum.
Nec seminosas ad cucurbitas quenquam,
Ad ocymum'ue, cucumeres'ue humi fusos
Venire credo, sessiles'ue lactucas:
Nec ut salaces nocte tollat erucas,
Mentam'q; olentem, cum salubribus rutis,
Acres'q; cepas, allium'q; furatum.
Quæ cuncta quamuis nostro habemus in septo:
Non pauciora proximi ferunt horti.
Quibus relictis, in mihi laboratum

L ocum uenitis improbissimi fures.
N imirum apertam conuolatis ad pœnam:
E t uos hoc ipsum, quod minamur, inuitat.

PRIAPVS.

H eus tu, non bene qui manum rapacem
M andato mihi contines ab horto:
I am primum stator hic libidinosus
A lternis, & eundo, & exeundo,
P orta te faciet patentiorem.
A ccedent duo, qui latus tuentur,
P ulchre pensilibus peculiati.
Qui cum te male foderint iacentem:
A d partem ueniet salax asellus,
Nihil deterius mutoniatus.
Quare qui sapit, hoc malum cauebit:
C um tantum sciet esse mentularum.

AD PRIAPVM.

C ontentus modico Bacchus solet esse racemo:
Cum capiant alti uix sua musta lacus.
M agnaq; fœcundis cum messibus area desit:
In Cereris crines una corona datur.
T u quoq; diue minor maiorum exempla secutus,
Quamuis pauca damus: consule poma boni.

PRIAPVS.

E, D, si scribas: temonem'q; insuper addas:
Qui medium uult T scindere, pictus erit.

PRIAPVS.

C redere quis posset, falcem quoq;, turpe fateri,
De digitis fures surripuisse meis?
N ec mouet amissi tam me iactura, pudorq́;:
Quàm præbent iustos altera tela metus.
Q uæ si perdidero: patria multabor: & olim
Ille tuus ciuis lampsace, gallus ero.

PRIAPVS.

D erides quoq; fur: & impudicum
O stendis digitum mihi minanti.
H eheu me miserum quid ista lignum est?
Q uæ me terribilem facit uideri.
M andabo domino tamen salaci:
V t pro me uelit irrumare fures.

PRIAPVS.

C ornix, & caries, uetusq́; bustum,
T urba putrida facta sæculorum,
Q uæ forsan potuisset esse nutrix
T ithoni, Priamiq́;, Nestorisq́;:
I llis ni pueris anus fuisset:
N e desit sibi, me rogat, fututor.
Q uid si nunc roget, ut puella fiat?
S i nummos tamen hæc habet, puella est.

PRIAPVS.

Q uicunq; fur fefellerit fidem nostram:
E ffœminato marceat procul culo.

Quæq; hæc proterua carpserit manu poma
Puella, nullum inueniat fututorem.

PRIAPVS.

Prædictum tibi, ne negare possis:
Si fur ueneris, impudicus ibis.

AD PRIAPVM.

Si quot habes uersus, tot haberes poma Priape:
Esses antiquo ditior Alcinoo.

MALVS.

Quid frustra quereris colone mecum?
Quòd quondam bene fructuosa malus,
Autumnis sterilis duobus astem.
Non me prægrauat, ut putas, senectus:
Nec sum grandine uerberata dura:
Nec gemmas modo germine exeuntes
Seri frigoris ustulauit aura:
Nec uenti: pluuiæ'ue, siccitas'ue,
Quod de se quererer, malum dederunt:
Non sturnus mihi, graculus'ue raptor,
Aut cornix anus, aut aquosus anser,
Aut coruus nocuit siticulosus:
Sed quòd carmina pessimi poëtæ
Ramus sustineo laboriosis.

PRIAPVS.

Securi dormite canes: custodiet hortum
Cum sibi dilecta Sirius Erigone.

PRIAPVS. *

P arum est miser quòd hic fixi sedem
A gente terra per caniculam rimas,
S iticulosam sustinens diu æstatem.
P arum, quòd imi perfluunt sinus imbres:
E t in capillos grandines cadunt nostros:
R iget'q; dura barba iuncta crystallo:
P arum, quòd acta sub laboribus luce,
P arem diebus peruigil traho noctem.
H uc adde, quòd me terribilem fuste
M anus sine arte rusticæ dolauerunt:
I nter'q; cunctos ultimum deos numen,
C ucurbitarum ligneus uocor custos:
A ccedit istis impudentiæ signum,
L ibidinoso tenta pyramis neruo.
A d hanc puella (penè nomen adieci)
S olet uenire cum suo fututore.
Q uæ ut tot figuras, quot Philenis enarrat,
N on inuenit: pruriginosa discedit.

PRIAPVS.

Q uidam mollior anseris medulla
F uratum uenit huc amore pœnæ.
F uretur licet usq;, non uidebo.

AD PRIAPVM.

H ic tibi, qui rostro crescentia lilia mersit:
  Cæditur è tepida uictima porcus hara.
N e tamen extinctum facias pecus omne Priape:

Horti sit facias ianua clausa tui.

PRIAPVS.

Tu quæ, ne uideas notam uirilem,
Hinc auerteris, ut decet pudicam,
Nimirum: nisi quod times uidere,
Intra uiscera habere concupiscis.

PRIAPVS.

Penelopes primam, Didonis prima sequatur,
Et primam Cani, syllaba prima Remi:
Quodq; fit ex illis, mihi tu deprensus in horto
Fur dabis: hac pœna culpa luenda tua est.

PRIAPVS. *

Rusticus indocte siquid dixisse uidebor,
Da ueniam: libros non lego: poma lego.
Sed rudis hic dominum toties audire legentem
Consuiti, Homeræas edidiciq; notas.
Psoleon ille uocat, quod nos psoloenta uocamus:
Id, quod nos culum, culeon ille uocat.
Smerdaleos certe nisi res non munda uocatur,
Et pædiconum mentula smerdalea est.
Quod nisi tænareo placuisset troica cunno
Mentula: quod caneret non habuisset opus.
Mentula Tantalidæ bene si non nota fuisset:
Nil, senior Chryses quod quereretur, erat.
Hæc eadem socium tenera spoliauit amica:

Quæq; erat Aeacidæ, maluit esse suam.
Ille pelethroniam cecinit miserabile carmen
Ad citharam, cithara tentior ipse sua.
Nobilis hinc nata nempe incipit Ilias ira.
Principium sacri carminis illa fuit.
Altera materia est error fallentis Vlyßei.
Si uerum quæras, hanc quoq; mouit amor.
Hic legitur radix: de qua flos aureus exit:
Quem cum moly uocat, mentula moly fuit.
Hic legimus Circen, atlantiademq; Calypso
Grandia dulichij iussa tulisse uiri.
Huius & Alcinoi mirata est filia membrum
Frondenti ramo uix potuisse tegi.
Ad uetulam tamen ille suam properabat: & omnis
Mens erat in cunno Penelopea tuo.
Quæ sic casta manes: ut iam conuiuia uisas:
Vtq; futurorum sit tua plena domus.
E quibus ut scires quicunq; ualentior esset:
Hæc es ad arrectos uerba locuta procos.
Nemo meo melius neruum tendebat Vlysse:
Siue illi laterum, seu fuit artis opus.
Qui quoniam perijt: modo uos intendite: qualem
Esse uirum sciero, uir sit ut ille meus.
Hac ego Penelope potui tibi lege placere.
Illo sed nondum tempore factus eram.

PRIAPVS.

Cum fici tibi suauitas subibit:
Et iam porrigere huc manum libebit:
Ad me respice fur: & æstimato

Quot pondo tibi mentula est cacanda.

PRIAPVS. *

I llusit mihi pauper inquilinus,
Qui libum dederat, molaq́; fusa,
Quare partibus additis in ignem
S acro protinus hinc abit peracto.
V icini canis huc subinde uenit,
N idorem puto prosecuta fumi:
Quæ libamine mentulæ comeso,
T ota nocte mihi litat rigendo.
A t uos amplius hoc loco cauete
Quicquam ponere: ne famelicorum
A d me turba uelit canum uenire:
N e, dum me colitis, meumq́; numen:
C ustodes habeatis irrumatos.

PRIAPVS.

S i commissa meæ carpes pomaria curæ:
Dulcia quid doleam perdere, doctus eris.

AD PRIAPVM.

T utelam pomarij diligens Priape facito:
R ubricato furibus minare mutino.

PRIAPVS.

Quod mouear, non est: quia, si furaberis ipse,
* Grandia mala: tibi bracica mala dabo.

PRIAPVS.

O bliquis pathicæ quid me spectatis ocellis?
Non stat in inguinibus mentula tenta meis.
Quæ tamen exanimus nunc est, & inutile lignum:
Vtilis hæc, aram si dederitis, erit.
P er medios ibit pueros, mediasq; puellas
Mentula: barbatis non nisi summa petet.

AD PRIAPVM. *

D odona est tibi Iuppiter sacrata;
I unoni Samos, & Mycena diues:
V ndæ Tenaros æquorisq; regi.
P allas cecropias tuetur arces:
D elphos Pythius orbis umbilicum:
C reten Delia, cynthiosq; colles:
F aunus Mænalon, Arcadumq; syluas.
T utela Rhodos est beata Solis:
G ades Herculis, humidumq; Tybur.
C yllene celeri deo niuosa,
T ardo gratior æstuosa Lemnos.
A etneæ Cererem nurus frequentant:
R aptum Ciziços ostreosa diuam:
F ormosam Venerem Gnidos, Paphosq;.
M ortales tibi Lampsacum dicarunt.

PRIAPVS.

Quòd simiam senior: meumq; canis
C um barba caput albicet capillus:
D eprensos ego perforare possum

T ithonum, Priamumq́;, Nestoremq́;:
I mmanem stomachum mihi uidetis
Q ui densam facitis subinde sepem:
E t fures prohibetis huc adire.
H oc est lædere, dum iuuatis: hoc est
N on admittere ad aucupem uolucres.
O bstructa est uia: nec licet iacenti
I actura natis expiare culpam.
E rgo qui prius usq;, & usq;, & usq;
F urum scindere podices solebam:
P er noctes aliquot, diesq́; cesso.
P œnas do quoq;: quod satis, superq́; est:
I n semenq́; abeo: salaxq́; quondam
N on uitam perago. quis hoc putaret,
V t lusu citharœdus abstinerem?
A t uos, ne peream situ senili:
Q uæso desinite esse diligentes:
N e ue imponite fibulam Priapo.

PRIAPVS.

A t dij, deæq́; dentibus tuis escas
N egent amicæ cunnilinge uicinæ:
P er quem puella fortis ante, nec mendax,
E t quæ solebat impigro celer passu
A d nos uenire: nunc misella Landacæ
*Vix posse iurat ambulare præ fossis.

AD PRIAPVM.

P riape quòd sis fascino grauis tento,
Q uod exprobrauit hic tibi suo uersu

P oëta noster: erubescere hoc noli.
N on est poëta fascinosior nostro.

AD PRIAPVM.

A t non longa satis, non stat bene mentula crassa:
Et quam si tractes, crescere posse putes.
M e miserum, cupidas fallit mensura puellas.
Non habet hæc aliud mentula maius eo.
V tilior Tydeus: qui, siquid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore paruus erat.
S ed potuit damno nobis nouitasq́;, pudorq́;
Esse: repellendus sæpius iste mihi.
D um uiuis, sperare decet: tu rustice custos
Huc ades, & neruis tente Priape faue.

REPERTVM IN AGRO PATAVINO MARMORI INSCVLPTVM, EXTREMIS QVIBVSDAM PRIORVM QVATVOR CARMINVM SYLLABIS VETVSTATE CORROSIS.

AD PRIAPVM.

V illicus ærari quondam, nunc cultor agelli,
Hæc tibi perspectus templa Priape dico.
P ro quibus officijs, si fas est, sancte paciscor,
Assiduus custos ruris ut esse uelis.
I mprobus ut siquis nostrum uiolarit agellum:
Hunc tu: sed tento scis puto quod sequitur.

M. V. MARTIALIS

AD PRIAPVM.

N on horti, neq; palmitis beati,
S ed rari nemoris Priape custos,
E x quo natus es, & potes renasci:
F uraces moneo manus repellas:
E t syluam domini focis reserues.
S i defecerit hæc: & ipse lignum es.

IN ANTIQVIS LIBRIS SEPARATIM AB ALIIS IN PRIAPVM LVSIBVS SVB VIRGILII NOMINE LEGITVR.

*

Quid hoc noui est?quid ira nuntiat deum?
S *ilente nocte candidus mihi puer*
T *epente cum iaceret abditus sinu:*
V *enus fuit quieta:nec uiriliter*
I *ners senile penis extulit caput.*
P *lacet Priape:qui sub arboris coma*
S *oles sacrum reuinctus pampino caput*
R *uber sedere cum rubente fascino.*
A *t ò priape sæpe floribus nouis*
T *uas sine arte deligauimus comas:*
A *begimusq; uoce sæpe, cum tibi*
S *enex'ue coruus, impiger'ue graculus*
S *acrum feriret ore corneo caput.*
V *ale nefande destitutor inguinum:*
V *ale Priape. debeo tibi nihil.*
I *acebis inter arua squalidus situ:*
C *anis aut tibi sæuus usq; bene*
L *utosa sus fricabit oblitum latus.*
S *celeste penis, ò cui meum malum*
L *icet querare: nec tibi tener puer*
P *atebit ullus: imminente qui toro*
I *uuante uerset arte mobilem natem:*
P *uella nec iocosa te leui manu*
F *ouebit: apprimet'ue lucidum femur.*
B *idens amica, Romuli senis memor*

P aratur: inter atra cuius inguina
V acuáq; pelle tectus inguinum gelu
A raneosus obsidet fores situs.
T ibi hæc paratur: ut tuum ter aut quater
V oret profunda fossa lubricum caput.
L icebit æger aut languentior cubes:
T ereris usq;: donec ah miser miser
T riplexq; quadruplexq; compleas specum.
S uperbia ista proderit nihil: simul
V agum sonante merseris caput luto.
Quid est iners? piget' ne lentitudinis?
L icebit hoc inultus auferas semel.
S ed ille cum redibit aureus puer:
S imul sonante senseris iter pede:
R epente neruos excitet libidine,
E t inquietus inguina arrigat tumor:
N eq; mutare possit usq; dum mihi
V enus iocosa molle ruperit latus.

P.V.M

PRIAPVS.

H Ere rosa, autumno pomis, æstate frequentor
Spicis: una mihi est horrida pestis hyems.
N am frigus metuo: & uereor, ne ligneus ignem
Hac Deus ignaris præbeat agricolis.

PRIAPVS.

E go hæc, ego arte fabricata rustica,
E go arida o` uiator ecce populus,
A gellulum hunc, sinistra tute quem uides:
H eriq; uillulam, hortulumq; pauperis
T ueor: malasq; furis arceo manus.
M ihi corolla picta uere ponitur:
M ihi rubens arista sole feruido:
M ihi uirente dulcis uua pampino:
M ihi glauca duro cocta oliua frigore.
M eis capella delicata pascuis
I n urbem adulta lacte portat ubera.
M eisq; pinguis agnus ex ouilibus
G rauem domum remittit ære dexteram.
T eneraq; matre mugiente uacula
D eûm profundit ante templa sanguinem.
P roin uiator hunc deum uereberis:
M anumq; sursum habebis. hoc tibi expedit.
P arata nanq; crux est arte mentula.
V elim pol inquis. at pol ecce uillicus
V enit: ualenti cui reuulsa brachio
F it ista mentula apta claua dexteræ.

PRIAPVS. *

H unc ego iuuenes locum, uillulamq́; palustrem
T ectam uimine iunceo, caricisq́; maniplis
Q uercus arida rustica conformata securi
N utriui, magis, & magis ut beata quotannis.
H uius nam domini colunt me, deumq́; salutant
P auperis tuguri pater, filiusq́; *
A lter assidua colens diligentia, ut herba
Dumosa, asperaq́; à meo sit remota sacello:
A lter parua ferens manu semper munera larga.
F lorido mihi ponitur picta uere corolla
P rimitiæ, & tenera uirens spica mollis arista.
L uteæ uiolæ mihi, lacteumq́; papauer,
P allentesq́; cucurbitæ, & suaue olentia mala,
V ua pampinea rubens educata sub umbra.
S anguinea etiam mihi (sed tacebitis) arma
B arbatus linit hirculus, cornipesq́; capella.
P ro queis omnia honoribus, hoc necesse Priapo
P ræstare: & domini hortulum, uineamq́; tueri.
Q uare hinc ò pueri malas abstinete rapinas:
V icinus propè diues est, negligens Priapus.
I nde sumite, semita hæc deinde uos feret ipsa.

AD TVCCAM.

D e qua Tucca tibi uenit, sed sæpe uidere
Non licet: occulitur limine clausa uiri.
D e qua sæpe tibi, non uenit adhuc mihi. nanq;
Si occulitur, longe est tangere, quod nequeas.
V enerit aut tibi, sed iam mihi nuntius iste *

Quid prodest? illi dicite quae rediit.

*

C orinthiorum amator iste uerborum.
I ste iste rhetor. nanq; quatenus totus
T hucidides tyrannus atticae febris
T au gallicum spinae ipsemet male illisit
I sta omnia, ista uerba miscuit fratri.

*

S ocer beate nec tibi, nec alteri,
G ener'q; Noctuine putidum caput,
T u'q; nunc puella talis, & tuo
S tupore pressa rus abibit, & mihi
V t ille uersus usquequaq; pertinet.
G ener, socer'q; perdidistis omnia.

*

S uperbe Noctuine putidum caput,
D atur tibi puella, quam petis, datur.
D atur superbe Noctuine, quam petis.
S ed o superbe Noctuine, non uides
D uas habere filias Atilium.
D uas, & hanc, & alteram tibi dari.
A deste nunc, adeste, ducit ut decet,
S uperbus ecce Noctuinus hirneam.

*

I acere me, quòd alta non possim, putas,
Vt ante uectari freta:
N ec ferre durum frigus: aut aestum pati:
Neq; arma uictoris sequi.
V alent ualent mihi ira, & antiquus furor:
Et lingua, qua adsim tibi.

E t prostitutæ turpe contubernium
Sororis. o quid me incitas?
Quid impudicæ, & improbande Cæsari?
Sed furta dicantur tua:
E t helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia:
V el acta puero cum uiris conuiuia:
Vdæq; per somnum nates:
E t inscio repente clamatum super,
Thalassio Thalassio.
Quid palluisti fœmina? an ioci dolent?
An facta cognoscis tua?
N on me uocabis pulchra per Cotyttia
Ad feriatos fascinos.
N ec dein mouere lumbos in crocotulam
Prensis uidebo altaribus,
F lauum propè Tybrim & olentis nauticum
Vocare: ubi adpulsæ rates
S tant in uadis cœno retentæ sordido,
Macraq; luctantes aqua.
N eq; in culinam, & uncta compitalia
Dapesq; dulcis sordidas:
Quibus repletus ut saliuosis aquis
Obesam ad uxorem redis:
E t æstuantes docte soluis pantices:
Osusq; lambis sauijs.
N unc læde: nunc lacesse: si quidquam uales:
Et nomen adscribo tuum:
C inæde Luci. an te reliquerunt opes?
Fameq; gemini crepant?

V idebo habentem præter ignauos nihil
Fratres, & iratum Iouem,
S cissumq́; uentrem, & hirneosi patrui
Pedes inedia turgidos.

AD VENEREM.

S i mihi susceptum fuerit decurrere munus
O' Paphon o' sedes quæ colis idalias:
T roius Aeneas romana per oppida digno
Iam tandem ut tecum carmine uectus eat:
N on ego thure modo, aut picta tua templa tabella
Ornabo: & puris serta feram manibus.
C orniger hos aries humilis, & maxima taurus
Victima sacratos tinget honore focos.
*Marmoreusq́; tibi, aut digne coloribus ales
In morem picta stabit amor pharetra.
A dsis o' Cytherea: tuus te Cæsar olympo,
Et surrentini littoris ora uocat.

*

I te hinc inanes rhetorum ite manipli,
I nflata rore non achaico uerba,
E t uos Sile Albuti, Arquitiq́;, Varroq́;
S colasticorum natio madens pingui.
I te hinc inanis cymbalon iuuentutis:
T uq́; o' mearum cura Sexte curarum
V ale Sabine: iam ualete formosi.
N os ad beatos uela mittimus portus,
M agni petentes docta dicta Scironis:
V itamq́; ab omni uendicabimus cura.
*Ite hinc camœnæ uos quoq; limite sæuæ

D ulces camœnæ (nam fatebimur uerum)
D ulces fuistis: & tamen meas chartas
R euisitote: sed pudenter, & raro.

DE SABINO. *

S' abinus ille, quem uidetis hospites:
A it fuisse mulio celerrimus:
N eq; ullius uolantis impetum cisi
N equisse præterire: siue Mantuam
O pus foret uolare: siue Brixiam.
N eq; hoc negat Tryphonis æmuli domus
N egare nobilem, insulam'ue ceruli:
V bi iste post Sabinus. ante quintio
B idente dicit attondisse forcipe
C omata colla: nequa sordidum iugo
P remente, dura uulnus ederet iuba.
C remona frigida, & lutosa Gallia
T ibi hæc fuisse, & esse cognitissima
A it Sabinus: ultima ex origine,
T ua stetisse dicit in uoragine:
T ua in palude deposuisse sarcinas.
E t inde tot per orbitosa millia
I ugum tulisse: læua, siue dextera
S trigere mulas, siue utrunq; cœperat.
N eq; ulla uota semitalibus Deis
S ibi esse facta. propter hoc nouissimum
P aterna lora, proximum'q; pectinem.
S ed hæc prius fuere: nunc eburnea
S edet'q; sede: se'q; dedicat tibi
G emelle Castor, & Gemelle Castoris.

AD VARIVM.

Si licet hoc: sine fraude Vari dulcissime dicam:
Dispeream, nisi me perdidit iste potus.
Sin autem praecepta uetant me dicere: sané
Non dicam. sed me perdidit iste puer.

AD VILLAM SCIRONIS.

Villula, quae Scironis eras, & pauper agelle,
Verum illi domino tu quoq; diuitiae:
Me tibi, & hos unà mecum, quos semper amaui:
Siquid de patria tristius audiero:
Commendo: in primisq; patrem. tu nunc eris illi,
Mantua quod fuerat, quodq; Cremona prius.

*

Pauca mihi, niueo sed non incognita Phoebo,
Pauca mihi doctae dicite Pegasides.
Victor adest magni magnum decus ecce triumphi,
Victor qua terrae, quaq; patent maria,
Horrida barbaricae portans insignia pugnae,
Magnus ut Aeneides, utq; superbus Eryx.
Nec minus idcirco nostros expromere cantus
Maximus, & sanctos dignus inire choros.
Hoc itaq; insuetis iactor magis optime curis:
Quid de te possim scribere, quidue tibi.
Nanq; (fatebor enim) quae maxima deterrendi
Debuit, hortandi maxima causa fuit.
Pauca tua in nostras uenerunt carmina chartas,
Carmina cum lingua, tum sale cecropio.

C armina, quæ Pylium sæclis accepta futuris,
Carmina, quæ Pylium uincere digna senem:
M olliter hic uiridi patulæ sub tegmine quercus
Mœris pastores & Melibœus erant,
D ulcia iactantes alterno carmina uersu,
Qualia Trinacriæ doctus amat iuuenis.
C ertatim ornabant omnes Heroida diuæ:
Certatim diuæ munere quæque suo.
F elicem ante alias tanto scriptore puellam:
Alter non famam dixerit ipse prior
N on illa: Hesperidum ni munere capta fuisset:
Quæ uolucrem cursu uicerat Hippomanem:
C andida Cycneo non edita Tyndaris ouo:
Non supero fulgens Cassiopea polo.
N on defensa diu uolucrum certamine equorum:
Optabant graiæ quam sibi quæque manus:
S æpe animam generi pro qua pater impius hausit:
Sæpe rubro Eleis sanguine fluxit humus.
R egia non Semele, non Inachis acrisione,
Immuti expectant fulmine, & imbre Iouem.
C uius & ob raptum pulsi liquere penates
Tarquini patrios filius, atq; pater.
I llo, quo primum dominatus Roma superbos
Mutauit placidis tempore consulibus.
M ulta neq; immeritis donauit præmia alumnis:
Præmia Messalis maxima Publicolis.
N am quid ego immensi memorem studia ista laboris?
Horrida quid duræ tempora militiæ?
C astra foro solitos urbi præponere castra
Tam procul hoc nato, tam procul hac patria?

I mmoderata pati nunc frigora, nuncq; calores?
Stertere uel dura posse super silice?
S æpe trucem aduerso perlabi sydere pontum?
Sæpe audendo mare uincere, sæpe hyemem?
S æpe etiam densos immittere corpus in hosteis?
Communem belli nec timuisse Deum?
N unc celereis Afros, perituraq; millia gentis:
Aurea nunc rapidi flumina adire Tagi?
N unc aliam ex alia bellando quærere gentem?
Vincere & oceani finibus ulterius?
N on nostrum est inquam tantas attingere laudes:
Quin, ausim hoc etiam dicere: uix hominum est.
I psa hæc: ipsa ferent rerum monimenta per orbem:
Ipsa sibi egregium facta decus parient.
N os ea, quæ tecum finxerunt carmina diui
Cynthius, & Musæ, Bacchus, & Aglaie.
S i laudes aspirem, humili sed adire camœna:
Si patrio graios carmine adire sales
P ossumus: optatis plus iam procedimus ipsis.
Hoc satis est pingui uel mihi cum populo.

*

A spice quem ualido subnixum gloria regno
Altius & cœli sedibus extulerat.
T errarum hic bello magnum concusserat orbem:
Hic reges Asiæ fregerat, & populos.
H ic graue seruitium tibi iam tibi Roma ferebat:
Cætera nanq; uiri cuspide conciderant.
C um subito in medio rerum certamine præceps
Corruit e patria pulsus in exilium.
T ale Deæ numen: tali mortalia nutu

Fallax momento temporis hora dedit.

*

Quocunq; ire ferunt uariæ nos tempora uitæ:
Tangere quas terras: quos'q; uidere homines:
D ispeream, si te fuerit mihi carior alter:
Alter enim quis te dulcior esse potest?
C ui Venus ante alios, diui, diuûmq; sorores
Cuncta neq; indigno Musa dedere bona:
C uncta, quibus gaudet Phœbus, chorus ipseq; Phœbi.
Doctior ò quis te Musa fuisse potest?
O` quis te in terris loquitur iucundior uno?
Cliò nam certe candida non loquitur.
Quare illud satis est, si te permittis amari:
Non contra ut sit amor mutuus inde mihi.

*

Quis Deus Octaui te nobis abstulit? an quæ
Dicunt, ah nimio pocula dura mero?
V obis si culpa est bilis: sua quenq; sequuntur
Fata: quod immeriti crimen habent cyathi?
S cripta quidem tua nos multum mirabimur: & te
Raptum, & romanam flebimus historiam.
S ed tu nullus eris. peruersi dicite manes,
Nunc superesse patri quæ fuit inuidia?

P. VIRGILII MARONIS

COPA.

Opa syrisca caput graia redimita mitella,
c Crispum sub crotalo docta mouere latus,
Ebria famosa saltat lasciua taberna,
Ad cubitum raucos excutiens calamos.
Quid iuuat æstiuo defessum puluere abesse,
Quàm potius bibulo decubuisse toro?
Sunt cuppæ, calices, cyathi, rosa, tibia, chordæ,
Et trichila umbriferis frigida arundinibus.
En & mænalio quæ garrit dulce sub antro,
Rustica pastoris fistula in ore sonat.
Est & uappa cado nuper diffusa picato:
Et strepitans rauco murmure riuus aquæ.
Sunt etiam croceo uiolæ de flore corollæ:
Sertaq; purpurea lutea mista rosa:
Et quæ uirgineo libata Achelois ab amne
Lilia uimineis attulit in calathis.
Sunt & caseoli, quos sirpea fiscina siccat:
Sunt autumnalis cerea pruna deæ,
Castaneæq; nuces, & suaue rubentia mala.
Est hic munda ceres: est amor: est bromius.
Sunt & mora cruenta, & lentis uua racemis,
Et pendens iunco cæruleus cucumis.
Est tuguri custos armatus falce saligna,
Sed non & uasto est inguine terribilis.
Huc ad liba ueni: fessus iam sudat asellus:
Parce illi: uestrum delicium est asinus.
Nunc cantu crebro rumpunt arbusta cicadæ:

Nunc etiam in gelida sede lacerta latet.
S i sapis æstiuo recubans nunc prolue uitro,
Seu uis crystallo ferre nouos calices,
H ic age pampinea fessus requiesce sub umbra:
Et grauidum roseo necte caput strophio.
F ormosus teneræ decerpes ora puellæ.
Ah pereat cui sunt prisca supercilia.
Quid cineri ingrato seruas bene olentia serta?
An ne coronato uis lapide ista tegi?
P one merum, & talos. pereat qui crastina curat.
Mors aurem uellens, uiuite, ait, uenio.

P. VIRGILII MARONIS
ROSAE.

Ver erat: & blando mordentia frigora sensu
Spirabat croceo mane retecta dies:
Strictior eoos præcesserat aura iugales,
Aestiferum suadens anticipare diem.
Errabam riguis per quadra & compita in hortis,
Maturo cupiens me uegetare die:
Vidi concretas per gramina flexa pruinas
Pendere: aut olerum stare cacuminibus:
Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
Et cœlestis aquæ pondere tunc grauidas.
Vidi pæstano gaudere rosaria cultu
Exoriente nouo roscida lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primi radios interitura die.
Ambigeres, raperet'ne rosis aurora ruborem:
An daret: & flores tingeret orta dies.
Ros unus: color unus: & unum mane duorum:
Syderis, & floris est domina una Venus.
Forsan & unus odor. sed celsior ille per auras
Difflatur: spirat proximus iste magis.
Communis Paphie dea syderis, & dea floris
Præcipit unius muricis esse habitum.
Momentum intererat, quo se nascentia florum
Germina comparibus diuiderent spatijs.
Hæc uiret angusto foliorum tecta galero:
Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc aperit primi fastigia celsa obelisci,

Mucronem absoluens purpurei capitis.
V ertice collectos illa exsinuabat amictus,
Iam meditans folijs se numerare suis.
N ec mora: ridentis calathi patefecit honorem,
Prodens inclusi semina densa croci.
H æc, modo quæ toto rutilauerat igne comarum:
Pallida collapsis deseritur folijs.
M irabar celerem fugitiua ætate rapinam:
Et, dum nascuntur, consenuisse rosas.
E cce & defluxit rutili coma punica floris:
Dum loquor: & tellus tecta rubore micat.
T ot species, tantosq; ortus, uariosq; nouatus
Vna dies aperit, conficit una dies.
C onquerimur Natura, breuis quòd gratia florum est:
Ostentata oculis ilico dona rapis.
Quàm longa una dies, ætas tam longa rosarum:
Quas pubescentes iuncta senecta premit.
Quam modo nascentem rutilus conspexit eous:
Hanc rediens sero uespere uidit anum.
S ed bene, quòd paucis licet interitura diebus,
Succedens æuum prorogat ipsa suum.
C ollige uirgo rosas: dum flos nouus, & noua pubes.
Et memor esto, æuum sic properare tuum.

P. VIRGILII MARONIS

CVLEX. *

l Vſimus Octaui gracili modulante thalia:
Atq; ut araneoli tenuem formauimus orſum:
L uſimus.hæc propter culicis ſint carmina dicta:
O mnis ut hiſtoriæ per ludum conſonet ordo:
N otitiæq; ducum uoces,licet inuidus adſit.
Q uiſquis erit culpare iocos,muſamq; paratus:
P ondere uel culicis leuior,famaq; feretur.
P oſterius grauiore ſono tibi muſa loquetur
N oſtra:dabunt cum ſecuros mihi tempora fructus:
V t tibi digna tuo poliantur carmina ſenſu.
L atonæ,magniq; Iouis decus,aurea proles
P hœbus erit noſtri princeps & carminis author,
E t recinente lira fautor:ſiue educat illum
A lma chimæreo Xanthus perfuſa liquore,
S eu nemus Aſteriæ,ſeu qua parnaſia rupes
H inc atq; hinc patula præpandit cornua fronte:
C aſtaliæq; ſonans liquido pede labitur unda.
Q uare pierij laticis decus ite ſorores
N aiades:& celebrate deum ludente chorea.
E t tu ſancta Pales,ad quam uentura recurrunt
A greſtum bona,ſecura ſit cura tenentum
A erios nemorum cultus,ſyluaſq; uirentes.
T e cultrice uagus ſaltus feror inter & aſtra.
E t tu,cui meritis oritur fiducia tantis:
O ctaui uenerande meis allabere cœptis,
S ancte puer.tibi nanq; canit non pagina bellum:
P hlegra giganteo ſparſa eſt quo ſanguine tellus.

N ec centauros Lapithas compellit in enses.
V rit erichthonias oriens non ignibus arces:
N on perfossus Athos, nec magno uincula ponto
L ecta meo quærent iam sera uolumine famam.
N on Hellespontus pedibus pulsatus equorum,
G ræcia cum timuit uenientes undiq; Persas.
M ollia sed tenui pede currere carmina uersu
V iribus apta suis Phœbo duce ludere gaudet
H æc tibi sancte puer mortalibus: ut tibi certet
G loria perpetuum lucens mansura per æuum:
E t te sede pia maneat locus: & tibi sospes
D ebita felices memoretur uita per annos
G rata bonis lucens. sed nos ad cœpta feramur.
I gneus ætherias iam sol penetrarat in arces:
C andidaq; aurato quatiebat lumina curru:
C rinibus & roseis tenebras aurora fugarat.
P ropulit é stabulis ad pabula læta capellas
P astor: & excelsi montis iuga summa petiuit:
L urida qua patulos uelabant gramina colles.
I am syluis, dumis'q; uagæ, iam uallibus abdunt
C orpora: iam'q; omni celeres é parte uagantes
T ondebant tenero uiridantia gramina morsu.
S crupea desertas hærebant ad caua rupes:
P endula proiectis carpuntur & arbuta ramis:
D ensaq; uirgultis auide labrusca petuntur.
H æc suspensa rapit carpente cacumina morsu,
H æc salicas lentæ, uel quæ noua nascitur alnus:
H æc teneras fruticum sentes rimatur: at illa
I mminet in riui præstantis imaginis undam.
O` bona pastoris, siquis non pauperis usum

Mente prius

M ente prius docta fastidiat: & probet. illis
O mnia luxuriæ pretijs incognita curis:
Q uæ lacerant auidas inimico pectore mentes:
S i non Assyrio fuerint bis lauta colore
A ttalicis opibus data uellera: si nitor auri
S ublaqueare domus animum non angit auarum,
P icturæq; decus: lapidum nec fulgor in ulla
C ognitus utilitate manet: nec pocula gratum
A lconis referent, Boetiq; toreuma: nec Indi
C onchea bacca maris pretio est. at pectore puro
S æpe super tenero prosternit gramine corpus:
F lorida cum tellus gemmantes picta per herbas
V ere notat dulci distincta coloribus arua.
A tq; illum calamo lætum retinente palustri,
O tiaq; inuidia degentem, ac fraude remota,
P ollentemq; sibi, uiridi cum palmite lucens
T molia pampineo subter coma uelat amictu.
I lli sunt gratæ rorantes lacte capellæ,
E t nemus, & fœcunda Pales, & uallibus imis
S emper opaca nouis manantia fontibus antra.
Q uis magis optato queat esse beatior æuo?
Q uàm qui mente procul pura, sensuq; probando
N on auidas agnouit opes: nec tristia bella,
N ec funesta timet ualidæ certamina classis.
N on spolijs dum sancta deûm fulgentibus ornet
T empla, nec euectus finem transcendit habendi,
A duersum sæuis ultro caput hostibus offert.
I lli falce deus colitur, non arte politus:
I lle colit lucos: illi Panchaia thura,
F loribus agrestes herbæ uariantibus adsunt.

I lli dulcis adest requies, & pura uoluptas,
L ibera simplicibus curis. huic imminet: omnes
D irigit huc sensus: hæc cura est subdita cordi:
Q ualibet ut requie uictus contentus abundet:
I ucundóq; locet languentia corpora somno.
Ò pecudes, ò Panes, & ò gratissima tempe
F ontis Hamadryadum, quarum non diuite cultu
A emulus Ascræo pastor sibi quisq; poetæ,
S ecuram placido traducit pectore uitam.
T alibus in studijs baculo dum nixus apricas
P astor agit curas: & dum non arte canora
C ompacta solidum modulatur arundine carmen:
T endit in euectus radios Hyperionis ardor:
L ucidaq; ætherio ponit discrimina mundo:
Q ua iacit oceanum flammas in utrunq; rapaces.
E tiam compellente uagæ pastore capellæ
I ma susurrantis repetebant ad uada lymphæ:
Q uæ subter uiridem residebant cœrula muscum.
I am medias operum partes euectus erat sol:
C um densas pastor pecudes cogebat in umbras:
V t procul aspexit luco residere uirenti
D elia diua tuo, quò quondam uicta furore
V enit Nyctelium fugiens cadmeis Agaue,
I nfandas scelerata manus, & cæde cruenta:
Q uæ gelidis bacchata iugis, requieuit in antro,
P osterius pœnam nati de morte datura.
H ic etiam uiridi ludentes Panes in herba,
E t Satyri, Dryadésq; choros egere puellæ,
N aiadum cœtus. tantum non Horpheus Hebrum
R estantem tenuit ripis, syluásq; canendo:

Quantum te pernix remoratæ diua choreæ,
Multa tibi læto fundentes gaudia uultu.
Ipsa loci natura domum resonante susurro
Quens dabat: & dulci fessas refouebat in antro.
Nam primum prona surgebant ualle patentes
Aëriæ Platani: inter quas erat impia Lotos,
Impia, quæ socios Ithaci mœrentis abegit:
Hospita dum nimia tenuit dulcedine captos.
At quibus insigni curru proiectus equorum
Ambustus Phaethon luctu mutauerat artus:
Heliades teneris amplexæ brachia truncis,
Candida fundebant tentis uelamina ramis.
Posterius cui Demophoon æterna reliquit
Perfidiam lamentandi mala: perfide multis,
Perfide Demophoon, & nunc defende puellam.
Quam comitabantur fatalia carmina quercus,
Quercus ante datæ, cereris quàm semina, uitæ.
Illas Triptolemi mutauit sulcus aristis.
Hic magnum Argoæ naui decus edita pinus
Proceras decorat syluas hirsuta per artus:
Appetit aërijs coniungere montibus astra.
Ilicis & nigræ species, & læta cupressus,
Vmbrosæq; manent fagus, hederæq; ligantes
Brachia, fraternos plangat ne populus ictus:
Ipsæq; excedunt ad summa cacumina lentæ:
Pinguntq; aureolos uiridi pallore corymbos.
Quens aderat ueteris myrtus non nescia fati.
At uolucres patulis residentes dulcia ramis
Carmina per uarios edunt resonantia cantus.
His suberat gelidis manans è fontibus unda,

Quæ leuibus placidum riuis sonat orta liquorem.
E t quanquam geminas auium uox obstrepit aures:
H anc querulæ referunt uoces. queis nantia limo
C orpora lympha fouet. sonitus alit aëris Echo.
A rgutis & cuncta fremunt ardore cicadis.
A t circa passim fessæ cubuere capellæ,
E xcelsisq; super dumis: quæ leniter afflans
A ura susurrantis possit confundere uenti.
P astor ut ad fontem densa requieuit in umbra:
M item concepit proiectus membra soporem,
Anxius insidijs nullis: sed lentus in herbis
S ecuro pressos somno mandauerat artus.
S tratus humi dulcem capiebat corde quietem:
N i fors incertos iussisset ducere casus.
N am solitum uoluens ad tempus tractibus hydræ
I mmanis uario maculatus corpore serpens,
M ersus ut in limo magno sub syderis æstu,
O buia uibranti carpens grauis aëra lingua,
S quamosos late torquebat montibus orbes.
P. allebant auræ liuentis ad omnia uisus.
I am magis atq; magis corpus reuolubile uoluens
A ttollit nitidis pectus fulgoribus: & fert
S ublimi ceruice caput: cui crista superne
E dita purpureo lucens maculatur amictu:
A spectuq; micant flammantia lumina toruo.
M etabat sese circùm loca: cum uidet ingens
A duersum recubare ducem gregis. acrior instat
L umina diffundens intentus, & obuia toruo
S æpius arripiens infringere, quòd sua quisquam
A d uada uenisset. naturæ comparat arma:

Ardet mente: furit stridoribus: intonat ore:
Flexibus euersis torquetur corporis orbis:
Manant sanguineæ per tractus undiq; guttæ:
Spiritibus rumpit fauces. Cui cuncta paranti
Paruulus hunc prior humoris conterret alumnus:
Et mortem uitare monet. per acumina nanq;,
Qua diducta genas pandebant lumina gemmis,
Ac leuioris erat naturæ: pupula telo
Icta leui. tum prosiluit furibundus: & illum
Obtritum morti misit. cui dissitus omnis
Spiritus excessit sensim. tum torua tenentem
Lumina respexit serpentem comminus: inde
Impiger, exanimus, uix compos mente refugit:
Et ualidum dextra truncum detraxit ab orno.
Qui casus sociarit opem, numen'ue deorum,
Prodere sit dubium: uoluit sed uincere tales
Horrida squamosi uoluentia membra draconis.
Atq; reluctantis crebris, fœdéq; petentis
Ictibus ossa ferit, cingunt qua tempora cristam.
Et quòd erat tardus somni langore remoto,
Nescius aspiciens timor obcæcauerat artus:
Hoc minus implicuit dira formidine mentem.
Quem postquam uidit cæsum languescere: sedit.
Iam quatit, & biiuges oriens erebo cit equos nox:
Et piger aurato procedit Vesper ab Oeta:
Cum grege compulso pastor duplicantibus umbris
Vadit: & in fessos requiem dare comparat artus.
Cuius ut intrauit leuior per corpora somnus:
Languidaq; infuso requierunt membra sopore:
Effigies ad eum Culicis deuenit: & illi

T ristis ab euentu cecinit conuitia mortis.
I nquit, quens meritis ad quae delatus, acerbas
C ogor adire uices? tua dum mihi carior ipsa
V ita fuit uita: rapior per inania uentis:
T u lentus refoues iucunda membra quiete
E reptus tetris è cladibus. at mea manes
V iscera lethaeas cogunt transnare per undas.
P raeda Charontis agor: uideo, ut flagrantia tedis
L umina collucent infestis omnia templis.
O buia Tisiphone serpentibus undiq; compta,
E t flammas, & saeua quatit mihi uerbera, poena
C erberus, & diris flagrant latratibus ora:
A nguibus hinc, atq; hinc horrent cui colla reflexis:
S anguineiq; micant ardorem luminis orbes.
H eu quid ab officio digressa est gratia? cum te
R estitui superis leti iam limine ab ipso?
P raemia sunt pietatis ubi? pietatis honores
I n uanas abiere uices: & rure recessit
I ustitiae prior illa fides. Instantia uidi
A lterius, sine respectu mea fata relinquens.
A d pariles agor euentus: sit poena merenti:
P oena sit exitium, modo sit dum grata uoluntas:
E xistat par officium. feror auia carpens,
A uia cimerios inter distantia lucos.
Quem circa tristes densentur in omnia poenae.
N am uinctus sedet immanis serpentibus Othos,
D euinctum maestus procul aspiciens Ephialten:
C onati quondam cum sint incendere mundum.
E t Tityos Latona tuae memor anxius irae.
I mplacabilis ira nimis iacet alitis esca.

T erreor à tantis insistere terreor umbris
A d stygias reuocatus aquas. uix ultimus amni
R estat, Nectareas diuûm qui prodidit escas
G utturis arenti reuolutus in omnia sensu.
Quid saxum procul aduerso qui monte reuoluit?
C ontempsisse dolor quem numina uincit acerbus,
O tia quærentem frustra sub lite. puellæ
I te quibus tedas accendit tristis Erynnis:
S icut hymen præfata dedit connubia mortis,
A tq; alias alio densas super agmine turmas:
I mpietate fera uecordem Colchida matrem
A nxia sollicitis meditantem uulnera natis:
I am Pandionias miserandas prole puellas:
Quarum uox querula est, superat q̄d Bistonius rex:
O rbus Epops mœret, uolucres euectus in auras.
A t discordantes Cadmeo sanguine fratres
I am truculenta ferunt, infestaq; lumina corpus
A lter in alterius: iamq'; aduersatus uterq;
I mpia germani manat quòd sanguine dextra.
E heu mutandus nunquam labor: auferor ultra
I n diuersa magis. distantia numina cerno.
E lysiam tranandus agor delatus ad undam.
O buia Persephone comites Heroidas urget
A duersas perferre faces. Alcæstis ab omni
I nuiolata uacat cura, quod sæua mariti
*In calcedonijs Admeti cura morata est.
E œ Ithaci coniux semper decus Icariotis
F œmineum concepta decus manet: & procul illam
T urba ferox iuuenum telis confixa procorum.
Quin misera Eurydice tanto mœrore recessit:

Pœnaq; respectus & nunc manet Orpheus in te.
Audax ille quidem, qui mitem Cerberon unquam
Credidit, aut ulli Ditis placabile numen:
Nec timuit Phlegethonta furens ardentibus undis:
Nec mœsta obtentum Ditis ferrugine regnum,
Defossásq; domos, ac tartara nocte cruenta
Obsita, nec faciles Ditis sine iudice sedes,
Iudice, qui uitæ post mortem uindicat acta.
Sed fortuna ualens audacem fecerat. ante
Iam rapidi steterant amnes: & turba ferarum
Blanda uoce sequax regionem insederat Orphei.
Iamq; imam uiridi radicem mouerat alte
Quercus humo: steterant amnes: syluæq; sonoræ
Sponte sua cantus rapiebant cortice amara.
Labentes biiuges etiam per sydera Luna
Pressit: equos & tu currentes menstrua uirgo
Auditura lyram tenuisti, nocte relicta.
Hæc eadem potuit Ditis te uincere coniux:
Eurydicénq; ultro ducendam reddere, non fas,
Non erat in uitam diræ exorabile mortis.
Illa quidem nimium manes experta seueros
Præceptum signabat iter: nec rettulit intus
Lumina: nec diuæ corrupit munera lingua.
Sed tu crudelis, crudelis tu magis Orpheu,
Oscula cara petens rupisti iussa deorum.
Dignus amor uenia: gratum si tartara nossent
Peccatum meminisse graue. Et uos sede piorum,
Vos manet Heroum contra manus. hic & uterq;
Aeacides, Peleus nanq;, & Telamonia uirtus
Per secura patris lætantur munera: quorum

C onnubijs Venus, & uirtus iniunxit honorem.
H unc rapuit feritas: illum Nereis amauit.
A ssidet, ac iuuenis sociat te gloria sortis.
A lter in excelsum referens à nauibus ignes
A rgolicis phrygios torua feritate repulsos.
Ò quis non referat talis diuortia belli:
Quæ Troiæ uidere uiri, uidereq; Graij:
T eucria cum magno manaret sanguine tellus:
E t Simois, Xanthiq; liquor: Sigeaq; præter
L ittora, cum Troas sæui uos Hectoris ira
V idere in classeis inimica mente pelasgas
V ulnera, tela, neces, igneis inferre paratos.
I psa uagis, nanq; Ida potens feritatis & ipsa:
I da faces altrix cupidis præbebat alumnis:
O mnis ut in cineres Rhœtei littoris ora
C lassibus ambustis flamma lachrymante daretur.
H inc erat oppositus contra Telamonius heros:
O biectoq; dabat clypeo certamina. & illinc
H ector erat summum Troiæ decus: acer uterq;.
F ulminibus ueluti fragor intonat ætheris in se
T egminibus, telisq; super, Sigeaq; præter
E riperet reditus. alter uulcania ferro
V ulnera protectus depellere nauibus instat.
H oc erat Aeacides multum lætatus honore.
D ardaniæq; alter fuso quòd sanguine campis,
H ectoreo uictor lustrarit corpore Troiam.
R ursus acerba fremunt Paris hûc quòd lætat: et huius
A lma dolis Ithaci uirtus quòd concidit icta.
H inc gerit euersos proles Laërtia currus:
E tiam Strymonij Rhesi, uictorq; Dolonis,

Palladio lætatur ouans:rursusq́; tremiscit,
Iam Cicones:iamq́; horret atrox læstrigone *
Illum Scylla rapax canibus succincta molossis,
Aetnæusq́; Cyclops,illum metuenda Charybdis,
Pallentesq́; lacus,& squallida tartara terrent.
Hic & Tantalei generis decus amplus Atrides
Assidet Argiuûm lumen:quo flamma regente
Doris Erichthonias prostrauit funditus arces.
Reddidit heu graius pœnas tibi Troia furenti:
Hellespontiacis obiturus reddidit undis.
Illa uices hominum testata est copia quondam:
Ne quisquam propriæ fortunæ munere diues,
Iret in euectus cœlum super. omne propinquo
Frangitur inuidiæ telo decus. ibat in altum
Vix Argos repetens patriam,ditataq; præda
Arcis Erichthoniæ:comes huic erat aura secunda
Per placidum cursu pelagus:Nereis ad undas
Signa dabat:pars inflexis superacta carinis.
Cum seu cœlesti fato,seu syderis ortu
Vndiq; mutatur cœli nitor. omnia uentis
Omnia turbinibus sunt anxia. Iam maris unda
Syderibus certat consurgere:iamq́; superne
Corripere & soleis,& sydera cuncta minantur.
Ac ruere in terras cœli fragor. hic modo lætum,
Copia nunc miseris circundatur anxia fatis:
Immoriturq́; super fluctus,& saxa Capharei:
Euboicas aut per cautes,Oeteaq; late
Littora:cum Phrygiæ passim uaga præda perempta,
Fluctuat omnis in æquoreo iam naufraga fluctu.
Hic alij sidunt pariles uirtutis honore

H eroes:medijsq; siti sunt sedibus omnes,
O mnes Roma decus magni quos suscipit orbis.
H ic Fabij,Decijq;,hic est & Horatia uirtus:
H ic & fama uetus nunquam moritura per æuum
C urtius,e medijs quem quondam sedibus urbis
D euotum bellis consumpsit gurges in unda.
M utius & prudens ardorem corpore passus:
L egitime cessit cui fracta potentia regis.
H ic Curius claræ socius uirtutis,& ille
F lamminius:deuota dedit qui corpora flammæ.
I ure igitur talis sedes pietatis honorat.
I llic Scipiadasq; duces,deuota triumphis
M œnia quos rapidos libycæ Carthaginis horrent.
I lli laude sua uigeant:ego Ditis opacos
C ogor adire lacus uiduos a` lumine Phœbi:
E t uastum Phlegethonta pati:quo maxima Minos
C onsceleratа pia discernit uincula sede.
E rgo quam causam mortis,quam dicere uitæ
V erberibus sæuæ cogunt ab iudice pœnæ.
C um mihi tu sis causa mali:nec conscius adsis:
S ed tolerabilius curis hæc immemor audis:
E t tamen in uanis dimittis somnia uentis.
D igredior,nunquam rediturus.tu cole fontes,
E t uirides nemorum syluas,& pascua lætus:
E t mea diffusas rapiuntur dicta per auras.
D ixit:& extrema tristis cum uoce recessit.
H unc ubi sollicitum dimisit inertia uitæ:
I nterius grauiter mentem æger:nec tulit ultra
S ensibus infusum Culicis de morte dolorem:
Q uantumcunq; sibi uires tribuere seniles:

Q uem tamen infestum pugnans deuicerat hostem:
R iuum propter aquæ uiridi sub fronde latentem,
C onformare locum capit impiger. hunc & in orbem
D estinat: ac ferri capulum repetiuit in usum,
G ramineam uiridi fodiens de cæspite terram.
I am memor inceptum peragens sibi cura laborem
C ongestum cumulauit opus: atq; aggere multo,
T elluris tumulus formatum creuit in orbem.
Q uem circum lapidem leui de marmore formans
C onserit assiduæ curæ memor. hic & Acanthos,
E t Rosa purpureo crescit rubicunda colore:
E t Violæ omne genus hic est, & spartica Myrtus,
A tq; hyacinthus, & hic cilici Crocus editus antro.
L aurus item Phœbi surgens decus. hic Rhododaphne,
L iliaq;, & Roris non auia cura Marini,
H erbaq; Thuris opes priscis imitata Sabina.
C hrysanthusq́;, ederæq́; nitor pallente corymbo,
E t bocus Libyæ regis memor. hic amaranthus,
B umastusq́; uirens, & semper florida pinus.
N on illinc Narcissus abest, cui gloria formæ
I gne cupidineo proprios exarsit in artus:
E t quoscunq; nouant uernantia tempora flores.
H is tumulus super inseritur. tum fronte locatur
E ulogium, tacita quod firmat littera uoce.
P arue Culex custos pecudum, tibi tale merenti
F uneris officium uitæ pro munere reddit.

P. V. MARONIS DIRAE AD BATTARVM.

b Attare cycneas repetamus carmine uoces:
Diuisas iterum sedes, & rura canamus:
Rura, quibus diras indiximus impia uota.
Ante lupos rapient hœdi, uituli ante leones:
Delphini fugient pisces, aquilæ ante columbas:
Et conuersa retro rerum discordia gliscet:
Multa prius fient: quàm non mea libera auena
Montibus, & syluis dicat tua facta Lycurge
Impia. Trinacriæ sterilescant gaudia nobis.
Nec fœcunda senis nostri, felicia rura,
Semina parturiant segetes, non pascua colles,
Non arbusta nouas fruges, non pampinus uuas,
Ipsæ non syluæ frondes, non flumina montes.
Rursus & hoc iterum repetamus Battare carmen.
Effœtas cereris sulci condatis auenas:
Pallida flauescant æstu sitientia prata:
Immatura cadant ramis pendentia mala:
Desint & syluis frondes, & fontibus humor:
Nec desit nostris deuotum carmen auenis.
Hæc ueneris uario florentia serta decore,
Purpureo campos quæ pingit auena colore.
Hinc auræ dulces, hinc suauis spiritus agri
Mutent pestiferos æstus, & tetra uenena.
Dulcia non oculis, non auribus ulla ferantur.

Sic precor: & nostris superent hæc carmina uotis.
Ludimus, & multum nostris cantata libellis,
Optima syluarum, formosis densa uiretis.
Tondemus uirides herbas: nec læta comanteis
Iactabis molleis ramos inflantibus auris:
Nec mihi sæpe meum resonabit Battare carmen:
Militis impia cum succidet dextera ferro:
Formosæq; cadent umbræ: formosior illis
Ipse cades. ueteris domini felicia ligna,
Nequicquam nostris potius deuota libellis,
Ignibus ætherijs flagrabunt. Iuppiter ipse
Iuppiter hanc aluit: cinis hæc tibi fiat oportet.
Thracis tum Boreæ spirent immania uires:
Eurus agat mistam fulua caligne nubem:
Africus immineat nimbis minitantibus imbrem:
Cum tua Cyaneo resplendens æthere sylua
Noscet iter ducens Erebo tua Lydia Ditis.
Vicinæ flammæ rapiant ex ordine uiteis:
Pascantur segetes: diffusis ignibus aura
Transuolet arboribus: coniungat & arbor aristas.
Pertica, qua nostros metata est impia agellos:
Qua nostri fines olim: cinis omnia fiant.
Sic precor: & nostris superent hæc carmina uotis.
Vndæ, quæ uestris pulsatis littora lymphis:
Littora, quæ dulceis auras diffunditis agris:
Accipite has uoces. migret Neptunus in arua
Fluctibus: & spissa campos perfundat arena.
Qua Vulcanus agros pastus Iouis ignibus arcet:
Barbara dicatur libycæ soror altera syrtis.
Tristius hoc memini reuocasti Battare carmen.

Nigro multa mari dicunt portenta natare
Monstra, repentinis terrentia sæpe figuris:
Cum subito emersere furenti corpora ponto.
Hæc agat infesto Neptunus cæca tridenti,
Atrum conuertens æstum maris undiq; uentis:
Et fuscum cinerem canis exhauriat undis.
Dicantur mea rura ferum mare. nauta caueto
Rura: quibus diras indiximus, impia uota.
Si minus hæc Neptune tuis infundimus auris:
Battare fluminibus tu nostros trade dolores:
Nam tibi sunt fontes, tibi flumina semper amica.
Nil est, quòd perdam ulterius merita omnia dictis.
Flectite: currentes lymphas uaga flumina retro
Flectite, & aduersis rursum diffundite campis.
Incurrant amnes passim rimantibus undis:
Nec nostros seruire sinant erronibus agros.
Dulcius hoc memini, reuocasti Battare carmen.
Emanent subito sicca tellure paludes:
Et metat hic iuncos, spicas ubi legimus olim:
Occupet arguti grilli caua garrula rana.
Tristius hoc rursum dicat mea fistula carmen.
Præcipitent altis spumantes montibus imbres:
Et late teneant diffuso gurgite campos:
Quíq; domos infesta minantes stagna relinquunt:
Vnde elapsa meos agros peruenerit unda?
Piscetur nostris in finibus aduena arator:
Aduena ciuili qui semper crimine creuit.
Ò male deuoti Prætorum crimine agelli,
Tuq; inimica tui semper discordia ciuis,
Exul ego, indemnatus, egens mea rura reliqui:

M iles ut accipiat funesti præmia belli.
H inc ego de tumulo mea rura nouissima uisam:
H inc ibo in syluas. obstabunt iam mihi colles:
O bstabunt montes: campos nec adire licebit.
D ulcia rura ualete, & Lydia dulcior illis,
E t casti fontes, & felix nomen agelli.
T ardius ah miseræ descendite monte capellæ.
M ollia non iterum carpetis pabula nota.
T uq; resiste pater: & prima, nouissima nobis.
I ntueor campos. longum manet hostis in illis.
R ura ualete iterum: tuq; optima Lydia salue:
S iue eris: etsi non mecum morieris. utrunq;
E xtremum carmen reuocemus Battare auena.
D ulcia amara prius fient, & mollia dura:
C andida nigra oculi cernent, & dextera læua:
M igrabunt casus aliena in corpora rerum:
Q uàm tua de nostris emigret cura medullis.
Q uamuis ignis eris, quamuis aqua semper amabo.
G audia semper enim tua me meminisse iuuabit.
I nuideo uobis agri, formosaq; prata:
H oc formosa magis, mea quòd formosa puella
E st uobis: tacite nostrum suspirat amorem:
V os nunc illa uidet: uobis mea Lydia ludit:
V os nunc adloquitur: uos nunc adridet ocellis:
E t mea summissa meditatur carmina uoce.
C antat & interea, mihi quæ cantabat in aurem.
I nuideo uobis agri: discetis amare.
O` fortunati nimium, multumq; beati:
I n quibus illa pedis niuei uestigia ponet:
A ut roseis digitis uiridem decerpserit uuam

(Dulci nanq;

(Dulci nanq; tumet nondum uitecula baccho:)
A ut inter uarios ueneris stipendia flores,
M embra reclinarit: teneram'q; illi serit herbam:
E t secreta meos furtim narrabit amores.
G audebunt syluæ: gaudebunt mollia prata,
E t gelidi fontes: auium'q; silentia fient:
T ardabunt riui labentes currere lymphæ:
D um mea iucundas exponat cura querelas.
I nuideo uobis agri: mea gaudia habetis:
E t uobis nunc est, mea quæ fuit ante uoluptas.
A t mihi tabescunt morientia membra dolore:
E t calor infuso decedit frigore mortis:
Quòd mea non mecum domina est. non ulla puella
D octior in terris fuit, aut formosior: ac (si
F abula non uana est) tauro Ioue digna, uel auro.
I uppiter auertas aures. mea sola puella est.
F elix taure Pater magni gregis, & decus, à te
V acula non unquam secreta cubilia captans,
F rustra te patitur syluis mugire dolorem.
E t pater hœdorum felix, semper'q; beate,
S iue petis montes præruptos, saxa pererrans:
S iue tibi syluis noua pabula fastidire,
S iue libet campis: tecum tua læta capella est.
E t mas quocunq; est, illi sua fœmina iuncta,
I nterpellatos nunquam plorauit amores.
C ur non & nobis facilis natura fuisset?
C ur ego crudelem patior tam sæpe dolorem?
S ydera per uiridem redeunt cum pallida mundum:
I nq; uicem Phœbe currens, atq; aureus orbis
L una tui tecum est. cur non est & mea mecum?

L una, dolor nosti quid sit, miserere dolentis.
P hœbe gerens in te laurus celebrauit amorem:
E t quæ pompa deûm nisi syluis fama locuta est.
O mnia uos estis. secum sua gaudia gestat.
A ut inspersa uidet mundo, quæ dicere longum est.
A urea quin etiam cum sæcula uoluebantur,
C onditio, similis'q; foret mortalibus illis.
H æc quoq; præterea notum Minoidos astrum,
Q uæ'q; uirum uirgo sicut captiua secuta est.
L ædere cœlicolæ potuit uos nostra quid ætas?
C onditio nobis uitæ quo durior esset.
A usus ego primus castos uiolare pudores?
S acratam'q; meæ uitam tentare puellæ?
I mmatura meæ quoq; noxæ soluere fata?
I stius atq; utinam facti mea culpa magistra
P rima foret: letum uita mihi dulcius esset.
N am mea non ullo moreretur tempore fama:
D ulcia cum ueneris furatus gaudia primum
D icerer: atq; ex me dulcis foret orta uoluptas.
N am mihi non tantum tribuerunt impia uota:
A uthor ut occulti noster foret error amoris.
I uppiter ante sui semper mendacia furti
C um Iunone, prius coniux quàm dictus uterq; est:
G audia libauit dulcem furatus amorem.
E t mecum tenera gauisa est ludere in herba,
P urpureos flores, quos insuper accumbebat,
G randia formoso supponens brachia collo.
T um credo fuerat Mauors distentus in armis.
N am certe Vulcanus opus faciebat: & illi
T risti, turpabat'q; mala fuligine barbam.

N on aurora nouos etiam plorauit amores:
A tq; rubens oculos roseo cælauit amictu.
T alia cœlicolæ. nunquid minus aurea promo.
E rgo quod deus, atq; heros: cur non minor ætas?
I nfelix ego, non illo qui tempore natus:
Q uo facilis natura fuit. sors o' mea læua
N ascendi, miserumq; genus, quo sera libido
*Tanta meæ uitæ cordis fecere rapinam:
V t maneam, quod uix oculis cognoscere possim.

P. V. MARONIS MORETVM.

Am nox hybernas bis qnq; peregerat horas:
i Excubitorq́; diem cantu prædixerat ales:
Simulus exigui cultor cum rusticus agri,
T ristia uenturæ metuens ieiunia lucis,
M embra leuat sensim uili demissa grabato:
S ollicitaq́; manu tenebras explorat inertes:
V estigatq́; focum: læsus quem deniq; sentit.
P aruulus exusto remanebat stipite fumus:
E t cinis obductæ celabat lumina prunæ.
A dmouet his pronam summissa fronte lucernam:
E t producat acu stuppas humore carentes:
E xcitat & crebris languentem flatibus ignem.
T andem concepto tenebræ fulgore recedunt:
O ppositaq́; manu lumen defendit ab aura,
E t reserat clausa, quæ præuidet, hostia claui.
F usus erat terræ frumenti pauper aceruus.
H inc sibi depromit, quantum mensura petebat,
Q uæ bis in octonas excurrit pondere libras.

I nde abit: assistitq; molæ: paruaq; tabella,
Quam fixam paries illos seruabat in usus:
L umina fida locat. geminos tunc ueste lacertos
L iberat: & cinctus uillosæ tergore capræ
P ræuerrit cauda silices, gremiumq; molarum.
A dmouet inde manus operi, partitus utranq;.
L æua ministerio, dextra est intenta labori.
H æc rotat assiduis gyris, & concitat orbem.
T unsa ceres rapido silicum decurrit ab ictu.
I nterdum fessæ succedit læua sorori:
A lternatq; uices. modo rustica carmina cantat:
A grestiq; suum solatur uoce laborem.
I nterea clamat Cybale (hæc erat unica custos,
A fra genus, tota patriam testante figura,
T orta comam, labroq; tumens, & fusca colore,
P ectore lata, iacens mammis, compressior aluo,
C ruribus exilis, spatiosa prodiga planta:
C ontinuis rimis calcanea scissa rigebant)
H anc uocat: atq; arsura focis imponere ligna
I mperat: & flamma gelidos adolere liquores.
P ostquam impleuit opus iustum uersatile finem:
T ransfert inde manu fusas in cribra farinas:
E t quatit: & remanent summo purgamina dorso.
S ubsidit syncera, foraminibusq; liquatur
E mundata ceres. leui tum protinus illam
C omponit tabula: tepidas superingerit undas.
C ontrahit admistos tum fontes, atq; farinas.
T ransuersat durata manu: liquidoq; coacto
I nterdum grumos spargit sale: iamq; subactum
F ormat opus: palmisq; suum dilatat in orbem:

E t notat impreſſis æquo diſcrimine quadris.
I nfert inde foco (Cybale mundauerat aptum
A nte locum) teſtisq; tegit. ſuper aggerat ignes.
D umq; ſuas peragit uulcanus, teſtaq; partes:
S imulus interea uacua non ceſſat in hora:
V erum aliam ſibi quærit opem: neu ſola palato
S it non grata ceres, quas iungat, comparat eſcas.
N on illi ſuſpenſa focum carnaria iuxta
D urati ſale terga ſuis, truncíq; uacabant.
T raiectus medium ſparto ſed caſeus orbem,
E t uetus aſtricti faſcis pendebat anethi.
E rgo aliam molitur opem ſibi prouidus heros.
H ortus erat iunctus caſulæ: quem uimina pauca,
E t calamo recidiua leui muniebat arundo:
E xiguus ſpatio, uarijs ſed fertilis herbis.
N il illi deerat, quod pauperis exigit uſus.
I nterdum locuples à paupere plura petebat.
N ec ſumptus erat huius opus, ſed regula curæ.
S iquando uacuum caſula pluuiæ'ue tenebant,
F eſta'ue lux: ſi forte labor ceſſabat aratri:
H orti opus illud erat. uarias deponere plantas
N orat: & occultæ committere ſemina terræ:
V icinosq; apte cura ſummittere riuos.
H ic olus, hic late fundentes brachia betæ,
F œcundusq; rumex, maluæq;, inulæq; uirebant.
H ic ſiſer, & capiti nomen debentia porra.
H ic etiam nocuum capiti, gelidumq; papauer,
G rataq; nobilium requies lactuca ciborum,
E t grauis in latum demiſſa cucurbita uentrem.
V erum hic non domini (quis enim contractior illo?)

S ed populi prouentus erat: certisq; diebus
V enales olerum fasces portabat in urbem.
I nde domum ceruice leuis, grauis ære redibat,
V ix unquam urbani comitatus merce macelli.
C epa rubens, sectiq; famem domat area porri,
Quæq; trahunt acri uultus nasturcia morsu,
I ntybaq;, & uenerem reuocans eruca morantem.
T um quoq; tale aliquid meditans intrauerat hortũ.
A c primum leuiter digitis tellure refossa,
Quattuor educit cum spissis allia fibris.
I nde comas apij graciles, rutamq; uirentem
V ellit, & exiguo coriandra trementia filo.
H æc ubi collegit: lætum consedit ad ignem:
E t clara famulam poscit mortaria uoce.
S ingula tum capitum nodoso cortice nudat:
E t summis spoliat corijs: contemptaq; passim
S argit humi: atq; abicit. seruatum gramine bulbum
T ingit aqua: lapidisq; cauum demittit in orbem.
H inc salis aspergit micas. sale durus adeso
C aseus adijcitur: dictas superingerit herbas:
E t læua uestem setosa sub inguina fulcit.
D extera pistillo primum fragrantia mollit
A llia: tum pariter misto terit omnia succo.
I t manus in gyrum: paulatim singula uires
D eperdunt proprias: color est é pluribus unus,
N ec totus uiridis, quia lactea frusta repugnant:
N ec de lacte nitens, quia tot uariantur ab herbis.
S æpe uiri nares acer iaculatur apertas
S piritus: & simo damnat sua prandia uultu.
S æpe manu summa lachrymantia lumina tergit:

I mmeritoq́; furens dicit conuitia fumo.
P rocedebat opus: nec tam salebrosus ut ante,
S ed grauior lentos ibat pistillus in orbes.
E rgo palladij guttas instillat oliui:
E xiguiq́; super uires infundit aceti:
A tq; iterum commiscet opus: mistumq́; retractat.
T um demum digitis mortaria tota duobus
C ircuit: inq́; globum distantia contrahit unum:
C onstet ut effecti species, nomenq́; Moreti.
E ruit interea Cybale quoq; sedula panem.
Quem lotis recipit manibus: pulsoq́; timore
I am famis, inq́; diem securus Simulus illam,
A mbit crura ocreis paribus: tectusq́; galero
S ub iuga parentes cogit lorata iuuencos:
A tq; agit in segetes, & terræ condit aratrum.

P. V. MARONIS CIRIS AD MESSALAM. *

e Tsi me uario iactatum laudis amore,
Irritaq; expertum fallacis præmia uulgi,
Cecropius suaues expirans hortulus auras
F lorentis uiridi sophiæ complectitur umbra:
T um mea quæret eo dignum sibi quærere carmen
L onge aliud studium, atq; alios accincta labores
A ltius ad magni suspendit sydera mundi:
E t placidum paucis ausa est ascendere collem.
N on tamen absistam cœptum detexere munus:
I n quo iure meas utinam requiescere musas,
E t leuiter blandum liceat deponere morem.

Quod si mirificum genus omnes *
M irificum sæcli modo sit tibi uelle libido,
S i me iam summa sapientia pangeret arce:
Quattuor antiquis hæredibus est data consors:
V nde hominum errores longe lateq; per orbem
D espicere: atq; humiles possim contemnere curas:
N on ego te talem uenerarer munere tali:
N on equidem: quamuis interdum ludere nobis,
E t gracilem molli liceat pede claudere uersum.
S ed magno intexens (si fas est dicere) peplo,
Qualis erichtheis olim portatur Athenis:
D ebita cum castæ soluuntur uota Mineruæ:
T arda'ue confecto redeunt quinquennia lustro:
C um leuis alterno zephyrus concrebuit euro:
E t prono grauidum prouexit pondere cursum.
F elix illa dies, felix & dicitur annus.
F elices qui talem annum uidere, diem'q;.
E rgo palladiæ texuntur in ordine pugnæ:
M agna giganteis ornantur pepla trophæis:
H orrida sanguineo pinguntur prælia cocco.
A dditur aurata deiectus cuspide Typho:
Qui prius ossæis consternens æthera saxis
E mathio celsum duplicabat uertice olympum.
T ale deæ uelum solenni tempore portant.
T ali te uellem iuuenum doctissime ritu
P urpureos inter soles, & candida lunæ
S ydera, cæruleis orbem pulsantia bigis,
N aturæ rerum magnis intexere chartis.
A ethernum sophiæ coniunctum carmine nomen
N ostra tuum senibus loqueretur pagina sæclis.

Sed qm̄ ad tantas nunc primum nascimur artes:
Nunc primum teneros firmamus robore neruos:
Hæc tamen interea quæ possumus:in quibus æui
Prima rudimenta,& iuuenes exegimus annos:
Accipe dona meo multum uigilata labore,
Et præmissa tuis non magna exordia rebus.
Impia prodigijs ut quondam exterruit amplis
Scylla nouos auium sublimis in aere cœtus
Viderit:& tenui conscendens æthera penna
Cœruleis sua tecta super uolitauerit alis.
Hanc pro purpureo pœnam scelerata capillo,
Proq; patris soluens excisa funditus urbe.
Complures illam magni Messala poetæ,
(Nam uerum fateamur:amat Polymnia uerum)
Longe alia perhibent mutatam membra figura.
Scylleum monstra in saxum conuersa uocari.
Illam esse erumnis quam sæpe legamus Vlyssi
Candida succinctam latrantibus inguina monstris
Dulichias uexasse rates,& gurgite in alto
Deprensos nautas canibus lacerasse marinis.
Sed neq; mæoniæ patiuntur credere chartæ,
Nec malus istorum dubijs erroribus author.
Nanq; alias alij uulgo finxere puellas:
Quæ colophoniaco scyllæ dicuntur homero.
Ipsi seu Lamia mater sit,siue Cratæis:
Siue illam monstro genuit Persea biformi:
Siue est neutra parens:atq; hoc in carmine toto
Inguinis est uitium,& ueneris descripta libido.
Siue etiam iactis speciem mutata uenenis
Infelix uirgo (quid enim commiserat illa?)

I pse pater nudam sæua complexus arena
C oniugium caræ uiolauerat Amphitrites.
A ttamen exegit longo post tempore pœnas.
V t cum cura suæ ueheretur coniugis alto
I psa trucem multo misceret sanguine pontum.
S eu uero, ut perhibent, forma cum uinceret omnes:
E t cupidos quæstu passim popularet amantes:
P iscibus & canibus rabidis uallata repente,
H orribiles circum uidit sibi sistere formas.
H eu quoties mirata nouos expalluit artus:
I psa suos quoties heu pertimuit latratus:
A usa quod est mulier numen fraudare deorum:
E t dictam Veneri uotorum uertere pœnam:
Q uam modo multiplici iuuenum quod septa caterua,
D ixerat: atq; animo meretrix iactata ferarum.
I nfamem tali meritorum more fuisse
D octa palæphatia testatur uoce papyrus.
Q uicquid & ut quisq; est tali de clade locutus,
O mnia sint potius, liceat notescere Cirin:
A tq; unam ex multis Scyllam non esse puellis.
Q uare quæ cantus meditanti mittere certos
M agna mihi cupido tribuistis præmia diuæ
P ierides: quarum castos altaria postes
M unere sæpe meo inficiunt: foribusq; hyacinthi
D eponunt flores, aut suaue rubens narcissus,
A ut crocus alterna coniungens lilia caltha:
S parsaq; liminibus floret rosa: nunc age diuæ
P ræcipue nostro nunc aspirate labori:
A tq; nouum æterno pertexite honore uolumen.
Sunt pandionijs uicinæ sedibus urbes

A ctæos inter colles, & candida Thesei
P urpureis late ridentia littora conchis:
Q uarum non ulli fama concedere digna
S tat Megara, actæi quondam munita labore
A lcathoi, Phœbiq́; deus nanq; affuit illi.
V nde etiam citharæ uoces imitatus acutas.
S æpe lapis recrepat cyllenia munera pulsus:
E t ueterem sonitu Phœbi testatur honorem.
H anc urbem, ante alios qui tum florebat in armis:
F ecerat infestam populator remige Minos.
H ospitioq́; senis hypolidos auito *
C arpathium fugiens & flumina ceratea
T exerat. hunc bello repetens Cortinius heros
A ttica cretæa sternebat rura sagitta.
S ed neq; tunc ciues, neq; tunc rex ipse ueretur
I nfesto ad muros uolitanti ex agmine turmas
D ucere: & indomita uirtute retundere mentes:
R esponsum quoniam satis est meminisse deorum.
N am capite à summo regis (mirabile dictu)
C andida cæsaries: florebant tempora lauro:
A t roseus medio fulgebat uertice crinis.
C uius quàm seruata diu natura fuisset:
T am patriam incolumem Nisi, regnumq́; futurum,
C oncordes stabili firmarunt numine parcæ.
E rgo omnis caro residebat cura capillo:
A urea solenni comptum quem fibula ritu
M opsopio, tereti nectebat dente cicadæ.
N ec uero hæc uobis custodia uana fuisset,
N ec fuerat: nisi Scylla nouo correpta furore,
S cylla patris miseri, patriæq́; inuenta sepulchrum

O nimium cupidis si non inhiasset ocellis.
S ed malus ille puer, quem nec sua flectere mater
I ratum potuit: quem nec pater, atq; auus idem
I uppiter. ille etiam pœnos domitare leones,
E t ualidas docuit uires mansuescere tigris.
I lle etiam diuos, homines sed dicere magnum est:
I dem tum tristes acuebat paruulus iras
I unonis magnæ: cuius periuria diuæ
O lim se meminere diu periura puellæ.
N onnulli liceat uiolauerat inscia sedem
D um sacris operata deæ lasciuit: & extra
P rocedit longe matrum, comitum'q; caterua,
S uspensam gaudens in corpore ludere uestem,
E t tumidos agitante sinus aquilone relaxans.
N ec dum etiam castos gustauerat ignis honores:
N ec dum solenni lympha perfusa sacerdos
P allentis folijs caput exornarat oliuæ:
C um lapsa è manibus fugit pila: cum'q; relapsæ
P rocurrit uirgo. quod uti ne prodita ludo
A urea iam gracili soluisset corpora pallam.
O mnia quæ retinere gradum, cursus'q; morari
P ossent: o tecum uellem tua semper haberes:
N on unquam uiolata manu sacraria diuæ
I urando infelix nequicquam iura piasses.
E t siquis nocuisse tibi periuria credat:
C ausa pia est. timuit fratri te ostendere Iuno.
A t leuis ille deus, cui semper ad ulciscendum
Q uæritur ex omni uerborum iniuria dicto:
A urea fulgenti depromens tela pharetra,
H eu nimium tereti nimium tirynthia nisu

V irginis in tenera defixerat omnia mente.
Q uæ simulac uenis hausit sitientibus ignem:
E t ualidum penitus concepit in ossa furorem:
S æua uelut gelidis cyconum bistonis in oris,
I cta'ue barbarico cybeles antistia buxo,
I nfelix uirgo tota bacchatur in urbe.
N on storace ideo flagrantes picta capillos,
C ognita non teneris pedibus sicionia seruans,
N on niueo retinens bacchata monilia collo.
M ultum illi incerto trepidant uestigia cursu.
S æpe redit patrios ascendere prodita muros:
A ëriasq; facit causam se uisere turres.
S æpe etiam tristes uoluens in nocte querelas
S edibus ex altis cœli speculatur amorem:
C astraq; prospectat crebris lucentia flammis.
N ulla colum nouit: carum nec respicit aurum:
N on arguta sonant tenui psalteria chorda:
N on libyco molles plauduntur pectine telæ:
N ullus in ore rubor: ubi enim rubor, obstat amori.
A tq; ubi nulla malis reperit solatia tantis:
T abidulamq; uidet labi per uiscera mortem:
Q uo uocat ire dolor: subigunt quo tendere fata:
F ertur: & horribili præceps impellitur œstro:
V t patris ah demens crinem de uertice seruet:
F urtimq; arguto detonsum mitteret hosti.
N anq; hæc conditio miseræ proponitur una.
S iue illa ignorans: quis non bonus omnia malit
C redere: quàm tanto scelere damnare puellam?
H eu tamen infelix (quid enim prudentia prodest?)
N ise pater, cui direpta crudeliter urbe

V ix erit una ſuper ſedes in turribus altis:
F eſſus ubi extructo poſſis conſidere nido:
T u quoq; auis moriere. dabit tibi filia pœnas·
G audete o` celeres ſubnixæ nubibus altis,
Q uæ mare, quæ uirides ſyluas, lucosq́; ſonanteis
I ncolitis: gaudete uagæ, blandæq́; uolucres.
V osq́; adeo humani mutatæ corporis artus,
V os o` crudeli fatorum lege puellæ,
D auliades crudele. uenit cariſſima uobis
C ognatos augens reges, numerumq́; ſuorum
C iris, & ipſe pater, uos o` pulcherrima quondam
C orpora cæruleas præuertite in æthera nubes:
Q ua nouus ad ſuperûm ſedes alcheius, & qua
C andida conceſſos aſcendat Ciris honores.
I amq́; adeo dulci deuinctus lumina ſomno
N iſus erat: uigilumq́; procul cuſtodia primis
E xcubias foribus ſtudio iactabat inani.
C um furtim tacito deſcendens Scylla cubili,
A uribus arrectis nocturna ſilentia tentat:
E t preſſis tenuem ſingultibus aëra captat.
T um ſuſpenſa leuans digitis ueſtigia primis
E greditur: ferroq́; manus armata bidenti
E uolat. at demptæ ſubita in formidine uires.
C æruleas ſua furta prius teſtatur ad umbras.
N am qua ſe ad patrium tendebat ſemita limen:
V eſtibulo in thalami paulum remoratur: & altum
S uſpicit ad culti nutantia ſydera mundi,
N on accepta pijs promittens munera diuis.
Q uam ſimul ogygij phœnicis filia Charme
S urgere ſenſit anus (ſonitum nam fecerat illi

M armoreo æratus ſtridens in limine cardo)
C orripit extemplo feſſam langore puellam:
E t ſimul ò nobis ſacrum caput inquit alumna
N on tibi nequicquam uiridis per uiſcera pallor
A egrotas tenui ſuffundit ſanguine uenas.
N ec leuis hoc faceret. neq; enim pote cura ſubegit
H aud fallor quod te potius Rhamnuſia fallit.
N am qua te cauſa nec dulcis pocula bacchi,
N ec grauidos cereris dicam contingere fœtus?
Qua cauſa ad patrium ſolam uigilare cubile?
T empore quo feſſas mortalia pectora curas,
Quo rapidos etiam requieſcunt flumina curſus.
D ic age nunc miſeræ ſaltem, quod ſæpe petenti
I urabas nihil eſſe mihi: cum mœſta parentis
F ormoſos circum uirgo morerere capillos.
H ei mihi, ne furor ille tuos inuaſerit artus:
I lle arabis myrrhæ quondam qui cepit ocellos:
V t ſcelere infando, quod nec ſinit Adraſtea:
L ædere utrunq; uno ſtudeas errore parentem.
Quod ſi alio quouis animo iactaris amore:
N am te iactari, non eſt Amathuſia noſtri
T am rudis: ut nullo poſſim cognoſcere ſigno.
S i conceſſus amor noto te macerat igne:
P er tibi Dictynnæ præſentia numina iuro:
P rima deum quæ dulce mihi te donat alumnam:
O mnia me potius digna, atq; indigna laborum
M illia uiſuram: quam te tam triſtibus iſtis
S ordibus, & ſcoria patiar tabeſcere tali.
H æc loquitur: molliq; ut ſe uelauit amictu:
F rigidulam iniecta circundat ueſte puellam:

Quæ prius in tenui steterat succincta corona.
Dulcia deinde genis rorantibus oscula figens,
Prosequitur miseræ causas exquirere tales.
Nec tamen ante ullas patitur sibi reddere uoces:
Marmoreum tremebunda pedem quã rettulit intra.
Illa autem quid me inquit nutricula torques?
Quid tantum properas nostros nouisse furores?
Non ego consueto mortalibus uror amore:
Nec mihi notorum deflectunt lumina uultus:
Nec genitor cordi est: ultro nanq; odimus omnes.
Nil amat hic animus nutrix quod oportet amari:
In quo falsa tamen lateat pietatis imago.
Sed media ex acie, medijs ex hostibus, heu heu,
Quid dicam? quó ue ipsa malum hoc exordiar ore?
Dicam equidem. quoniam quid tu tibi dicere nutrix
Non sinis? extremum hoc munus morientis habeto.
Ille uides, nostris qui mœnibus assidet hostis:
Quem pater ipse deûm sceptri donauit honore:
Cui parcæ tribuere nec ullo uulnere lædi:
Dicendum est: frustra circumuehor omnia uerbis.
Ille mea ille idem oppugnat præcordia Minos.
Quod te per diuûm crebros obtestor amores,
Perq; tuum memoris haustum mihi pectus alumnæ,
Vt me si seruare potes: ne perdere malis.
Sin autem optatæ spes est incisa salutis:
Ne mihi, quam merui, inuideas nutricula mortem.
Nam si te nobis malus ò malus optima Charme
Ante hunc conspectum casus´ue, deus´ue tulisset:
Aut ferro hoc (aperit ferrum, quod ueste latebat)
Purpureum patris dempsissem uertice crinem:

Aut mihi

A ut mihi præsenti peperissem uulnere letum.
V ix hæc ediderat: cum clade exterrita tristi
I ntonsos multo deturpat puluere crines:
E t grauiter questu Charme complorat anili.
O` mihi nunc iterum crudelis reddite Minos,
O` iterum nostræ Minos inimice senectæ
S emper & aut olim natæ te propter eundem
A ut amor insanæ luctum portauit alumnæ.
T e'ne ego tam longe capta, atq; auecta, nequiui
T am graue seruitium, tam duros passa labores,
E ffugere? obsistam exitium crudele meorum.
I am iam nec nobis ea quæ senioribus ullum
V iuendi cupiam, uiuit genus. ut quid ego amens
T e erepta o` Britomarti meæ spes una salutis,
T e Britomarti diem potui producere uitæ?
A tq; utinam celeri non tantum grata Dianæ
V enatus esses uirgo sectata uirorum.
G nosia neu partho contendens spicula cornu
D ictæas ageres ad gramina nota capellas.
N unquam tam obnixe fugiens Minois amores
P ræceps aërijs specula de montibus isses.
V nde alij fugisse ferunt: & numina phocæ
V irginis assignant: alij, quo notior esses,
D ictynnam dixere tuo de nomine lunam.
S int hæc uera uelim. mihi certe nata peristi.
N unquam ego te summo uolitantem uertice montis
H yrcanos inter comites, agmen'q; ferarum
C onspiciam: nec te redeuntem amplexa tenebo.
V erum hæc tum nobis grauia, atq; indigna fuere,
T um mea alumna: tui cum spes integra maneret:

Et uox ista meas nondum uiolauerat aures.
Téne etiam fortuna mihi crudelis ademit?
Téne ò sola meæ uiuendi causa senectæ?
Sæpe tuo dulci nequicquam capta sopore:
Cum premeret natura: mori me uelle negaui:
Vt tibi corytio glomerarem flammea luto.
Quo nunc me infelix, aut quæ me numina seruant?
An nescis qua lege patris de uertice summo
Edita candentes prætexat purpura canos?
Quæ tenui patriæ spes sit suspensa capillo?
Si nescis: aliquam possum sperare salutem:
Inscia quandoquidem scelus es conata nefandum.
Sin est quod metuo: per me mea alumna, tuumq́;
Expertum multis miseræ mihi rebus amorem,
Per te, sacra precor per flumina Ilithyiæ,
Ne tantum in facinus tam nulla mente sequaris.
Non ego te incepto, fieri quod non pote, conor
Flectere amore: nec est cum dijs contendere nostrum.
Sed patris incolumi potius te nubere regno:
Atq; aliquos tamen esse uelis tibi alumna penates:
Hoc unum exitio docta atq; experta monebo.
Quòd si non alia poteris ratione parentem
Flectere: sed poteris (quid enim non unica possis?)
Tunc potius tamen ipsa, pio cum iure licebit:
Cum facti causam, tempusq́; doloris habebis:
Tunc potius conata tua, atq; incepta referto.
Méq; deosq́; tibi comites mea alumna futuros
Polliceor. nihil est quod texas ordine longum.
His ubi sollicitos animi releuauerat æstus
Vocibus: & blanda pectus spe luserat ægrum:

Paulatim tremebunda genis obducere uestem
Virginis, & placidam tenebris captare quietem,
Inuerso bibulum restinguens lumen oliuo,
Incipit ad crebros insani pectoris ictus
Ferre manum, assiduis mulcens præcordia palmis.
Noctem illam sic mœsta super morientis alumnæ
Frigidulos cubito subnixa pependit ocellos.
Postera lux ubi læta diem mortalibus almum
*Et gelida ueniente mihi quatiebat ab œta:
Quem pauidæ alternis fugitant, optántq; puellæ:
Hesperium uitant, optant ardescere solem.
Præceptis paret uirgo nutricis: & omnes
Vndiq; conquirit nubendi sedula causas.
Tentantur patriæ summissis uocibus aures:
Laudantúrq; bonæ pacis bona. multus inepto
Virginis insolitæ sermo nouus errat in ore.
Nunc tremere instantis belli certamina dicit:
Communémq; timere deum. nunc regis amicis,
Nanq; ipsi uerita est: orbum flet mœsta parentem:
Cum Ioue communes qui quondam habuere nepotes.
Nunc etiam conficta dolo mendacia turpi
Inuenit: & diuûm terret formidine aues.
Nunc alia ex alijs, nec desunt, omnia quærit.
Quin etiam castos ausa est corrumpere uates:
Vt cum cæsa pio cecidisset uictima ferro:
Essent qui generum Minoa authoribus extis
Iungere: & incipites suaderent tollere pugnas.
At nutrix patula componens sulfura testa
Narcissum, casiámq;, herbas incendit olentes:
Térq; nouena ligat triplici diuersa colore

F ila: ter in gremium mecum inquit despue uirgo:
D espue ter uirgo: numero deus impare gaudet.
*I nde Ioui geminat magno frigidula sacra,
S acra nec idæis anibus nec cognita graijs.
P ergit amyclæo spargens altaria thallo
R egis iolchiacis animum defigere uotis.
V erum ubi nulla mouet stabilem fallacia Nisum:
N ec possunt homines, nec possunt flectere diui:
T anta est in paruo fiducia crine cauendi:
R ursus ad inceptum sociam se iungit alumnæ:
P urpureumq; parat rursus tondere capillum.
C um longo quod iam captat succurrere amori.
*Non minus illa tamen rauci quod mœnia crescant
G audeat: & cineri patria est iucunda sepulto.
E rgo metu capiti Scylla est inimica paterno.
T um coma sidonio florens succiditur ostro:
T um capitur Megara: & diuûm responsa probātur.
T unc suspensa nouo ritu de nauibus altis,
P er mare cœruleum trahitur Niseia uirgo.
C omplures illam Nymphæ mirantur in undis:
M iratur pater Oceanus, & candida Tethys,
E t cupidas secum rapiens Galatea sorores.
I lla etiam iunctis magnum quæ piscibus æquor
E t glauco bipedum curru metitur equorum,
L eucothea, paruusq; dea cum matre Palæmon.
I lli etiam alternas sortiti uiuere luces,
C ara Iouis soboles, magnum Iouis incrementum,
T yndaridæ niueos mirantur uirginis artus.
H as adeo uoces, atq; hæc lamenta per auras
F luctibus in medijs questu uoluebat inani,

A d cœlum infelix ardentia lumina tendens,
L umina, nam teneras arcebant uincula palmas.
S upprimite ò paulum turbati flamina uenti,
D um queror: & diuos, quanquam nil testibus illis
P rofeci, extrema moriens tamen alloquor hora.
V os ego, uos adeo uenti testabor, & auræ,
*V os numantina siqui de gente uenitis,
C ernitis. illa ego sum cognato sanguine uobis
S cylla, quod ò salua liceat te dicere Progne:
I lla ego sum Nisi pollentis filia quondam:
C ertatim ex omni petijt quam Græcia regno:
Q ua curuus terras amplectitur Hellespontus.
I lla ego sum Minos sacrato fœdere coniux
D icta tibi. tamen hæc, & si non accipis, audis.
V incta'ne tam magni tranabo gurgitis undas?
V incta tot assiduas pendebo ex ordine luces?
N on equidem me alio possum contendere dignam
S upplicio: quòd sic patriam, carosq; penates
H ostibus, immitiq; addixi ignara tyranno.
V erum esto. hæc Minos illos scelerata putaui,
S i nostra ante aliquis nudasset fœdera casus,
F acturos: quorum direptis mœnibus urbis,
O` ego crudelis flamma delubra petiui.
T e uero uictore, prius uel sydera cursus
M utatura suos, quàm te mihi talia captæ
F acturum metui. iam iam scelus omnia uincit.
T en ego plus patrio dilexi perdita regno?
T en ego? nec mirum. uultu decepta puella
V t uidi: ut perij: ut me malus abstulit error.
N on equidem ex isto speraui corpore posse

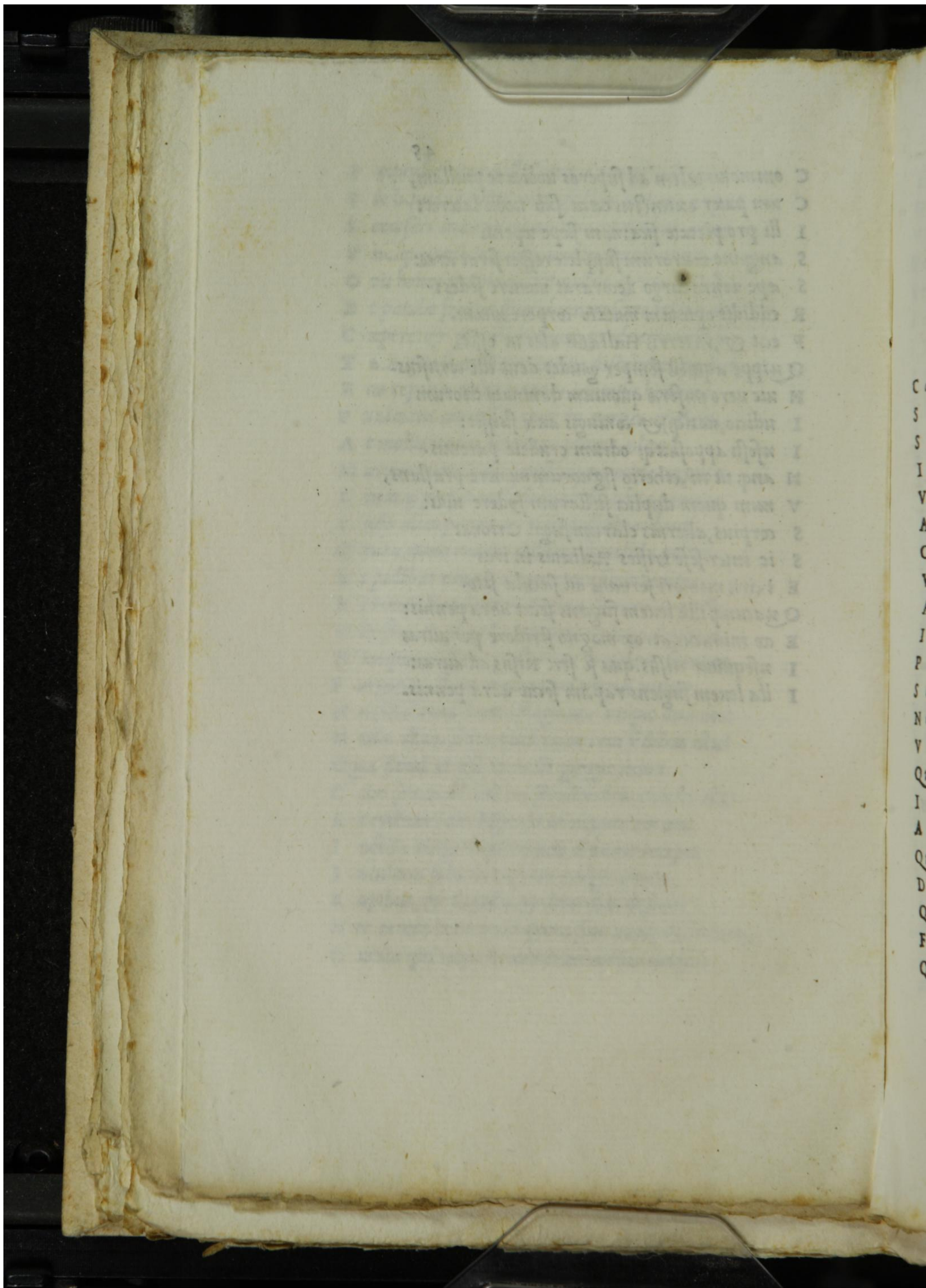
/

Tale malum naſci. forma, uel ſydere fallor.
Non me delicijs commouit regia diues
Corallo fragili, & lachrymoſo electro.
Me non florentes æquali corpore Nymphæ,
Non metus incenſam potuit retinere deorum.
Omnia uincit amor. quid enim non uinceret ille?
Non mihi iam pingui ſudabunt tempora myrrha
Pronuba nec caſtos accendet pinus honores:
Nec libys aßyrio ſternetur lectulus oſtro.
Magna queror: nec & illa quidem cõmunis alumna
Omnibus iniecta tellus tumulabit harena.
Mé ne inter matres, ancillarumq́; cateruas,
Mé ne alias inter famularum munere fungi,
Coniugis atq; tuæ (quæcunq; erit illa) beatæ
Non licuit grauidos penſo deuoluere fuſos?
At belli ſaltem captiuam lege neceſſes.
Iam feſſæ tandem fugiunt de corpore uires:
Et caput inflexa lentum ceruice recumbit.
Marmorea adductis labeſcunt brachia nodis.
Aequorei piſces immania corpora ponti
Vndiq; conueniunt: & glauco in gurgite circum
Verbere caudarum, atq; oris minitantur hiatu.
Iam tandem caſus hominum iam reſpice Minos.
Sit ſatis hoc: tantum ſolam uidiſſe malorum:
Vel fato fuerit nobis hæc debita peſtis:
Vel caſu incepto, merita uel deniq; culpa.
Omnia nam potius, quàm te læſiſſe, putabo.
Labitur interea reuoluta ab littore claſſis:
Magna repentino ſinuantur lintea coro:
Flectitur in uiridi remus ſale. languida feſſæ

V irginis in cursu moritur querimonia longo.
D eserit angustis inclusum faucibus Isthmon
C ypselidæ magni florentia regna Corinthi:
P ræterit abruptas Scironis protinus arces:
I nfestumq; suis diræ testudinis exit
S pelæum, multoq; cruentas hospite cautes.
I amq; adeo tutum longe piræea cernit:
E t notas secum heu frustra respectat Athenas.
I am procul è fluctu Minoia respicit arua:
F lorentesq; uidet iam Cycladas. hinc Venus illi,
H inc sinus, hinc Statio contra patet hermonia.
L inquitur ante alias longe gratissima Delos
N ereidum matri, & Neptuno ægæo.
P rospicit incinctam spumanti littore Cythnon,
M armoreamq; Paron, uiridemq; allapsa Donysam,
A eginamq; simul, sementiferamq; Seriphum
F ertur: & incertis iactatur ad omnia uentis.
C ymba uelut magnas sequitur cum paruula classes:
A fer & hyberno bacchatur in æquore turbo.
D onec tale decus formæ uexauit: & ægros
N on tulit, & miseros mutauit uirginis artus,
C æruleo pollens coniux neptunia regno.
S ed tamen externam squamis uestire puellam,
I nfidosq; inter teneram committere pisces
N on statuit. nimium est auidum pecus Amphitrites.
A ërijs potius sublimem sustulit alis:
E sset ut in terris facti de nomine Ciris:
C iris Amyclæo formosior ansere Ledæ.
H ic, uelut in niueo, teneræ cum protinus, ouo
E ffigies animantur, & internodia membris

I mperfecta nouo fluitant concreta calore.
S ic liquido Scyllæ circunfusum æquore corpus
S emiferi incertis etiam nunc partibus artus
V ndiq; mutabant: atq; undiq; mutabantur.
O ris honos primum, & multis optata labella,
E t patulæ frontis species concrescere in unum
C œpere: & gracili mentum producere rostro.
T um, qua se medium capitis discrimen agebat,
E cce repente uelut patrios imitatus honores
P uniceam concussit apex in uertice cristam.
A t mollis uarios intexens pluma colores,
M armoreum uolucri uestiuit tegmine corpus:
L entaq; perpetuas fuderunt brachia pennas.
I nde alias partes, minioq; infecta rubenti
C rura, noua macies obduxit squalida pellis:
E t pedibus teneris ungues confixit acutos.
E t tamen hoc demum miseræ succurrere pacto,
V ix fuerat placida Neptuni coniuge dignum.
N unquam illam posthac oculi uidere suorum
P urpureas flauo retinentem uertice uittas:
N on thalamus Tyrio fragrans accepit amomo:
N ullæ illam sedes: quid enim iam sedibus illis?
Q uæ simul ut sese cano de gurgite uelox
C um sonitu ad cœlum stridentibus extulit alis:
E t multum late dispersit in æquore rorem:
I nfelix uirgo nequicquam à morte recepta
I ncultum solis in rupibus exigit æuum,
R upibus, & scopulis, & littoribus desertis.
N ec tamen hoc iterum pœna sine. nanq; deûm rex,
O mnia qui imperio terrarum millia uersat:

Commotus talem ad superos uolitare puellam,
Cum pater extinctus cæca sub nocte lateret:
Illi pro pietate sua: nam sæpe tepenti
Sanguine taurorum supplex resperserat aras:
Sæpe deûm largo decorarat munere sedes:
Reddidit optatam mutato corpore uitam.
Fecit &, in terris Haliætus ales ut esset.
Quippe aquilis semper gaudet deus ille coruscus.
Huic uero miseræ quoniam damnata deorum
Iudicio, natiq́;, & coniugis ante fuisset:
Infesti apposuitq́; odium crudele parentis.
Nanq; ut in ætherio signorum munere præstans,
Vnum quem duplici stellarum sydere uidi:
Scorpius, alternis clarum fugat Oriona:
Sic inter sese tristes Haliætus in iras
Et ciris memori seruant ad sæcula fato.
Quacunq; illa leuem fugiens secat aëra pennis:
Ecce inimicus atrox magno stridore per auras
Insequitur Nisus. qua se fert Nisus ad auras:
Illa leuem fugiens raptim secat aëra pennis.

Ætna mihi, ruptiq; cauis fornaci-
bus ignes,
a Et quæ tam fortes uoluant incen-
dia causæ:
Quod fremat imperiũ: quid rau-
cos torqueat æstus:
C armen erit. dexter uenias mihi, carminis author:
S eu te Cynthos habet: seu Delos gratior illa:
S eu tibi Dodone potior. tecumq́; fauentes
I n noua pierio properent à fonte sorores
V ota. per insolitum Phœbo duce tutius itur.
A urea securi quis nescit sæcula regis?
C um domitis nemo cererem iactaret in aruis:
V enturisq́; malas prohiberet frugibus herbas.
A nnua sed saturæ complerent horrea messes:
I pse suo flueret bacchus pede: mellaq; lentis
P enderent folijs, & pingui pallas oliua:
S ecretos amnes ageret cum gratia ruris.
N on cessit cuiquam melius sua tempora nosse.
V ltima quis tacuit iuuenum certamina Colchos?
Quis non argolico defleuit Pergamon igni
I mpositam? & tristi natorum funere matrem?
A uersum'ue diem, sparsum'ue in semine dentem?
Quis non periuræ doluit mendacia puppis,
D esertam uacuo Minoida littore questus?
Quidquid in antiquum iactata est fabula carmen:
F ortius ignotas molimur pectore curas:
Qui tanto motus operi: quæ causa perennis

E xplicet in densum flammas: & ructet ab imo
I ngenti sonitu moles: & proxima quæq;
I gnibus irriguis urat. mens carminis hæc est.
P rincipio, nequem capiat fallacia uatum:
S edes esse dei: tumidisq; è faucibus ignem
V ulcani ruere: & clausis resonare cauernis
F estinantis opus. non est tam sordida diuis
C ura: neq; extremas ius est demittere in artes
S ydera: seducto regnant sublimia cœlo
I lla: neq; artificum curant tractare laborem.
D iscrepat à prima facies hæc altera uatum.
I llis cyclopas memorant fornacibus usos:
C um super incudem numerosa in uerbera fortes,
H orrendum magno quaterent sub pondere fulmen:
A rmarentq; Iouem. turpe est sine pignore carmen.
P roxima uiuaces Aetnæi uerticis ignes
I mpia sollicitat Phlegræis fabula castris.
T entauere (nefas) olim detrudere mundo
S ydera: captiuiq; Iouis transferre gigantes
I mperium: & uicto leges imponere cœlo.
H is natura sua est aluo tenus. ima per orbes
S quameus intortos sinuat uestigia serpens.
C onstruitur magnis ad prælia montibus agger:
P elion ossa terit: summus premit ossan Olympus.
I am coacervatas nituntur scandere moles.
I mpius & miles metuentia cominus astra
P rouocat infensus cunctos ad prælia diuos.
P rouocat è * admotis *
I uppiter è cœlo metuit: dextramq; coruscat
A rmatus flamma remouet caligine mundum.

I ncursant uasto primum clamore gigantes:
H ic magno tonat ore pater: geminantq; fauentes
V ndiq; discordes comitum simul agmine uenti.
D ensa per attonitas funduntur fulmina nubes:
E t quæ *
I am Mars sæuus erat: iam cætera turba deorum.
S tant utrinq; metus. ualidos tum Iuppiter ignes
I ncrepat: & uictor proturbat fulmine montes.
I llinc deuictæ uertunt terga ruinæ,
I nfestæ diuis acies: atq; impius hostis
P ræceps cum castris agitur, materq; iacentes
I mpellens uictos. tum pax est reddita mundo:
T um liber cælsa uenit per sydera cœli:
D efensiq; decus mundi nunc redditur astris.
G urgite trinacrio morientem Iuppiter Aetna
O bruit Enceladum: uasti qui pondere montis
A estuat: & patulis expirat faucibus ignem.
H æc est mendosæ uulgata licentia famæ.
V atibus ingenium est. hinc audit nobile carmen
P lurima pars scenæ: uerum est fallacia. uates
S ub terris nigros uiderunt carmine manes:
A tq; inter cineres ditis pallentia regna
M entiti uates, stygias, undasq;, canesq;.
H i Tityon septem strauere in iugera fœdum.
S ollicitant illi te circum Tantale pœna:
S ollicitantq; siti. Minos, tuaq; Aeacæ in umbris
I ura canunt: ijdemq; rotant Ixionis orbem:
Quicquid & interius falsi sibi conscia terra est.
N on est terra satis: speculantur numina diuûm:
N ec metuunt oculos alieno admittere cœlo.

Norunt bella deûm: norunt abſcondita nobis
Coniugia: & falſa quoties ſub imagine peccent.
Taurus in Europen, in Ledam candidus ales,
Iuppiter ut Danaæ pretioſus fluxerit imber.
Debita carminibus libertas iſta. ſed omnis
In uero mihi cura. canam quo feruida motu
Aeſtuet Aetna: nouos'q; rapax ſibi congerat ignes.
Quacunq; immenſus terræ ſe porrigit orbis:
Extremi'q; maris curuis incingitur undis:
Non totum in ſolidum deſit. nanq; omnis hiatu
Secta eſt omnis humus: penitus'q; cauata latebris
Exiles ſuſpenſa uias agit: ut'q; animantis
Per tota errantes percurrunt corpora uenæ:
Ad uitam ſanguis omnis qua commeat. idem
Terra uoraginibus conceptas digerit auras.
Scilicet aut olim diuiſo corpore mundi
In maria, & terras, & ſydera, ſors data cœlo
Prima: ſecuta maris: deſedit'q; infima tellus:
Sed totis rimoſa cauis, & qualis aceruus
Exilit imparibus iactis ex tempore ſaxis
Vt crebro introrſus ſpatic uacuata corymbos
Pendeat in ſeſe. ſimili quoq; terra figur
In tenues laxata uias, non omnis in arctum
Nec ſtipata coit. ſiue illi cauſa uetuſta eſt:
Nec nata eſt facies. ſeu liber ſpiritus intra
Effugiens molitur iter. ſeu lympha perenni
Edit humum limo: furtim'q; obſtantia mollit.
Aut etiam incluſi ſolidum exedere uapores:
Atq; igni quæſita uia eſt. ſiue omnia certis
Pugnauere locis. non eſt hic cauſa docendi:

D um ſtet opus cauſæ. quis enim non credat inanes
E ſſe ſinus? penitus tantos emergere fontes
C um uidet? ac torrens imo ſe mergere hiatu.
N on ille ex tenui, uocem'q; agat apta neceſſe eſt:
C onfluit: errantes arceſſant undiq; & undas:
E t trahat ex pleno quod fontem contrahat amne.
F lumina quin etiam latis currentia riuis
O ccaſus habuere ſuos. aut illa uorago
D irepta in præceps fatali condidit ore:
A ut occulta fluunt tectis adoperta cauernis:
A tq; inopinatos referunt procul edita curſus.
Quòd ſi diuerſos emittat terra canales
H oſpitium fluuiorum: aut ſemita nulla profecto
F ontibus & riuis conſtet uia: pigraq; tellus
C onferta in ſolidum ſegnis ſub pondere ceſſet.
Quòd ſi præcipiti conduntur flumina terræ:
C ondita ſi redeunt: ſiqua ante incognita ſurgunt:
H aud mirum clauſis etiam ſi libera uentis
S piramenta latent. certis tibi pignora rebus,
A tq; oculis hæſura uias dabit ordine tellus.
I mmenſos plerunq; ſinus, & iugera peſſum
I ntercepta leges, denſæ'q; abſcondita nocti
P roſpectare procul chaos, ac ſine fine ruinæ.
C ernis & in ſyluis ſpatioſa cubilia retro,
A ntraq; demiſſis pedibus fodiſſe latebris.
I ncomperta uia eſt operum: tantum influit intra.
A rgumenta dabunt ignoti uera profundi.
T u modo ſubtiles animo duce percipe curas:
O ccultam'q; fidem manifeſtis aſtrue rebus.
N am quo liberior, quo'q; eſt animoſior ignis

S emper & incluſus, nec uectus, ſæuior ira eſt
S ub terra: penitus'q; mouet hoc. plura neceſſe eſt
V incla magis ſoluant: magis hoc obſtantia pellant.
N ec tamen in rigidos exit contenta canales
V is animæ: flamma auertit, qua proxima cedunt:
O bliquum'q; ſecat, qua uiſa tenerrima cauſa eſt.
H inc terræ tremor, hinc motus, ubi denſus hiatu
S piritus exagitat uenas: ceſſantiaq; urget.
Quòd ſi ſpiſſa foret: ſolido'q; inſtaret inani:
N ulla daret miranda ſui ſpectacula tellus:
P igraq;, & in pondus confeſtim mobilis eſſet.
S ed ſummis ſi forte putas concredere cauſis
T antum opus: & ſummis alimentum uiribus oris,
Quæ ualida in promptu cernis: ualidos'q; receſſus
F allere: ſed nondum tibi lumine, certaq; recto.
N anq; illud quodcunq; uacat ſpecus omnis hiatum,
E t res introitu ſoluunt: aditu'q; patenti
C onuerſæ languent uires: animos'q; remittunt.
Quippe ubi contineat uentos: qua quæq; morantes
I n uacuo deſint, ceſſat: tantum'q; profundi
E xplicat errantes: & in ipſo limite tardant.
A ngustis opus eſt turbare in faucibus illos.
F eruet opus: denſi'q; fremunt: premitur'q; ruina.
H inc furtim boreæ, atq; noto. nunc unus uterq; eſt.
H inc uenti: rabies hinc ſæuo quaſſat hiatu.
F undamenta ſolo trepidant: urbes'q; caducæ:
I nde neq; eſt aliud, ſi fas eſt credere, mundo,
V enturam antiqui faciem, ueracius omen
H æc primo cum ſit ſpecies, naturaq; terræ,
I ntrorſus ceſſante ſolo trahit undiq; uenas.

A etnæ ſui manifeſta fides, & proxima uero eſt.
N on illic, duce me, occultas ſcrutabere cauſas.
O ccurrent oculis ipſæ: cogent'q; fateri.
P lurima nanq; patent illi miracula monti.
H inc uaſti terrent aditus: mergunt'q; profundo:
C orrigit hinc artus, penitus'q; quod exigit ultra:
H inc ſpiſſæ rupes obſtant: diſcordiaq; ingens
I nter opus: nectunt uarios, medios'q; coercent
P ars igni domitæ, pars ignes ferre coactæ:
V t maior ſpecies Aetnæ ſuccurrat inanis.
H æc illis ſedes, tantarum'q; area rerum eſt.
N unc opus artificem incendit: cauſam'q; repoſcit.
N on illam parui, aut tenuis diſcriminis ignes
M ille ſub exiguo ponent tibi tempore ueras
R es: oculi'q; docent: res ipſæ credere cogunt.
Quin etiam tactu moneant contingere toto
S i liceat: prohibent flammæ, cuſtodiaq; ignis.
I lli operum eſt. arcent aditu, diuinaq; rerum,
V t maior ſpecies Aetnæ ſuccurrat inanis.
C ura ſine arbitrio eſt. eadem procul omnia cernis.
N on tamen eſt dubium penitus quin torqueat Aetna:
A ut quis mirandus tantæ faber imperat arti.
P ellitur exuſtæ glomeratus nimbus arenæ:
F lagrantes properant moles, uoluuntur ab imo
F undamenta: fragor tota nunc rumpitur Aetna:
N unc fuſca pallent incendia miſta ruina.
I pſe procul magnos miratur Iuppiter ignes:
N é ue ſepulta noui ſurgant in bella gigantes:
N eu ditem regni pudeat: neu tartara cœlo
V ertat, in occulto. tantum premit omnia dextra:

C ongeries operit ſaxorum, & putris arena.
Q uæ nec ſponte ſua faciunt: nec corporis ullis
S uſtentata cadunt robuſtis uiribus omnes.
E xigitur uertitur ſaxa uerticę *
I n denſum congeſta rotant: uoluunt'q; profundo.
H ac cauſa expectata ruunt incendia montis.
S piritus inflatis nomen languentibus aër.
N am propé natura par eſt uiolentia ſemper.
I ngenium uelox illi, motus'q; perennis.
V erum opus auxilium eſt ut pellat corpore: nullus
I mpetus eſt ipſi: qua ſpiritus imperat, audit.
N unc princeps, magnus'q; ſub hoc duce militat ignis.
N unc quoniam in promptu eſt operi natura, ſoli'q;,
V na ipſi uenti: quæ res incendia paſcit,
C um ſubito cohibetur: ineſt quæ cauſa ſilenti,
S ubſequar. immenſus labor eſt, ſed fertilis idem.
D igna laborantis reſpondent præmia curis.
N on oculis ſolum pecudum miranda fuere,
M ore: nec effuſis in humum graue paſcere corpus:
N oſſe fidem rebus: dubias'q; exposcere cauſas
S acra per ingentem: capiti'q; attollere cœlum.
S cire quot, & quæ ſint in magno talia mundo
P rincipia, occaſus metuunt, ad ſæcula pergunt:
E t firma æterno religata eſt machina uinclo.
S olis ſcire modum, et quanto minor orbita lunæ eſt:
C ur illi breuior biſſenos peruolet orbes:
A nnuus ille monet: quæ certo ſydere currant:
O rdine quæ'ue ſuo, careant incondita cura.
S cire uices etiam ſignorum, & tradita iura.
N ubila cur cœlo terræ denuntiat imbres:

Quo rubeat Phœbe, quo frater palleat igne.
T empora cur uariant anni: primaq; iuuenta
V er æstate perit: cur æstas ipsa senescit:
A utumnoq; obrepit hyems: & in orbe recurrit.
A xem scire helices: & tristem nosse cometen:
L ucifer unde micet: quaue hesperus: unde bootes.
S aturni cur stella tenax: cur martia pugnax.
Quo rapiant nautæ, quo sydere lintea tendant.
S cire uias maris: & cœli prædicere cursus:
Quo uolet Orion: quo Sirius incubet index.
E t quæcunq; iacent tanto miracula mundo,
N on digesta pati, nec aceruo condita rerum:
S ed manifesta notis certa disponere sede
S ingula: diuina est animi, ac iucunda uoluptas.
S ed prior hæc hominis cura est cognoscere terram:
E t quæ nunc miranda tulit natura, notare.
H æc nobis magna affinis cœlestibus astris.
N am quæ mortales spes est? quæ amentia? maius
I n Iouis errantes regno perquirere uelle:
T antum opus ante pedes transire, & perdere segnes.
T orquemur miseri in paruis, premimurq; labantes:
D um sese pretio redimant: uerumq; professa est.
T um demum uiles taceant, inopesq; relictæ.
N octes, atq; dies, festinant arua coloni.
C allent rure manus: glebarum expellimur usu.
H æc platanis humus, hæc herbis dignissima tellus:
F ertilis hæc, segetiq; feracior: altera uiti:
H æc diti melior pecori, syluisq; fidelis.
A ridiora tenent oleæ: succosior ulmus
G rata. leues cruciant animos, & corpora causæ.

Horrea uti saturent: tumeant & dolia musto:
Plenaq; desecto surgant fœnilia campo.
Sic auidi semper qua uisum est carius istis,
Implendus sibi quisq; bonis est artibus. illæ
Sunt animi fruges: hæc rerum maxima merces:
Scire quid occulto naturæ terra coercet:
Nullum fallere opus: non multos cernere sacros
Aetnæi montis fremitus, animumq́; furentis:
Non subito pallere sono: non credere. subter
Scrutamur rimas, & uertimus omne profundum.
Quæritur argenti semen: nunc aurea uena.
Torquentur flamma terræ: ferroq́; domantur.
Cœlesti migrasse minas, aut tartara mundi.
Nosse quid impediat uentos: quid nutriat igneis:
Vnde repente quies, & multo fœdere pax sit.
Concrescant animi penitus: seu forte cauernæ,
Introitusq́; ipsi seruent: seu terra minutis
Rara foraminibus, ne uenis abstrahat auras.
Plenius hoc etiam rigido qua uertice surgit.
Illinc infestus, atq; hinc obnoxius intus
Vndiq; diuersas admittere cogitat auras:
Et coniuratis addit concordia uires.
Siue introrsus agunt nubes, & nubilus auster.
Seu forte flexere caput: tergoq́; feruntur.
Præcipiti delata sono premit una: fugatq́;
Torrentes auras: pulsataq; corpora densat.
Nam ueluti sonat ore diu Tritona canoro,
Pellit opes collectus aquæ: uictusq́; mouere
Spiritus, & longas emugit buccina uoces:
Carmineq; irriguo magnis cortyna theatris

I mparibus numerosa modis canit arte regentis,
Quæ tenuem impellens animam subremigat unda.
H aud aliter summota furens torrentibus aura
P ugnat in angusto: et magnũ commurmurat Aetna.
C redendum est etiam uentorum existere causas
S ub terris similes harum, quas cernimus extra.
V t cum densa cremant inter se corpora, turba
E lisa in uacuum fugiant: & proxima secum
N omina tota trahunt: tutaq; in sede resistunt.
Quòd si forte mihi quædam discordia tecum est:
P rincipijsq; alijs credas consurgere uentos:
N on dubium rupes aliquas, penitusq; cauernas
P roruere ingenti sonitu: casuq; propinquas
D iffugere, impelliq; animas. hinc cernere uentos.
A ut humore etiam nebulas effundere largo:
V t campis, agrisq; solent, quos obruit amnis.
V allibus exoriens caligat nubilus aër:
F lumina parua ferunt auras. uis proxima uento est:
E t minus aspirat fortis, & uerberat humor.
A tq; hæc in uacuo si tanta potentia rerum est:
H oc plura efficiant infra, clusiq;, necesse est.
H is agitur causis extra: penitusq; coactis
E xagitant uentos: pugnant in faucibus arcte:
P ugnantes suffocat: & intus ut unda profundo
T erq;, quaterq; exhausta graues ubi perbibit Euros:
I ngeminat fluctus: & primos ultimus urget.
H aud secus astrictus certamine tangitur ictu
S piritus: inuoluensq; suo sibi pondere uires
D ensa per ardentes exercet corpora uenas:
E t quacunq; iter est, properat: transitq; morantem.

Donec confluuio reuolutis æstibus amnis
Exilit: atq; furens tota uomit igneus Aetna.
Quòd si forte putas iisdem decurrere uentos
Faucibus: atq; iisdem pulsos remeare: notandas
Res oculis locus ipse dabit: cogetq́; negare.
Quamuis cœruleo siccus Ioue frigeat æther:
Purpureoq́; rubens surgat iubar aureus ostro:
Illinc obscura semper caligine nubes,
Pigraq; defuso circum stupet humida uultu:
Prospectat sublimis opus, uastosq́; recessus.
Non illam uidet Aetna: nec ullo intercipit æstu.
Obsequitur quacunq; iubet leuis aura: reditq́;.
Placantes etiam cœlestia numina thure
Summo cerne iugo, uel qua liberrimus Aetnæ
Improspectus hiat, tantarum semina rerum
Si nihil irritet flammas, stupeatq́; profundum.
Huic igitur credis torrens ut spiritus illi
Qui rupes, terramq́; uorat, qui fulminat ignes
Cur egit uires, & præceps flexit habenas.
Præsertim ipsa suo decliuia pondere nunquam
Corpora diripiant: ualidoq́; absolueret arcu.
Quòd nisi fallor, adest species: tantusq́; ruinis
Impetus attentos oculorum transfugit ictus.
Nec leuitas tantos igitur ferit aura, mouetq́;:
Sparsa liquore manus sacros ubi uentilat ignes.
Verberat ore tamen, pulsataq; corpora nostra
Incursant: adeo tenuis uim causa repellit.
Non cinerem, stipulamue leuem, non arida sorbet
Gramina: non tenuis plantis humor exit eisdem:
Surgit adoratis sublimis fumus ab aris:

T anta quies illi est, & pax innoxia parti.
S iue peregrinis igitur, propriisq; potentis
C oniurant animæ causis: ille impetus ignis
E t montis partes atras subuertat arena:
V astaq; concursu trepidantia saxa fragoris,
A rdentesq; simul flammas, ac fulmina rumpunt.
H aud aliter, quàm cum prono iacuere sub austro:
A ut aquilone fremunt syluæ: dant brachia nodo
I mplicitæ. hæc serpunt iunctis incendia ramis.
N ec te decipiant stolidi mendacia uulgi:
E xhaustos cessare sinus: dare tempora rursus:
V t rapiant uires, repetantq; in prælia uicti.
P elle nefas animo: mendacemq; exue famam.
N on est diuinis tam sordida rebus egestas:
N ec paruo mendicat opes: nec corrogat auras.
P ræsto` sunt operi uentorum examina semper:
C ausa latet. quærunt pariter: coguntq; morari.
S æpe premit fauces magnis extructa ruinis
C ongeries: clauditq; uias luctamine ab imo:
E t scisso ueluti tecto sub pondere præstat.
H aud secus, ac teneros cum secum frigida monti
D esidia est: tutoq; licet discedere montes.
P ost, ubi continuere moram, uelocius urgent.
P ellunt oppositas moles: ac uincula rumpunt:
Q uicquid in obliquum est, frangunt iter: acrior ictu
I mpetus exoritur: magnis operata rapinis
F lamma micat: latosq; ruens exundat in agros.
S i cessant a` iure ferunt spectacula uenti.
N unc superant quæcunq; regant incendia syluæ.
Q uæ flammas alimenta uocent: quid nutriat Aetna.

I ncendi poterunt. illis uernacula causis
M ateria: appositum'q; igni genus utile terrent:
V ritur assidue calidus nunc sulfuris humor:
N unc spissus crebro præbet munimine succos.
P ingue bitumen adest: & quicquid cominus acres
I rritat flammas. illius corporis Aetna est:
A tq; hanc materiam penitus discurrere fontes
I nfectæ erumpunt & aquæ radice sub ipsa.
P ars oculis manifesta iacet: quæ corpore dura est,
A c lapis. in pingui feruent incendia succo.
Quin etiam uane quædam sine nomine saxa
T oto monte liquant: illis custodia flammæ
V era, tenax'q; data est: sed maxima causa molaris
I llius incendi lapidis, sic uindicat Aetnam.
Quem si forte manu teneas, ac robore cernas:
N ec seruare putes ignem: nec spargere posse.
S ed simulac ferro quæras, respondet: & ictu
S cintillat color. hunc multis circundare flammis:
E t patere extorquere animos: atq; exue robur:
F undetur ferro citius. nam mobilis illi,
E t metuens natura mali est: ubi cogitur igni.
S ed simulatq; hausit flammas: non tutior hausta
V lla domus seruans aciem, duram'q; tenaci
S epta fides: tutum est illi patientia uicto
V ix unquam. redit in uires: atq; euomit ignem.
T otus enim denso stipatur robore tardans:
P er tenues admissa uias incendia nutrit:
C unctanter'q; eadem, & pigre accepta remittit.
N ec tamen hoc uno quod montis plurima pars est,
V incit: & incendij causam tenet ille profecto.

Miranda,est lapidum uiuax,animosaq; uirtus.
Cætera materies quæcunq; est fertilis igni,
Vt semel accensa est,moritur:nec restat in illa,
Quod repetas:tantum cinis, & sine semine terra est.
Hic semel,atq; iterum patiens,ac mille perhaustis
Ignibus instaurat uires:nec desinit ante,
Quàm leuis exhausto defecit robore pumex.
In cinerem,putresq; iacet delapsus arenas.
Cerne locis etiam similes arsisse cauernas.
Illic materiæ nascentis copia maior:
Sed genus hoc lapidis certissima signa caloris,
Quod nullas adiunxit opes:& languet in ignes.
Dicitur insignis flagrans Aenaria quondam
Nunc extincta super:tectisq; Neapolin inter
Et Cumas locus est multis iam frigidus annis:
Quãuis æternum pinguescat ab ubere sulfur
In mercem legitur.tanto est fœcundius Aetnæ.
Insula:cui nomen facies dedit ipsa rotunda.
Sulfur enim solum,nec obesa cacumine terra est,
Et lapis accretus regerendis ignibus aptus.
Sed raro fumat,qui uix,si accenditur,ardet:
In breue,mortales flammas,quod copia nutrit.
Insula durata uulcani nomine sacra.
Pars tamen incendi maior refrixit:& alto
Iactatas recipit classes:portuq; tuetur.
Qui restat minor,& diues satis ubere terra est:
Sed non ætnæis uires quæ conferat illi.
Atq; hæc ipsa tamen iam quondam extincta fuisset:
Ni furtim aggeneret secretis callibus humor
Materiam,syluamq; suam:pressoq; canali

Huc,illuc ageret uentos:& pasceret ignes.
Sed melius res ipsa nota est,spectataq; ueris
Occurrit signis:nec tentat fallere pestem.
Nam circa latera,atq; imis radicibus Aetnæ
Candentes efflant lapides:disiectaq; saxa
Intereunt uenis:manifesto ut credere possis
Pabula,& ardendi causam lapidem esse molarem.
Cuius defectus ieiunos colligit ignis.
Ille ubi collegit flammas:iacit:& simul ictu
Materiam accendit:cogit'q; liquescere secum.
Haud equidem mirum factu, quod cernimus extra.
Si lenitur opus,restat magis:uritur illic,
Sollicitat'q; magis uicina incendia saxum:
Certaq; uenturæ præmittit pignora flammæ.
Nam simulatq; mouet curis turbam'q; minutus
Diffugit.extemplo'q; solum trahit:ictaq; ramis,
Et graue sub terra murmur demonstrat:& ignes
Tum pauidum fugere,& sacris credere rebus
Parere:& tuto speculaberis omnia collis.
Nam subito efferuent onerosa incendia raptis:
Accensæ subeunt moles:truncæ'q; ruinæ,
Prouoluunt:atq; atra sonant examina arenæ.
Nec recipit flammas:mons hic defessus anhelat:
Atq; aperit se hostis:decrescit spiritus illic.
Haud aliter,quàm cum læto deuicta trophæo
Prima iacet campis acies,& castra sub ipsa.
Tum siquis lapidum summo pertabuit igni
Asperior sopita,& quædam sordida fax est:
Qualem purgato cernes discedere ferro.
Verum ubi paulatim exiluit sublata caducis

Congeries ſaxis: anguſto uertice ſurgunt.
Sic ueluti in fornace lapis torretur: & omnis
Exutus penitus uenis ſubit altius humor:
Amiſſis opibus, leuis & ſine pondere pumex
Excoquitur: liquor ille magis ſeruare, magisq́;
Fluminis in ſpeciem mitis procedere tandem
Incipit: & primis demittit collibus undas.
Illæ paulatim bis ſena in millia pergunt:
Quippe nihil reuocat: curtis nihil ignibus obſtat:
Nulla tenet fruſtra moles: ſimul omnia pugnant.
Nunc ſyluas, rupesq́; notant hæc tela: ſolumq́;
Ipſa adiutat opes: facilesq́; ſibi induit annis.
Quòd ſi forte cauis cunctatus uaſibus hæſit:
Utpote inæquales uoluens perpaſcitur agros:
Ingeminat fluctus: & ſtantibus increpat undis.
Sicut cum curuo rapidum mare cernitur æſtu.
Ad primum tenuis ſinus agit ulteriores,
Progrediens late diffunditur & ſuccernens.
Flumina conſiſtunt ripis, ac frigore durant:
Paulatimq́; ignes coeunt: ac flammea meſſis.
Exuitur facies tunc prima, ut quæq; rigeſcit
Effumat moles: atq; ipſo pondere tracta
Voluitur ingenti ſtrepitu: præcepsq́; ſonanti
Cum ſolido inflexa eſt: pulſatos diſſipat ictus:
Et qua diſcluſa eſt, candenti robore fulget.
Emicat examen: plagis ardentia ſaxa
Scintilla procul eſſe fide procul eſſe ruentem.
Incolumi feruore cadunt. uerum impetus ignes
Si fumant quondam ut ripas traiecerit amnis,
Vix iunctis quiſquam fixo dimouerat illas,

V icenos persæpe dies iacet obruta moles.
S ed frustra certis disponere singula causis
T entamus: si firma manet tibi fabula mendax:
M ateriam ut credas aliam furere igne fauillam
P lurima pro pietate simul concrescere: siue
C ommistum lento flagrare bitumine sulfur.
N am post exustam cretam quoq; robora fundit:
E t figulos huic esse fidem. dein frigoris usu
D uritiem reuocare suam: & constringere uenas.
S ed signum commune leue est, atq; irrita causa,
Q uæ trepidat. uerum ubi certo pignore constat.
N am uelut arguti natura est æris & ignis,
C um domitum constat, eademq́;, & robore saluo:
V tranq; ut possis æris cognoscere portam.
H aud aliter lapis ille tener seu forte madentes
E ffluit in flammas: seu sit securus ab illis:
C onseruatq́; notas: nec uultum perdidit ignis.
Q uin etiam externam multis color ipse resoluit
N on odor, aut leuitas. putris magis ille, magisq́;
V na operis facies, eadem perq́; omnia terra est.
N ec tamen inficior lapides ardescere certos,
I nterius furere accensos: hæc propria uirtus.
Q uin ipsis quædam Siculi cognomina saxis
I mposuere: fricas etiam ipso nomine signant
F usilis esse notas: nunquam tamen illa liquescunt.
Q uamuis materies foueat succosior intus:
N ec penitus uenæ fuerint commissa molari.
Q uòd siquis lapidis miratur fusile robur:
C ogitet obscuri uerissima dicta libelli,
H eracleti, & ibi nihil insuperabile gigni

O mnia quæ rerum natura semina iacta.
S ed nimium hoc mirum, densissima corpora sæpe
E t solido uicina, tamen compescimus igni:
N on animos æris flammis succumbere cernis?
L entitiem plumbi non exuit? ipsaq; ferri
M ateries prædura tamen subuertitur igni?
S pissaq; suspensis fornacibus aurea saxa
E xudant pretium? & quædam fortasse profundo,
I ncomperta iacent: similiq; obnoxia sorti.
N ec locus ingenio est: oculi te iudice uincent.
N ec lapis ille riget perculsus, & ignibus obstat:
S i paruis torrere uelis: cœloq; patenti,
C andentem, pressumq;, agedum fornace coerce:
N ec sufferre potest: nec sæuum durat in hostem.
V incitur: & soluit uires: captusq; liquescit.
Q uæ maiora putas autem tormenta moueri
P osse manu? quæ tanta putas incendia nostris
S ustentare opibus? quantis fornacibus Aetna
V ritur, a` sacro nunquam non fertilis igne.
S ed non qui nostro feruet moderatior usu:
S ed cœlo propior: uel quali Iuppiter ipse
A rmatus flamma est: his uiribus additus ingens
S piritus astrictis elisus faucibus, ut cum
F abriles operas rudibus contendere massis
F estinant: ignes quatiunt: follesq; trementes
E xanimant: pressoq; instigant agmine uentos.
H æc operis fama est: sic nobilis uritur Aetna.
T erra foraminibus uires trahit: urget in arctum
S piritus incendi. uiuit per maxima saxa.
M agnificas ædes, operosaq; uisere templa

Diuitijs hominum, aut sacra memorare uetusta
Traducæ materia, & terris per proxima fatis
Currimus: atq; auidi ueteris mendacia famæ
Eruimus: cunctasq; libet percurrere gentes.
Nunc iuuat ogygijs circundata mœnia Thebis,
Cernereq;, & fratres, ille impiger, ille canorus
Condere felices alieno interserit æuo.
Inuitata pio nunc carmine saxa, lyraq;
Nunc gemina ex uno fumantia saxa uapore
Miramur: septemq; duces, raptumq; profundo.
Detinet eurotas illic & Sparta Lycurgi,
Et sacer in bellum numerus sua turba recenti.
Nunc hic cecropiæ uarijs spectantur Athenæ
Carminibus: gaudentq; sua uictrice Minerua.
Excidit hic reduci quondam tibi perfide Theseu
Candida sollicito permittere uela parenti.
Tu quoq; Athenarum crimen, iam nobile sydus
Erigone. sedes uestra en philomela canoris
Euocat in syluis: at tu soror hospita tectis
Acciperis: solis Tereus ferus exulat agris.
Miramur Troiæ cineres, & flebile uictis
Pergamo, extinctosq; simul Phrygas, Hectora primū.
Conspicimus magni tumulum ducis. hic & Achilles
Impiger, & uictus magni iacet Hectoris ultor.
Quin etiam graiæ fixos tenuere tabellæ,
Signaue, nunc paphiæ rorantes parte capilli,
Sub truce nunc parui ludentes Colchide nati,
Nunc tristes circa subiectæ altaria ceruæ,
Velatusq; pater, nunc gloria uiua Mironis.
Quin etiam illa manus operum, turbæq; morantem

H aec uisenda putas terrae dubius'q;,maris'q;.
A rtificis naturae ingens opus aspice. nulla
C um tanta humanis rebus spectacula cernes.
P raecipue'q; uigil feruens cum sirius ardens.
I nsequitur miranda tamen sua fabula montem:
N ec minus ille pius,quãquam sors nobilis ignis.
N am quando ruptis excanduit Aetna cauernis:
E t uelut euersis penitus fornacibus, ignis
E uecta in longum rapidis feruoribus unda est,
H aud aliter quàm cum saeuo Ioue fulgurat aether:
E t nitidum obscura coelum caligne torquet.
A rdebant aruis segetes,& millia culta
I ugera cum dominis,syluae,colles'q; uirentes.
V ix dum castra putant hostem mouisse:tremebant:
E tiam finitimae portas inuaserat urbis.
T um uero ut cuiq; est animus uires'q;,rapina
T utari conantur opes. gemit ille sub auro.
C olligit ille arma:& stulta ceruice reponit.
D efectum raptis illum sua carmina tardant.
H ic uelox nimio properat sub pondere pauper:
E t quod cuiq; fuit cari fugit ipse sub illo.
S ed non incolumis dominum sua praeda secuta est.
C unctantes uorat ignis:& undiq; torret auaros:
C onsequitur fugisse ratos:& praemia captis
I ncrepat: ac nullis parsura incendia pascunt,
V el solis parsura pijs nanq; optima proles
A mphinomus,frater'q; pari sub munere fortes,
C um iam uicinis streperent incendia tectis:
A spiciunt pigrum'q; patrem,matrem'q; senem'q;
S eu iam defesso posuissent lumine membra.

P arcite auara manus, dites attollere prædas:
I llis diuitiæ ſolæ materq́; paterq́;.
H anc rapiunt prædam: mediumq́; exire per ignem
I pſo dante fidem properant. o' maxima rerum,
E t merito pietas homini tutiſſima uirtus.
E rubuere pios iuuenes attingere flammæ:
E t quacunq; ferunt illi ueſtigia, cædunt.
F elix illa dies, illa eſt innoxia terræ.
D extera ſæua tenent: læuaq́; incendia feruent.
I lle per obliquos ignes fraterq́; triumphans
T utus uterq; pio ſub pondere ſufficit illam:
E t circa geminos auidus ſibi temperat ignis.
I ncolumes abeunt tandem: & ſua numina ſecum
S alua ferunt. illos mirantur carmina uatum.
I lle ſe poſuit claro ſub nomine Ditis.
N ec ſanctos iuuenes attingunt ſordida fata:
S ed uere ceſſere domus, & iura piorum.

Deſleram

INCERTI AVTHORIS IN MOECENATIS OBITVM.

D eflēram iuuenis tristi modo carmine fata:
Sunt etiam merito carmina danda seni.
V t iuuenis deflendus erat tam candidus, & tam
Longius annoso uiuere dignus auo.
I rreligata ratis nunquam defessa carina,
It, redit in uastos semper onusta lacus.
I lla rapit iuuenes prima florente iuuenta:
Non oblita tamen sed rapit illa senes.
N ec mihi Mœcenas tecum fuit usus amici:
Lollius hoc ergo conciliauit opus.
F idus erat nobis, nam propter Cæsaris arma,
Cæsaris & similem propter in arma fidem.
R egis eras genus Hetrusci: tu Cæsaris almi
Dextera, romanæ tu uigil urbis eras.
O mnia cum posses tanto tam carus amico:
Te sensit nemo posse nocere tamen.
P allade cum docta Phœbus donauerat artes.
Tu decus, & laudes huius, & huius eras.
V incit uulgares uincit Berillus arenas.
Littore in extremo quas simul unda mouet.
Quod discinctus eras animo quoq;, carpitur unum.
Diluitur nimia simplicitate tua.
S ic illi uixere, quibus fuit aurea uirgo:
Quæ bene præcinctos postmodo pulsa fugit.
I nuide quid tandem tunicæ nocuere solutæ?
Aut tibi uentosi quid nocuere sinus?
N um minus urbis erat custos? & Cæsaris hospes?

Num tibi non tutas fecit in urbe uias?
N octe sub obscura quis te uiolauit amantem?
Quis tetigit ferro durior ipse latus?
M aius erat potuisse tamen, nec uelle triumphos.
Maior res, magnis abstinuisse, fuit.
M aluit umbrosam quercum, nymphasq́; canentes,
Paucaq; pomosi iugera culta soli.
P ieridas, Phœbumq́; colens in mollibus hortis,
Sederat argutas garrulus inter aues.
M armora mœonij uincunt monimenta libelli.
Viuitur ingenio: cætera mortis erunt.
Quid faceret? defunctus erat. comes impiger idem,
Miles & Augusti fortiter usq; pius.
I llum piscosi uiderunt saxa Pelori
Ignibus hostilis reddere ligna ratis.
P uluere in emathio fortem uidere Philippi.
Quam tunc ille tener, quàm grauis hostis erat?
C um freta niliacæ texerunt lata carinæ.
Fortis erat circa, fortis & ante ducem,
M ilitis eoi fugientis terga secutus:
Territus ad Nili dum fugit ille caput.
P ax erat: hæc illos laxarant otia cultus.
Omnia uictores marte sedente decent.
A ctius ipse lyram plectro percussit eburno:
Postquam uictrices conticuere tubæ.
H ic modo miles erat: ne posset fœmina Romam
Dotalem stupri turpis habere sui.
H ic tela in profugos (tantum curuauerat arcum)
Misit ad extremos exorientis equos.
B acche coloratos postquam deuicimus Indos:

Potasti galea dulce iuuante merum.
E t tibi securo tunicæ fluxere solutæ:
Te puto purpureas tunc habuisse duas.
S um memor, & certe memini sic ducere thyrsos
Brachia purpurea candidiora niue.
E t tibi thyrsus erat gemmis ornatus, & auro:
Serpentes ederæ uix habuere locum.
A rgentata tuos etiam sandalia talos
Vinxerunt certe: nec puto Bacche negas.
M ollius es solito mecum tum multa locutus:
Et tibi consulto uerba fuere noua.
I mpiger Alcide multo defuncte labore
Sic memorant curas te posuisse tuas.
S ic te cum tenera lætum lusisse puella
Oblitum nemeæ, iamq; erymanthe tui.
V ltra nunquid erat? torsisti pollice fusos:
Lenisti morsu leuia fila parum.
P ercussit crebros te propter, Lydia nodos:
Te propter, dura stamina rupta manu.
L ydia te tunicas iussit lasciua fluentes
Inter larificas ducere sæpe suas.
C laua torosa tibi pariter cum pelle iacebat:
Quam pede suspenso percutiebat amor.
Quis fore credebat, premeret cum iam impiger infans
Hydros ingenteis uix capiente manu?
C um'ue renascentem tereret uelociter hydram?
Frangeret immanes uel Diomedis equos?
V el tribus aduersis communem fratribus aluum,
Et sex aduersas solus in arma manus?
F udit Aloidas postquam dominator olympi:

Dicitur in nitidum procubuisse bouem:
Atq; aquilam misisse suam: quæ quæreret, ecquis
Posset amaturo uina referre Ioui.
Valle sub idæa dum te formose sacerdos
Inuenit: & presso molliter ungue rapit.
Sic est: uictor amet: uictor potiatur in umbra:
Victor odorata dormiat inq; rosa.
Victorem uictus metuat. metus imperet illi:
Membra nec in strata sternere discat humo.
Tempora dispensant usus: & tempora cultus.
Hæc homines, pecudes, hæc moderantur aues.
Lux est: taurus arat. nox est: requiescit: arator
Liberat emerito feruida colla boui.
Conglaciantur aquæ: scopulis se condit hirundo:
Verberat egelido garrula uere lacus.
Cæsar amicus erat: poterat uixisse solute:
Cum iam Cæsar idem quod cupiebat, erat.
Indulsit merito: non est temerarius ille.
Vicimus: Augusto iudice dignus erat.
Argo saxa pauens postquam scylleia legit,
Cyaneos'q; metus iam religanda ratis:
Viscera dissecti mutauerat arietis agno
Aetias, & succis omne perita suis.
His te Mæcenas iuuenescere posse decebat.
Hæc utinam nobis Colchidos herba foret.
Redditur arboribus florens reuirentibus ætas:
Et cur non homini quod fuit ante, redit?
Viuaces'q; magis ceruos decet esse pauentes?
Si quorum in torua cornua fronte rigent.
Viuere cornices multos dicuntur in annos.

Cur nos angusta conditione sumus?
P ascitur Auroræ Tithonus nectare coniux.
Atq; ita iam tremulo nulla senecta nocet.
V t tibi uita foret semper medicamine sacro:
Te uellem Auroræ complacuisse uirum.
I llius aptus eras croceo recubare cubili.
Et modo puniceo rore leuante torum,
I llius aptus eras roseas tu iungere bigas:
Tu dare purpurea lora regenda manu:
T u mulcere iubam: cum iam torsisset habenas
Procedente die respicientis equi.
Quæsiuere tori iuuenem sic Hesperon illum:
Quem nexum medio soluit in igne Venus:
Quem nunc in fuscis placida sub nocte nitentem
Luciferum contra currere cernis equis.
H ic tibi corycium, casias hic donat olentes,
Hic é palmiferis balsama missa iugis.
N unc pretium candoris habes, nunc redditus umbris.
Te sumus obliti decubuisse senem.
T er Pylium fleuere sui, ter Nestora canum.
Dicebantq; tamen non satis esse senem.
N estoris annosi uixisses sæcula: si me
Dispensata tibi stamina nente forent.
N unc ego quid possum? tellus leuis ossa teneto:
Pendula librato pondus & ipsa tuum.
S emper serta tibi dabimus, tibi semper odores:
Non unquam sitiens, florida semper eris.
S ic est Mæcenas fato ueniente locutus,
Frigidus, & iam iam cum moriturus erat.
M é ne inquit iuuenis primæui Iuppiter ante

Augustam Bruti non cecidisse fidem?
P ectore maturo fuerat puer, integer æuo,
Et magnum magni Cæsaris illud opus.
D iscedo: uellem'q; prius. non omnia dixit:
Incidit'q; pudor, quæ prope' dixit amor.
S ed manifestus erat moriens: quærebat amatæ
Coniugis amplexus, oscula, uerba, manus.
S i tamen hoc satis est, uixi te Cæsar amico:
Et morior dixit, dum morior'q;, satis.
M ollibus ex oculis aliquis tibi procidet humor:
Cum dicar subita uoce fuisse tibi.
H oc mihi contingat: iaceam tellure sub æqua.
Nec tamen hoc ultra me potuisse, uelim.
S ed meminisse uelim. uiuam sermonibus illic.
Semper ero: semper si meminisse uoles.
E t decet: & certe uiuam tibi semper amicus:
Nec tibi qui moritur, desinit esse tuus.
I pse ego quicquid ero cineres, inter'q; fauillas,
Tunc quoq; non potero non memor esse tui.
E xemplum uixi te propter molle beate:
Vnus Mæcenas te'q; ego propter eram.
A rbiter ipse fui: uolui quod, contigit esse.
Pectus eram uere pectoris ipse tui.
V iue diu mi care senex: pete sydera sero.
Est opus hoc terris: te quoq; uelle decet.
E t tibi succrescant iuuenes bis Cæsare digni:
Et tradant porro` Cæsaris usq; genus.
S it secura tibi cumprimum Liuia coniux.
Expleat amissi munera rupta gener.
C um deus in terris diuis insignis auitis:

Te Venus in patrio colloceet alma sinu.

INCERTI AVTHORIS IMAGO IN VNDA.

Redditur effigies liquida spectantis in unda:
Qualis in aduerso speculorum cernitur orbe.

Formas pura refert oculis spectantibus unda:
Obiecto quales speculi fulgore uidentur.

Fontis aquae reddunt simulachra imitantia uerum:
Qualia leue refert speculi, cum cernimus, aequor.

Exprimit oppositas immobilis unda figuras:
Leuati quales speculi nitor ipse remittit.

Apparet mendax illimi fonte figura:
Qualem reiectat speculi nitidissimus orbis.

Vnda quieta refert alto de gurgite formas:
Ac ueluti speculum nitido splendore coruscans.

Spectantis faciem mūdissimus assimulat fons:
Sicut in opposito speculi solet aequore cerni.

Forma repercussu liquidarum surgit aquarum:
Qualis purifico speculorum ex orbe relucet.

Fontibus in liquidis simplex generatur imago:

V t solet à speculo facies splendente referri.

E ffigies liquido respondet ab æquore fontis:
Qualis & à speculo simulatrix umbra resultat.

E ffingit species purissimus humor aquarum:
P lana uelut speculi uiuas imitantia formas.

F onte repulsatur depicta tuentis imago:
C eu leui in speculo solet apparere figura.

AMNIS GLACIE CON-
CRETVS.

Qua ratis egit iter, iuncto boue plaustra trahuntur:
Postquam tristis hyems frigore uinxit aquas.

S ustinet unda rotam, patulæ modo peruia puppi:
Vt concreta gelu marmoris instar habet.

Quas mō plaustra premunt undas, ratis ante secabat:
Postquam brumali diriguere gelu.

V nda rotam patitur, celerem nunc passa carinam:
In glaciem solidam uersus ut amnis abit.

Quæ solita est ferre unda rates, fit peruia plaustris:
Vt stetit in glaciem marmore uersa nouo.

S emita fit plaustro, qua puppis adunca cucurrit:

Postquam frigori suqbruma coegit aquas.

O rbita signat iter, modo qua cauus alueus exit:
Stringit aquas tenues ut glacialis hyems.

A mnis iter Plaustro dat, qui dedit ante carinæ:
Duruit ut uentis unda: fit apta rotis.

P laustra boues ducunt, qua remis acta carina est:
Postquam diriguit crassus in amne liquor.

V nda capax ratium, plaustris iter algida præbet:
Frigoribus sæuis ut stetit amnis iners.

P laustra uiam carpunt, qua puppes ire solebant:
Frigidus ut Boreas obstupefecit aquas.

IRIS.

T aumantis proles varianti ueste figuras,
M ulticolor picto per nubila deuolat arcu:
C um sol ardentes radios in nubila iecit.

C um sol horrifico nimbos fulgore repleuit:
A pparet uarij radijs distincta coloris
I ris: & insigni decorat curuamine cœlum.

C lara sub ætherijs fulget Thaumantia proles
N ubibus: ut radijs pluuium sol attigit imbrem:
E t picturato cœlum uelamine cingit.

D iscolor ætherijs apparet nubibus Iris:
P ostquam flammiferi rapuerunt lumina solis:
E t cœlum uarijs miranda coloribus ornat.

I mbriferas nubes radijs ubi contigerit sol:
L uce sub aduersa uarios iacit unda colores.
D icitur hæc Iris picto spectantibus arcu.

D um nubes radijs tetigit fulgentibus atras
P hœbus:& aduerso lumen resplenduit imbri:
T unc Iris uario circundat nubila cinctu.

M irifico nubes ambit Thaumante creata:
Q uas cum ex aduerso tetigit rota fulgida solis:
T unc iacit insignes per nubila densa colores.

N untia Iunonis uario decorata colore,
A ethera nubificum complectitur orbe decoro:
C um Phœbus radios in nubem iecit aquosam.

N ubila cum Phœbus perfudit lumine claro:
T um fit ut humor aquæ suffulgeat:atq; colores
S ub uaria specie iaciat mirabilis arcus.

C um radijs imbres,& aquarum pendulus humor
T angitur:existit,quam Græcia nominat,Iris
M ultorum insignis uario splendore colorum.

I ris habet uarios subiecta luce colores:
Q uam sol imbrifera fulgens de nube creauit:

C um pepulit radijs obstantia nubila claris.

L uce repentina cum Sol impleuit aquosas
A duersus nubeis: effulget protinus Iris
P icta ueste decens, & multicoloribus alis.

QVATVOR ANNI TEMPESTATES.

OVIDII.

V erq; nouum stabat cinctum florente corona:
S tabat nuda Aestas: & spicea serta gerebat.
S tabat & Autumnus calcatis sordidus uuis:
E t glacialis Hyems canos hirsuta capillos.

INCERTI AVTHORIS.

V ere sinum tellus aperit: floresq; ministrat.
T empore solis, ager messes fert pinguis opimas.
F oecundos Autumne lacus de uitibus imples.
V is Hyemis glacie currenteis alligat undas.

F rigoribus pulsis nitidum Ver aethera mulcet.
S cindit agros Aestas Phoebeis ignibus ardens.
A utumno dat Hyems mustum uicina teporem.
A lbenteis haec durat aquas: & flumina nectit.

V er pingit uario gemmantia prata colore.
I gnea uestit agros culmis cerealibus Aestas.
V itibus Autumnus turgentes detrahit uuas.
F rigore at hyberna est grauidus niue nubilus aether.

V ere Venus gaudet florentibus aurea sertis.

F lava Ceres æstatis habet sua tempore regna.
V inifero Autumno summa est tibi Bacche potestas.
I mperium sæuis hyberno tempore uentis.

V ere grauis fundit tellus cum floribus herbas.
F rugiferas aruis fert Aestas torrida messes.
P omifer autumnus tenero dat palmite fructum.
M ox humus hybernis albescit operta pruinis.

V ere nouo lætis decorantur floribus arua.
A t riget æstiuis hirsutus campus aristis.
L abra per Autumnum musto spumantia feruent.
D eponunt frondes hyemali tempore syluæ.

V er placidum uario nectit de flore coronas.
S picea serta gerit calidissima solibus Aestas.
T emporaq; autumni cingunt tua Bacche racemis.
T ristis hyems montes niueo uelamine uestit.

V er agrum gemmis nitidum stellantibus ornat.
A t feruens æstas pinguissima frugibus arua.
M ox autumnali redolet uindemia fœtu.
F ronde nemus male nudat hyems: amnesq; rigescũt.

P urpureos flores humus effert uere comanti.
A t Cereris donis horrescunt arua per æstum.
B acche tuo tempus fluit autumnale liquore.
O btegitur tellus per frigora ueste niuali.

V ere tepet picto zephyris spirantibus aër.

D ecrescunt celeres æstiuis ignibus amnes.
T emperies autumne fluit tua nectare dulci.
P erq; hyemem lentus coelo niuis aduolat Imber.

V eris honos tepidi floret: uere omnia rident.
A rua sub æstiuis undant horrentia flabris.
V ite coronatas autumnus degrauat ulmos.
D ecutit ipse rigor' syluis hyemalis honorem.

F lore solum uario depingit odoriferum uer.
F alciferamq; deam messes remorantur in æstu.
D at musto grauidas autumnus pomifer uuas.
S cythonia glacialis Hyems niue cana senescit.

SOLIS ORTVS.

A urora oceanum croceo uelamine fulgens
Liquerat: & biiugis uecta rubebat equis.
L uce polum nitida perfundit candidus orbis:
Et clarum emicuit sole oriente iubar.

R oscida puniceo Pallantias exit amictu,
Astrigerum inficiens luce oriente polum.
S ol insigne caput radiorum ardente corona
Promit ab æquoreis Tethyos ortus aquis.

E xtulit oceano caput aureus igniferum Sol;
Fugerunt toto protinus astra polo.
C oncessere Deo tenebræ: rebusq; colores
Lux iterum cunctis reddidit alma suos.

T ithoni coniux roseo sub lumine terras
Inficit, & coelum lutea sydereum:
C um Sol igniferos currus è gurgite magno
Sustulit: & claris astra fugauit equis.

N ox abit astrifero uelamine cincta micanti:
Et redigit stellas: exoriturq; dies.
E micat oceano Phoebi rota clara relicto:
Illustrata nitent lumine cuncta suo.

A urea fulgebat roseis Aurora capillis:
Et matutino rore madebat humus:
T ethyos undiuagae cum prosilit aequore Titan,
Flammiferos uultus ore micante ferens.

E xoritur Phoebus perfundens luce nitenti
Et maria, & terras, stelliferumq; polum.
A straq; cesserunt fulgentia crinibus aureis:
Et nox sydereas occulit atra faces.

S ol oriens, currusq; suos è gurgite tollens
Oceano, claro reddidit orbe diem:
F lammiferumq; iubar terraeq;, poloq; reduxit:
Et pepulit radijs astra repente suis.

M emnonis ut genitrix infecerat humida coelum:
Et roseis manibus sydera dispulerat:
P hoebus atlanteis è fluctibus aureus orbem
Sustulit igniferum: luxq;, diesq; redit.

P rævia flammiferi currus Aurora rubebat:
Extulerat'q; alto gurgite Phœbus equos:
N octiuagos'q; simul radijs flagrantibus ignes
Depulerat cœlo, reddiderat'q; diem.

V ix Aurora suo rubefecerat æthera curru:
Summaq; canebat roribus herba nouis:
P rosilit è medijs candens rota Tethyos undis:
Et uaga cesserunt sydera solis equis.

S urgit ab oceano Tithoni fulgida coniux:
Et ueste ab rosea subruit ipsa pedes.
T um Phœbus radijs rutilum fulgentibus orbem
Depellit tenebras: nox'q; peracta fuit.

XII SIGNA COELESTIA.

P rimus adest Aries, Taurus'q; insignibus auro
C ornibus, & Fratres, & Cancer aquatile signum,
T um Leo terribilis Nemees, atq; innuba Virgo.
L ibra subit, cauda'q; animal quod dirigit ictum:
A rmatus'q; arcu Chiron, & Corniger Hircus.
F usor aquæ simul, & fulgenti lumine Pisces.

P roditor est Helles, & proditor Europæus,
E t Gemini iuuenes, & pressus ab Hercule Cancer,
H orrendus'q; Leo sequitur cum Virgine sancta,
L ibraq; lance pari, & uiolentus acumine caudæ,
I nde Sagittiferi facies senis, & Capricornus,
E t qui portat aquam puer urniger, & duo Pisces.

S ignorum princeps Aries, & Taurus, & unà
T yndaridæ iuuenes, & feruida brachia Cancri,
H erculeus'q; Leo, Nemeæ pauor, almaq; Virgo,
L ibra iugo æquali pendens, & Scorpius ater,
C entaurus'q; ſenex Chiron, & Cornua Capri,
E t iuuenis geſtator aquæ, Piſces'q; ſupremi.

C orniger aſtrorum ductor, Taurus'q; ſecundus,
T um ſydus geminum, & Cancri gemmantis imago,
T rux'q; Leo, & Virgo, quæ ſpicea munera geſtat:
E t libram qui Cæſar habet, Chelæ'q; minaces,
A tq; arcu pollens, & ſalſi gurgitis Hircus,
V rnaq; nimbiferi, Piſces'q;, nouiſſima forma.

D ux Aries, & frons Tauri metuenda minacis,
E t Ledæ ſoboles, & Cancri torridus ignis,
T erribilis'q; Leo, ſpecies quoq; Virginis almæ,
M omentum'q; ſequens, cauda'q; timendus adunca,
H inc tendens arcum, liquidi Caper æquoris inde,
T roianus'q; Puer, gemini'q; ſub æthere Piſces.

N ubigenum iuuenum uector, Tauri'q; trucis frons,
E t proles duplex Iouis, & nepa torrida flammis,
A eſtifer inde Leo iuſta cum Virgine fulgens,
Q uam ſequitur Libra, & uiolenta cuſpide ſæuus,
S emifer Arcipotens ſubit, & Capricornus aquoſus,
E t cui nomen aquæ faciunt, Piſces'q; gemelli.

C orniger in primis Aries, & Corniger alter
T aurus, item Gemini, ſequitur quos Cancer aduſtus,

Terribilis'q;

T erribilisq; feræ species, & iusta puella,
L ibra simul, nigrumq; ferens in acumine uirus,
C entaurusq; biformis adest, pelagiq; procella,
A tq; amnem fundens, & Pisces sydus aquosum.

C orniger ductor gregis, Europæ quoq; uector,
E t duo Tyndaridæ, tum Cancer Sole perustus,
H erculeaq; manu pressus Leo, & optima Virgo.
H inc trutinæ species uenit, armatusq; ueneno
S corpius, atq; Sagittifer æquoreiq; Capri frons,
Q uiq; urnam gerit, & Pisces duo signa sub uno.

P rincipium signis ouium sator, inde Iuuencus,
P rogenies duplex, & aquarum Cancer alumnus,
P ressa sub Herculeis manibus fera, iustaq; Virgo,
L ibra subest, caudaq; ferens letale uenenum,
T um geminus Chiron, & Corniger æquoris alti,
D ilectusq; Ioui puer, & duo sydera Pisces.

D ux gregis, et placidũ pandẽs subit æthera Taurus,
G ermaniq; pares, & Cancro iam comes æstus,
A tq; Leo primus labor Herculis, & pia Virgo.
L ibra comes sequitur, minitans & Scorpius ictu,
E t qui tela gerit Centaurus, & æquoris Hircus,
D eucalionis aquæ, & Pisces postrema figura.

V elleris aurati fulget pecus, aurea cœlo,
Z etus, & Amphion, Cancriq; figura calentis.
I nsequitur Leo sæuus, & almæ Virginis astrum,
H inc æquale iugum, caudaq; uenenifer unca,

Centaurus'q; minax arcu, & Neptunia proles,
Qui'q; refundit aquas, & Pisces ultimus ordo.

DE LVDO.

Sperne lucrum: uexat mentem insana cupido.
Fraude carete graues: ignari cedite doctis.

Lusuri nummos, animos quoq; ponere debent.
Pone malas, quoties ludendo uinceris, iras.

Ludite secure, quibus æs est semper in arca:
Si quis habet nummos ueniens, exibit inanis.

Lusori cupido semper grauis exitus instat.
Sancta probis pax est: irasci desine uictus.

Nullus ubiq; potest felici ludere dextra.
Initio furijs ego sum tribus addita quarta.

Plecte truces animos, ut uere ludere possis.
Ponite mature bellum precor: iraq; cesset.

INCERTI AVTHORIS.

Sus, Iuuenis, Serpens, casum uenere sub unum.
Sus iacet ex ictu: pede serpens: ille ueneno.

Anguis, Aper, Iuuenis, pereunt ui, uulnere, morsu.
Hic fremit: ille gemit: sibilat hic moriens.

S us, Serpens, Iuuenis pariter periere uicissim.
D ente perit Iuuenis: Serpens pede: Porcus ab ictu.

INCERTI AVTHORIS.

L ittera rem gestam loquitur: res ipsa medullam
Verbi, quam uiuax mens uidet, intus habet.

EST ET NON INCERTI AVTHORIS.

E st, & non cuncti monosyllaba nota frequentant.
H is demptis, nihil est hominum quod sermo uolutet.
O mnia in his, & ab his sunt omnia: siue negotij,
S iue otij quicquam, seu turbæ, siue quietis,
A lterutro pariter nonnunquam, sæpe seorsis.
O bsistunt studijs, ut mores, ingeniumq́;,
E t faciles, uel difficiles, contenti nata est.
S i consentitur, mora nulla interuenit, est, est.
S in controuersum, dissensio subijciet non.
H inc fora dissultant clamoribus: hinc furiosi
I urgia sunt Circi: cuneati hinc læta theatri
S editio: & tales agitat quoq; curia lites.
C oniugia & nati cum patribus ista quietis,
V erba serunt studijs, salua pietate loquentes.
H inc etiam placidis scola consona disciplinis,
D ogmaticas agitat placido certamine lites.
H inc omnis certat Dialectica turba sophorum.
E st lux: est'ne dies ergo? non conuenit istuc.
N am facibus multis, aut fulguribus quoties lux,

E st nocturna homini, non est lux ista diei.
E st & non igitur, quoties lucem esse fatendum est:
S ed non esse diem. mille hinc certamina surgunt.
H inc pauci & multi quoq; talia commeditantes
M urmure concluso rabiosa silentia rodunt.
Qualis uita hominũ: duo quã monosyllaba uersant.

VIR BONVS.

V ir bonus, & prudens, qualem uix repperit unum
M illibus è multis hominum consultus Apollo:
I udex ipse sui totum se explorat ad unguem.
Quid proceres, quid leno procax, quid opinio uulgi,
S ecurus, mundi instar habens, teres atq; rotundus,
E xternæ nequid labis per leuia sidat.
I lle, dies quam longus erit sub sydere Cancri:
Quantaq; nox tropico se porrigit in Capricorno:
C ogitat: & iusto trutinæ se examine pensat:
N equid hiet: nequid protuberet: angulus æquis
P artibus ut coeat: nil ut deliret amussis.
S it solidum quodcunq; subest: nec inania subtus
I ndicet admotus digitis pellentibus ictus.
N on prius in dulcem declinat lumina somnum:
O mnia quàm longi reputauerit acta diei.
Quæ præter gressus: quid gestum in tempore, q̃d non:
C ur isti facto decus abfuit? aut ratio illi?
Quid mihi præteritum? cur hæc sententia sedit?
Quam melius mutare fuit. miseratus egentem
C ur aliquem fracta persensi mente dolorem?
Quid uolui, quod nolle bonum foret? utile honesto

C ur malus antetuli? num dicto, aut deniq; uultu
P erstrictus quisquam? cur me natura magis, quàm
D isciplina trahit? sic dicta & facta per omnia
I ngrediens, ortoq; à uespere cuncta reuoluens,
O ffensus prauis, dat palmam, & præmia rectis.

DE LITERA. Y.

L ittera Pythagoræ discrimine secta bicorni,
H umanæ uitæ speciem præferre uidetur.
N am uia uirtutis dextrum petit ardua callem:
D ifficilemq; aditum primum spectantibus offert:
S ed requiem præbet fessis in uertice summo.
M olle ostentat iter uia lata: sed ultima meta
P ræcipitat captos: uoluitq; per ardua saxa.
Q uisquis enim duros casus uirtutis amore
V icerit: ille sibi laudemq;, decusq; parabit.
A t qui desidiam, luxumq; sequetur inertem:
D um fugit oppositos incauta mente labores:
T urpis, inopsq; simul miserabile transiget æuum?

DE AETATIBVS ANIMALIVM EX HESIODO.

B is quinos, deciesq; nouem superexit in annos
I usta senescentum, quos implet uita uirorum.
H os nouies superat uiuendo garrula Cornix.
E t quater egreditur Cornicis sæcula Ceruus.
A lipedem Ceruum ter uincit Coruus. at illum
M ultiplicat nouies Phœnix reparabilis Ales.

Quem nos perpetuo decies præuertimus æuo.
N ymphæ Hamadryades: quarum longissima uita est.
H æ cohibent fines uiuacia fata animantum.
C ætera secreti nouit Deus arbiter æui.

XII LABORES HERCVLIS.

P rima Cleonæi tolerata erumna Leonis.
P roxima Lernæam ferro & face contudit Hydram.
M ox Erymantheum uis tertia perculit aprum.
A eripedis quarto tulit aurea cornua Ceruí.
S tymphalidas pepulit uolucres discrimine quinto.
T hreiciam sexto spoliauit Amazona balteo.
S eptima in Augeæ stabulis impensa laboris.
O ctaua expulso numeratur Adorea Tauro.
I n Diomedeis uictoria nona quadrigis.
G eryone extincto decimam dat Iberia palmam.
V ndecimum mala Hesperidum distracta triumphũ.
C erberus extremus suprema est meta laboris.

DE IISDEM.

C ompressit Nemeæ primum uirtute Leonem.
E xtincta est anguis, quæ pullulat Hydra secundo.
T ertius euictus Sus est erymanthius ingens.
C ornibus auratis Ceruum necat ordine quarto.
D eijcit horrisono quinto Stymphalidas arcu.
A bstulit Hyppolitæ sexto sua uincula uictæ.
S eptimus Augeæ stabulum labor egerit undis.
O ctauo domuit magno luctamine Taurum.

T um Diomedis equos nono cum rege peremit.
G eryonem decimo triplici cum corpore uicit.
V ndecimo abstractus uidit noua Cerberus astra.
P ostremo Hesperidum uictor tulit aurea mala.

MVSARVM INVENTA.

C armina Calliope libris Heroica mandat.
C lio gesta canens transactis tempora reddit.
D ulciloquis calamos Euterpe flatibus urget.
M elpomene tragico proclamat mœsta boatu.
T erpsichore affectus citharis mouet: imperat: auget.
P lectra gerens Erato saltat pede, carmine, uultu.
S ignat cuncta manu, loquitur Polyhymnia gestu.
V ranie Cœli motus scrutatur, & astra.
C omica lasciuo gaudet sermone Thalia.
M entis Apollineæ uis has mouet undiq; Musas.
I n medio residens complectitur omnia Phœbus.

DIES NATALIS.

C larus inoffenso procedat lumine Titan:
L ætificus'q; dies eat omnibus æthere claro.
V os'q; simul iuuenes animis, ac uoce fauentes
C oncelebrate diem uotis felicibus almum:
P rosper ut is semper redeat, uati'q; quotannis
A smenidæ referant alacres sua munera nati.

HORTVLVS.

A deste Musæ maximi proles Iouis:
L audes feracis prædicemus Hortuli.

H ortus salubres corpori præbet cibos:
V ariosq; cultus sæpe cultori refert:
O lus suaue, multiplex herbæ genus,
V uas nitentes, atq; fœtus arborum.
N on desit hortis & uoluptas maxima,
M ultisq; mista commodis iucunditas.
A quæ strepentis uitreus lambit liquor:
S ulcoq; ductus irrigat riuus sata.
F lores nitescunt discolore gramine:
P inguntq; terram gemmeis honoribus.
A pes susurro murmurant gratæ leui:
C um summa florum uel nouos rores legunt.
F œcunda uitis coniuges ulmos grauat:
T extasue inumbrat pampinis arundines.
O paca præbent arbores umbracula:
P rohibentq; densis feruidum solem comis.
A ues canoros garrulæ fundunt sonos:
E t se per auras cantibus mulcent suis.
O blectat Hortus, aduocat, pascit, tenet:
A nimoq; mœsto demit angores graues.
M embris uigorem reddit: & uisum capit.
R efert labori pleniorem gratiam:
T ribuit colenti multiforme gaudium.

DE LIVORE.

L iuor tabificum malis uenenum,
I ntactis uorat ossibus medullas:
E t totum bibit artubus cruorem.
Quòd quisquis furit: inuidetq; forti:

V t debet, sibi pœna semper ipse est.
T estatur gemitu graueis dolores.
S uspirat, fremit, incutit'q; denteis.
S udat frigidus intuens, quod odit.
E ffundit mala lingua uirus atrum.
P allor terribilis genas colorat.
I nfelix macies renudat ossa.
N on lux, non cibus est suauis illi:
N ec potus iuuat, aut sapor lyæi:
N ec si pocula Iuppiter propinet:
A ut hæc porrigat, & ministret Hebe:
A ut tradat Ganymedes ipse nectar.
N on somnum capit: aut quiescit unquam.
T orquet uiscera carnifex cruentus.
V esanos tacite mouet furores
I ntentans animo faces Erinnys.
L etalis, Tityi'q; uultur intus,
Qui semper lacerat, comest'q; mentem.
V iuit pectore sub dolente uulnus:
Quod chironia nec manus leuarit,
N ec Phœbus, soboles'ue clara Phœbi.

DE FORTVNA.

O` Fortuna potens, *
T antum iuris atrox quæ tibi uendicas:
E uertis'q; bonos: eligis improbos:
N ec seruare potes muneribus fidem.
F ortuna immeritos auget honoribus.
F ortuna innocuos cladibus afficit.

I ustos illa uiros pauperie grauat.
I ndignos eadem diuitijs beat.
H æc aufert iuuenes: & retinet senes,
I niusto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis adimit, transit ad impios.
N ec discrimen habet: rectaq; iudicat:
I nconstans, fragilis, perfida, lubrica.
N ec quos clarificat, perpetuo fouet:
N ec quos deseruit, perpetuo premit.

DE ORPHEO.

T hreicius quondam uates fide creditur canora
M ouisse sensus acrium ferarum:
A tq; amnes tenuisse uagos, *
E t surda cantu concitasse saxa.
S uauisonosq; modos testudinis arbores secutæ,
V mbram feruntur præbuisse Vati.
S ed placidis hominum dictis fera corda mitigauit:
D octaq; uitam uoce temperauit.
I ustitiam docuit: cœtu quoq; congregauit uno:
M oresq; agresteis expoliuit Orpheus.

DE VENERE ET VINO.

N ec Veneris, nec tu Vini tenearis amore.
Vno nanq; modo Vina, Venusq; nocent.
V t Venus eneruat uires: sic copia bacchi:
Et tentat gressus: debilitatq; pedes.
M ultos cæcus amor cogit secreta fateri.
Arcanum demens detegit ebrietas.
B ellum sæpe parit ferus exitiale Cupido.

Sæpe manus itidem Bacchus ad arma uocat.
P erdidit horrendo Troiam Venus improba bello:
At Lapithas bello perdis Iacche graui.
D eniq; cum mentes hominum furiauit uterq;:
Et pudor, & probitas, & metus omnis abest.
C ompedibus Venerem, uinclis constringe Lyæum:
Ne te muneribus lædat uterq; suis.
V ina sitim sedent: natis Venus alma creandis
Seruiat. hos fines transiliisse nocet.

DE CANTV SIRENVM.

S irenes varios cantus, Acheloia proles,
Et solitæ miseros ore ciere modos.
I llarum uoces, illarum musa mouebat
Omnia, quæ Thymele carmina dulcis amat:
Quod tuba, quod litui, quod cornua rauca queruntur:
Quodq; foraminibus tibia mille sonat:
Quodq; leues calami, quod suauis cantat Aëdon:
Quod lyra, quod citharæ, quod moribundus olor.
I llectos nautas dulci modulamine uocis,
Mergebant auidæ fluctibus Ioniis.
S anguine Sisyphio generatus magnus Vlysses
Hac tutos sola præstitit arte suos.
I lleuit cera sociorum callidus aures:
Atq; suas uinclis præbuit ipse manus.
T ransiluit scopulos, & inhospita littora classis.
Illæ præcipites desiluere freto.
S ic blandas uocisq; notas, & carmina uicit.
Sic tandem exitio monstra canora dedit.

ARGVMENTA IN BVCOLICA, GEORGICA, ET AENEIDA VIRGILII.

P astorum musam uario certamine promit.
R uris item docilis culturam carmine monstrat.
A rboribus uitem, prolem quoq; iungit oliuæ.
P astorumq; Palen, & curam tradit equorum.
T unc apium seriemq;, & mellis dona recenset.
A eneas profugus intrat Carthaginis oras.
C onuiuis series narratur troica belli.
T ertius at complet narrantis in ordine gesta.
A rdet amans Dido fatum sortita supremum.
Q uintus habet tumuli uaria spectacula patris.
I nfernos Ditis maneis, & regna pererrat.
I n Latium Aeneas Italas simul intrat in oras.
I ntonat hinc bellum tecti de culmine Turnus.
E uryalum, & Nisum deflet cum matre iuuentus.
M ezenti interitus canitur, post funera Lausi.
V ltaq; dehinc fertur telo mactata Camilla.
T urni uita fugit infernas mœsta sub umbras.

MODESTINI IVRISCONSVLTI ARGVMENTA IN IIII GEORGICÔN LIBROS.

IN PRIMVM.

Q uid faciat lætas segetes: quæ sydera seruet
A gricola: ut facilem terram proscindat aratris:

S emina quo iacienda modo: cultus'q; locorum
E docuit: messeis magno olim fœnore reddi.

IN SECVNDVM.

H actenus aruorum cultus, & sydera cœli.
P ampineas canit inde comas, colleis'q; uirenteis,
D escriptas'q; locis uiteis, & dona Lyæi,
A tq; oleæ ramos pomorum ex ordine lectos.

IN TERTIVM.

T e'q; Pales, & te Pastor memorande per orbem,
E t pecorum cultus, & gramine pascua læta,
Queis habitent armenta locis, stabulentur & agni,
O mnia diuino monstrauit carmine Vates.

IN QVARTVM.

P rotinus aërij mellis redolentia regna,
H yblæas & apes, alueorum & cerea tecta,
Qui'q; apibus flores, examina quæ'q; legenda,
I ndicat: humenteis'q; fauos, cœlestia dona.

ARGVMENTA IN XII AENEIDOS LIBROS.

A eneas primo Libyes appellitur oris.
F unera Dardaniæ narrat, fletus'q; Secundus.
T ertius errores canit, amissum'q; parentem.
V ritur in Quarto Dido, flammas'q; fatetur.
Quintus habet ludos, & classem corripit ignis.
Quæruntur Sexto manes, & tartara Ditis.

S eptimus Aeneam reddit fatalibus aruis.
P ræparat octauo bellum, quos mittat in hosteis:
N onus habet pugnas, nec adest Dux ipse tumultu.
O ccidit Aeneæ Decimo Mezentius ira.
V ndecimo uicta est non æquo marte Camilla.
D uodecimo Turnus diuinis occidit armis.

ALIA ARGVMENTA IN EOSDEM.

IN PRIMVM.

A eolus immittit uentos Iunone precante:
T roianosq; uagos libycas expellit in oras.
S olatur Venerem dictis pater ipse dolentem.
A eneam recipit pulchra Carthagine Dido.
C ui Venus Ascanij sub imagine mittit amorem.

IN SECVNDVM.

C ogitur Aeneas bellorum exponere casus,
G raiorumq; dolos, & equum, fraudemq; Sinonis,
E xcisamq; urbem, Priamiq; miserrima fata.
V tq; patrem impositum forti ceruice per igneis
E xtulerit: caramq; amiserit ipse Creusam.

IN TERTIVM.

P ost casum Troiæ fabricata classe superstes
V ela dat Aeneas: urbemq; in littore Thracum,
M ox aliam pulsus Cretæis condidit oris.
C edit & hinc: Helenumq; uidet: præceptaq; discit:

E t cæcum Cyclopa fugit: sepelit'q; parentem.

IN QVARTVM.

A rdet amore graui Dido: soror Annaq; suadet
N ubere. iunguntur nimbo cogente sub antro.
I ncusat precibus patrem contemptus Hiarbas.
N auigat Aeneas iussu Iouis. illa dolore
I mpatiens, & amore, necem sibi protinus infert.

IN QVINTVM.

I n siculas iterum terras fortuna reducit
A eneam: tumulo'q; patris persoluit honorem.
T um cogit naues incendere Troadas Iris.
T roes ibi linquunt socios. Venus anxia placat
N eptunum. somnus Palinurum mergit in undas.

IN SEXTVM.

S acratam Phœbo Cumarum fertur in urbem
R ex Phrygius: uatis'q; petit responsa Sibyllæ.
M isenum sepelit. post hæc adit infera regna:
C ongressus'q; patri discit genus omne suorum:
Q uo'q; modo casus ualeat superare futuros.

IN SEPTIMVM.

T andem deueniunt Laurentia Troes in arua:
E t pace accepta læti noua mœnia condunt.
N octe satam Iuno furiam euocat. illa Latinos
I nter & Aeneadas bellum serit: & ciet arma.
P rotinus auxiliis terra instruit Itala Turnum.

Vidit ut

IN OCTAVVM.

V idit ut Aeneas summa ui bella parari:
A rcadas, Euandrumq́; senem sibi fœdere iungit:
D ardanioq́; duci sociatur Hetruria tota.
A rma petit genitrix: dat Mulciber: in clypeoq́;
R es pingit latias, & fortia facta nepotum.

IN NONVM.

A d Turnum propere Iunonia mittitur Iris:
I nstigatq́; animos. acies mouet ille: Phrygasq́;
O bsidet. in nymphas uersa est Aeneia classis.
E uryalus, Nisusq́; luunt nece prælia noctis.
V i Turnus potitur castris: mox pellitur inde.

IN DECIMVM.

P lacat & uxoris dictis, & iurgia natæ
I uppiter. auxilijs instructus Troius heros
A duenit: ocurrunt Rutuli: atq; in littore pugnant.
O ccidit à Turno Pallas: uictorq́; superbus
A eneæ eripitur. Mezentius interit acer.

IN VNDECIMVM.

O ccisis proprium pars utraq; reddit honorem.
S upplicibus Calydone satus negat arma Latinis.
C um Drance alterno iurgat certamine Turnus.
A eneas equitem præmittit: & obuia uirgo
E xcipit: extincta Rutuli dant terga, Camilla.

IN DVODECIMVM.

T roianis, Rutulisq; placet coniungere foedus.
I d Rutuli rumpunt. nato Venus alma medetur
D ictamo: Rutuliq; luunt periuria uicti.
C ogitur Aeneae Dauni concurrere proles.
P allantea necem miseroq; dant cingula Turno.

ALIA IN EOSDEM ARGVMENTA MODESTINI IVRIS CONSVLTI.

IN PRIMVM.

V ir magnus bello, nulli pietate secundus,
A eneas odijs Iunonis pressus iniquae,
I taliam quaerens Siculis errauit in undis.
I actatus tandem Libyae peruenit ad oras:
I gnarusq; loci fido comitatus Achate,
I ndicio matris regnum cognouit Elisae.
Q uin etiam nebula septus, peruenit ad urbem:
A breptosq; undis socios cum classe recepit.
H ospitioq; usus Didûs per cuncta benignae,
E xcidium Troiae iussus narrare parabat.

IN SECVNDVM.

C onticuere omnes: tunc sic fortissimus heros
F ata recensebat Troiae, casusq; suorum,
F allaces Graios, simulataq; dona Mineruae,
L aocontis poenam, & laxantem claustra Sinonem,
S omnium, quo monitus acceperat Hectoris: atrum,

I am flammas cœli, Troum, patriæq; ruinas,
E t regis Priami fatum miserabile semper:
I mpositumq; patrem collo, dextraq; prehensum
A scanium, frustra à tergo comitante Creusa:
E reptam hanc fato, socios in monte repertos.

IN TERTIVM.

P ost euersa Phrygum regna, ut fuga cœpta moueri:
V tq; sit in Tracen primo deuectus: ibiq;
M œnia condiderit Polydori cæde piata:
R egis & hospitium, ut Phœbi responsa canebant:
C œptum iter in Creten, rursus noua fata reperta:
N aufragus ut fuerit Strophadas compulsus ad undas.
I nde fugam, & diræ narrat præcepta Celænûs:
L iquerit utq; Helenum perceptis ordine fatis:
S upplicem Achemenidẽ Polyphemo urgente receptũ:
A missumq; patrem Drepani, atq; ut deinde quieuit.

IN QVARTVM.

A t regina graui Veneris iam carpitur igni.
C onsulitur soror Anna. placet succumbere amori.
F iunt sacra Deis: onerantur numina donis.
I tur uenatum: Veneris clàm fœdera iungunt:
F acti fama uolat. monitus tunc numine diuûm
A eneas, classemq; fugæ, sociosq; parabat.
S ensit amans Dido: precibus conata morari.
P ostquam fata iubent, nec iam datur ulla facultas:
C onscenditq; pyram: dixitq; nouissima uerba:
E t uitam infelix multo cum sanguine fudit.

IN QVINTVM.

N auigat Aeneas: Siculas defertur ad oras.
H ic manes celebrat patrios: unà hospes Acestes
L udos ad tumulum faciunt: certamina ponunt.
P rodigium est cunctis ardens allapsa sagitta.
I ris anum Beroen habitu mentita senili
I ncendit naueis: subitus quas uindicat imber.
I n somnis pater Anchises quæ bella gerenda,
Q uo'q; duce ad maneis possit descendere, monstrat.
T ranscribit matres urbi, populum'q; uolentem,
E t placidum Aeneas Palinurum quærit in undis.

IN SEXTVM.

C umas deinde uenit: fert hinc responsa Sibyllæ:
M isenum sepelit. mons seruat nomen humati.
R amum etiam diuûm placato numine portat.
A t uates longæua unà descendit Auernum.
A gnoscit Palinurum: & ibi solatur Elisam:
D eiphobum'q; uidet lacerum crudeliter ora.
V mbrarum pœnas discit narrante Sibylla.
C onuenit Anchisen penitus in ualle uirenti:
A gnoscit'q; suam prolem monstrante parente.
H æc ubi percepit, graditur, socios'q; reuisit.

IN SEPTIMVM.

H ic quoq; Caietam sepelit. tum deinde profectus,
L aurentum uenit. hanc uerbis cognouit Iuli
F atalem terram. mensis en uescimur, inquit.
C entum oratores ueniam, pacem'q; petenteis

A d regem mittit lectos tum sorte, Latinum.
Qui cum pace etiam natæ connubia pactus:
H oc sorte Alecto Iunonis dissipat ira.
C oncurrunt dictis, quamuis pia fata repugnent.
B elli causa fuit uiolatus uulnere ceruus.
T um gentes socia arma parant: fremit arma iunctus.

IN OCTAVVM.

D at belli signum Laurenti Turnus ab arce.
M ittitur & magni Venulus Diomedis ad Vrbem:
Qui petat auxilium: & doceat, quæ causa petendi.
A eneas Diuûm monitis adit Arcada Regem
E uandrum, Arcadia profugum noua regna petentẽ.
A ccipit auxilium. huic natum & socia agmina iũgit
E uander. Pallas fatis comes ibat iniquis.
I amq; habilis bello, & maternis lætus in armis,
F ataq;, fortunasq; ducum, casusq; suorum
S ortitus clypeo, diuina intentus in arte est.

IN NONVM.

A tq; ea diuersa penitus dum parte geruntur:
I unonis monitu Turnus festinat in hostem.
T eucrorum naues Rutulis iaculantibus ignem,
N ympharum in speciem diuino numine uersæ.
E uryali, & Nisi cœptis fuit exitus impar.
P ugnatur: castra Aeneadæ, uallumq; tuentur.
A udacem Rutulum dat leto pulcher Iulus.
F it uia ui. Turnus Bitian, & Pandaron altum
D eijcit: & totis uictor dat funera castris.
I amq; fatigatus recipit se in castra suorum.

IN DECIMVM.

C oncilium Diuis hominum de rebus habetur.
I nterea Rutuli portis circùm omnibus instant.
A duenit Aeneas multis cum millibus heros.
M ars uocat: & totis in pugnam uiribus itur.
I nterimit Pallanta potens in prælia Turnus:
C æduntur'q; duces: cadit & sine nomine uulgus.
S ubtrahitur pugnæ Iunonis numine Turnus:
A eneas perstat Mezenti cæde piata:
E t Lausum inuicta perimit per uulnera dextra.
M ox ultor nati Mezentius occidit ipse.

IN VNDECIMVM.

C onstituit Marti spoliorum ex hoste trophæum:
E xanimum'q; patri natum Pallanta remittit.
I ura sepulturæ tribuit, tempus'q; Latinis.
E uander patrios affectus edit in urbe.
C orpora cæsa uirûm passim digesta cremantur.
L egati referunt, Diomeden arma negasse.
D rances & Turnus leges æquante Latino
C oncurrunt dictis. Aeneas imminet urbi.
P ugnatur. uincunt Troes: cadit icta Camilla.
D einde duces castris donec cessere, minantur.

IN DVODECIMVM.

T urnus iam fractis aduerso marte Latinis,
S emet in arma parat, pacem cupiente Latino.
F œdus percutitur, passuris omnia uictis.
H oc Turni Iuturna soror confundit, & ambos

I n pugnam populos agit ementita Camertem.
A eneas uolucri tardatur membra sagitta.
A nxia pro nato seruauit cura parentis.
V rbs capitur. uitam laqueo sibi finit Amata.
A eneas Turnum campo congressus, utrinq;
C ircunfusa acie, uita spoliauit, & armis.

DIVERSORVM QVORVNDAM IN VIRGILIVM EPITAPHIA.

PALLADIVS.

C onditus hic ego sum, cuius modo rustica musa
Per syluas, per rus uenit ad arma uirum.

ASCLEPIADES.

T ityron, ac segetes cecini Maro, & arma, uirumq;.
Mantua me genuit. Parthenope sepelit.

EVSTHENIVS.

V irgilius iacet hic, qui pascua uersibus edit,
Et ruris cultus, & phrygis arma uiri.

POMPEIANVS.

Qui pecudes, qui rura canit, qui prælia uates,
In Calabris moriens, hac requiescit humo.

MAXIMIANVS.

C arminibus pecudes, & rus, & bella canendo,
Nomen inextinctum Virgilius meruit.

VITALIS.

Mantua mi patria est: nomen Maro: carmina syluae
Ruraq; cum bellis: Parthenope tumulus.

BASILIVS.

Qui syluas, & agros, qui praelia uersibus ornat,
Conditus hoc tumulo est ecce poëta Maro.

ASSINTINVS.

Pastorum uates ego sum, cui rura, ducesq;
Carmina sunt. hic me pressit acerba quies.

VOVIANVS.

A` syluis ad agros, ab agris ad praelia uenit:
Musa Maronis adest nobilis ingenio.

EVGENIVS.

Bucolica expressi, & ruris praecepta colendi.
Mox cecini pugnas. mortuus hic habito.

IVLIANVS.

Hic data Virgilio requies, qui carmine dulci
Et Pana, & segetes, & fera bella canit.

HILASIVS.

Pastores cecini: docui qui cultus in agris:
Praelia descripsi: contegor hoc tumulo.

INCERTI AVTHORIS.

Pastor, arator, eques, paui, seui, superaui,

Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu.

VIRGILIVS.

Mantua me genuit: Calabri rapuere: tenet nunc
Parthenope. cecini pascua, rura, duces.

DE VIRGILII IMAGINE HILASIVS.

Subduxit morti uiuax pictura Maronem:
Et quem parca tulit, reddit imago uirum.

IDEM.

Lucis damna nihil tanto nocuere poëtæ:
Quem præsentat honos carminis & pluteí.

INCERTI AVTHORIS.

Tristia fata tui dum fles in Daphnide Flacci
Docte Maro, fratrem Dis immortalibus æquas.

AD AVGVSTVM CAESAREM.

INCERTI AVTHORIS.

Temporibus lætis tristamur maxime Cæsar,
Hoc uno amisso, quem gemo Virgilium.
Sed metuit relegi, si tu patiere, libellos:
In quibus Aeneam condidit ore sacro.
Roma rogat: precibus totus tibi supplicat orbis:
Ne pereant flammis tot monimenta ducum.
Atq; iterum Troiam, sed maior flamma cremabit.
Fac laudes Italûm, fac tua facta legi.

A eneamq́; suum fac maior nuntius ornet.
Plus fatis possunt Cæsaris ora dei.

OCTAVII AVGVSTI.

E rgó ne supremus potuit uox improba uerbis
T am dirum mandare nefas? ergo ibit in ignes?
M agnaq; doctiloqui morietur musa Maronis?
A h scælus indignum: soluetur littera diues?
E t poterunt spectare oculi? nec parcere honori
F lamma suo? dignumq́; operis seruare decorem?
N oster Apollo ueta: Musæ prohibete latinæ.
L iber, & alma Ceres succurrite. uester in armis
M iles erat, uester docilis per rura colonus.
N am docuit, quid uer ageret: quid cogeret æstas:
Q uid daret autumnus: quid bruma nouissima ferret.
A rua reformauit: sociauit uitibus ulmos:
C urauit pecudes: apibus sua castra dicauit.
H æc dedit, ut pereant, ipsum si dicere fas est.
S ed legum seruanda fides: suprema uoluntas
Q uod mandat, fieriq́; iubet, parere necesse est.
F rangatur potius legum ueneranda potestas:
Q uàm tot congestos noctesq́;, diesq́; labores
H auserit una dies: supremaq; iussa parentis
A mittant uigilasse suum. si forte furenti
E rrauit in morte dolor: si lingua locuta est
N escio quid titubante animo, non sponte, sed altis
E xpugnata malis: odio langoris iniqui
S i mens cæca fuit: iterum sentire ruinas
T roia suas? iterum cogetur reddere uoces?
A rdebit miseræ post uulnera uultus Elisæ?

H oc opus æternum ruet? & tot bella, tot enses
I n cineres dabit hora nocens, & perfidus error?
H uc huc Pierides nemorum per lustra loquaces
T endite: & ardentes igneis fluuialibus undis
M ergite: ne pereat tam clari musa poëtæ.
F lammaq; uanescat. uiuat Maro clarus in orbe,
I ngratusq; sibi. sed quod male iusserat ipse,
S it uetuisse meum. sacer est post tempora uitæ.
S icq; erit æternum tota resonante camœna
C armen: & imperij diui sub nomine uiuat.
L audetur: placeat: uigeat: relegatur: ametur.

SVLPITII CARTHAGINIENSIS.

I usserat hæc rapidis aboleri carmina flammis
Virgilius, phrygium quæ cecinere ducem.
T ucca uetat, Varusq; simul. tu maxime Cæsar
Non sinis: & latiæ consulis historiæ.
I nfelix gemino cecidit propè Pergamon igni:
Et penè est alio Troia cremata rogo.

INCERTI AVTHORIS DE VIRGILIO.

M æonium quisquis Romanus nescit Homerum:
Me legat: & lectum credat utrunq; sibi.
I llius immensos miratur Græcia campos.
At minor est nobis, sed bene cultus ager.
H ic tibi nec pastor, nec curuus deerit arator.
Hæc Graijs constant singula, trina mihi.

ALCINOI.

D e numero uatum ſiquis ſeponat Homerum:
Proximus à primo tum Maro primus erit.
E t ſi poſt primum Maro ſeponatur Homerum:
Longe erit à primo, quiſquis ſecundus erit.

Q. CATVLI.

A ufugit mi animus. credo (ut ſolet) ad Theotimum
Deuenit. ſic eſt: profugium illud habet.
Quid ſi non interdixem ne illum fugitiuum
Mitteret ad ſi intro? ſe intro? ſed magis eiceret?
I bimus quæſitum. uerum, ne ipſi teneamur,
Formido. quid ago? da Venus conſilium.

EIVSDEM.

C onſtiteram, exorientem auroram forte ſalutans;
Cum ſubito à læua Roſcius exoritur.
P ace mihi liceat cœleſtes dicere ueſtra:
Mortalis uiſus pulchrior eſſe deo.

VALERII AEDITVI.

Quid faculam præfers Phileros? qua nil opus nobis.
Ibimus: hæc lucet pectore flamma ſatis.
I llam nam potis eſt uis ſæua extinguere uenti:
Aut imber cœlo candidus præcipitans.
A t contra hunc ignem Veneris, niſi ſi Venus ipſa,
Nulla eſt quæ poſſit uis alia opprimere.

EIVSDEM.

D icere cum conor curam tibi Pamphila cordis,
Quid mi abs te quæram: uerba labris abeunt.
P er pectus miserum manat subito mihi sudor
Si tacitus, subidus. duplo ideo pereo.

PORTII LICINII.

C ustodes ouium uidere propaginis ignem.
Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo est.
S i digito attigero: incendam syluam simul omnem.
Omne pecus flamma est, omnia quæ uideo.

C. IVLII CAESARIS.

T hrax puer astricto glacie dum ludit in Hebro:
Pondere concretas frigore rupit aquas.
D umq; imæ partes rapido traherentur ab amne:
Abscidit tenerum lubrica testa caput.
O rba quod inuentum mater dum conderet urna:
Hoc peperi flammis, cætera, dixit, aquis.

P. OVIDII NASONIS.

C um foderet ferro castum Lucretia pectus:
Sanguinis & torrens egrederetur: ait.
T estetur cunctis me non uiolasse pudorem,
Ante uirum sanguis, spiritus ante deos.

INCERTI AVTHORIS DE NARCISO.

H ic est ille, suis nimium qui credidit undis:

Narcissus uero dignus amore puer.
C ernis ab irriguo repetentem gramine ripam.
Vt per quas periit, crescere possit aquas.

ACTII SYNCERI.

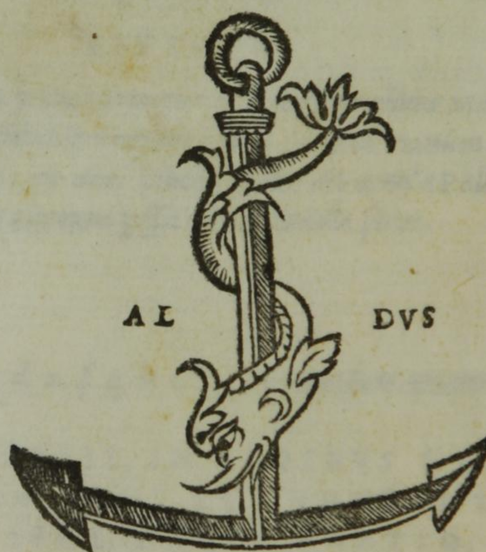
T ractabat clypeum Marti placitura Dione:
Saeuaq; foeminea sumpserat arma manu.
P one dea, exclamat petulanti uoce Priapus:
Pone: decent istas haec magis arma manus.

EIVSDEM.

D um Venus armatum complectitur obuia Martem:
Distrinxit teneram fibula adunca manum.
S ensit, & ante Iouem ridens ait aemula Pallas.
Bella iterum gessit cum Diomede soror.

a b c d e f g h i k. Omnes sunt quaterniones.

VENETIIS, IN AEDIBVS HAERE=
DVM ALDI, ET ANDREAE SO=
CERI, MENSE MARTIO,
M. D. XXXIIII.

AL DVS

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE